

**Eksterne faktore wat die seksueel misbruikte kind verhoed
om effektief te getuig in die Suid-Afrikaanse howe: Vlugtige
oorsig**

L. Buys

 orcid.org/0000-0001-9721-0079

Skripsie voorgelê ter nakoming vir die graad Magister in
forensiese maatskaplike werk aan die Noordwes-Universiteit.

Studieleier: Prof. C. Wessels

Gradeseremonie: Mei 2021

VOORWOORD

Ek bedank graag diegene wat my die afgelope twee jaar ondersteun het:

- Aan my Hemelse Vader wat my die krag en vermoë gegee het en die geleentheid moontlik gemaak het.
- Prof Cornelia Wessels, my studieleier, vir die raad en leiding sonder wie die navorsing nie moontlik sou wees nie.
- Dr Smith, ons dosent, dankie vir alles wat doktor ons geleer het.
- My ouers vir hulle ondersteuning en aanmoediging.
- My sussie vir al die positiewe motivering en liefde.
- Die forensiese groep van 2019 vir al hulle liefde, omgee en aanmoediging.
- Al my kollegas en vriende vir die volgehou ondersteuning.
- Dr. Van den Berg vir die noukeurige taalversorging.

OPSOMMING

SLEUTELWOORDE : *effektiewe getuienis, faktore, forensiese maatskaplike werk, hofverrigtinge, howe, kindergetuies, seksuele misbruik, Suid-Afrika, vlugtige oorsig.*

Seksuele misbruik van kinders is 'n epidemie wat die hele samelewing nadelig beïnvloed. Die skuldigbevindingskoers van seksuele oortreders is uitsonderlik laag in Suid-Afrika. Dit kan toegeskryf word aan verskeie aspekte, onder andere dat kinders oneffektief getuig in die hof. Daar is verskeie faktore wat kinders verhoed om effektief in die hof te getuig. Die doel van die ondersoek is om binne die Suid-Afrikaanse regstelsel die hofprosedures waarby kinders betrokke is te ondersoek en die faktore te identifiseer wat kinders beïnvloed as hul getuienis lewer. Die faktore is deur middel van 'n vlugtige oorsig ondersoek. Daar is spesifiek gefokus op eksterne faktore wat verband hou met hofverrigtinge. Daar is gebruik gemaak van verskeie databasisse, naamlik SA Publications, Sabinet, EBSCO-Host, LexisNexis en Juta. Die PRISMA-riglyne is gebruik vir kwaliteitsversekering van die artikels. Die titel sowel as die opsomming van die artikels is gelees om te bepaal hoe toepaslik die data is. Daar was twee navorsers betrokke by die studie: die eerste navorser het die studie geloods en die tweede navorser het kwaliteit verseker. Vanuit die finale agt artikels is daar faktore geïdentifiseer en tematies geanaliseer om die eksterne faktore te bepaal. Die faktore wat identifiseer is, is as volg: Onvoldoende hofvoorbereiding veroorsaak dat kinders minder effektief getuig; behoorlike hofvoorbereiding is dus van groot waarde om doeltreffender getuienis te bekom. Kontak met die vermeende oortreder of die moontlikheid van kontak tydens die hofverrigtinge ontlok buitensporige spanning by die kind as getuie. Die spanning en angs veroorsaak dat kinders minder effektief getuig. Die vertraging van hofverrigtinge hou direk verband met swakker getuienis wat kinders lewer, en dit is 'n algemene probleem in die Suid-Afrikaanse regstelsel. Daar het in meerderheid van die artikels na vore gekom dat onvoldoende kinderdeelname aan die Suid-Afrikaanse howe toegeskryf kan word aan 'n gebrek aan voldoende hulpbronne. Dit blyk dat 'n gebrek aan voldoende ondersteuning vir die gesin en die kind die effektiwiteit van die bewyse beïnvloed. Ouers van kindergetuies alleen kan nie voldoende ondersteuning aan hul kind bied nie, aangesien hulle self nie noodwendig al die antwoorde oor hofverrigtinge het nie en in baie gevalle een van hulle die oortreder is. As gevolg van angs en spanning, word die kwaliteit van die bewyse wat gelewer word beïnvloed, omdat stresvlakke van die getuienisproses kinders se herinnering aan gebeure en hulle geheue beïnvloed. Dit is uiters belangrik om die spanning tot so min as moontlik te verminder. Daar word verwys na sekondêre viktimisering en daar is aangedui dat dit 'n geweldige invloed het op die kind se vermoë om sinvol aan hofverrigtinge deel te neem. Wat nodig is, is dat personeel wat in en om die hof werk deeglike opleiding moet kry en die nodige bewustheid moet hê om die probleem

voldoende te kan hanteer. Daar word afgesluit met 'n lys van faktore wat in die Suid-Afrikaanse howe 'n invloed op kinders se deelname aan die hofproses het. Sodoende word die navorsingsvraag en doel van die studie beantwoord. Alhoewel die bevindings en aanbevelings in die vorm van 'n artikel geformuleer is, word meer empiriese navorsing benodig om die faktore in diepte te ondersoek.

AFKORTINGS:

CASP- Critical Appraisal Skills Programme

HREC- Health Research Ethical Committee

NICHD- National Institute of Child Health and Human Development

NPA- Nasionale Vervolgingsgesag

PRISMA Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analysis

SACSSP- South African Council for Social Service Professions

SAPD- Suid Afrikaanse Polisie Diens

UNICEF - United Nations International Children's Emergency Fund

WHO –Wêreldgesondheidsorganisasie

Abstract

KEY WORDS: *child witnesses, courts, court proceedings, effective testifying, factors, forensic social work, rapid review, sexual abuse, South-Africa.*

Child sexual abuse is an epidemic that adversely affects the whole of society. The conviction rate of sexual offenders is exceptionally low in South Africa. This can be attributed to several aspects, including that children testify ineffectively in court. There are several factors in the court process that prevent children from testifying effectively in court. The purpose of the research is to examine the legal system in South Africa in regards to the court procedures where children are involved and to identify the factors that influence children's testimony. These factors were researched by means of a rapid review. The study focused on external factors related to court proceedings. Various databases were searched, namely SA Publications, Sabinet, EBSCO-Host, LexisNexis and Juta. The PRISMA guidelines were used for quality appraisal of the articles. Both the title and summary were examined to determine the relevance of the data. There were two researchers involved in the study: the first researcher launched the study and the second researcher ensured quality. From the final 8 articles, factors were identified and thematically analysed to identify the external factors as stated in the article. The factors identified are following. Inadequate court preparation cause children to testify less effectively; so proper court preparation is of great value in obtaining more effective evidence. Contact with the alleged offender or the possibility of contact during the court proceedings, provokes excessive tension in the child as a witness. The tension and anxiety cause children to testify less effectively. Delay in court proceedings is directly related to poorer evidence given by children, and that this is a common problem in the South African legal system. In the majority of the articles it was found that insufficient child participation in the South African courts can be attributed to a lack of sufficient resources. It appears that a lack of adequate support for the family and the child affects the effectiveness of the evidence. Parents of child witnesses alone cannot provide adequate support to their child, as they themselves do not necessarily have all the answers about court proceedings and in many cases one of them is the offender. Because of anxiety and stress, the quality of the evidence is affected, because stress levels of the witnessing process affect children's memory of events and memory. It is extremely important to reduce the stress as far as possible. Secondary victimization has a tremendous impact on the child's ability to participate meaningfully in court proceedings. What is needed is that staff working in and around the court should receive thorough training and have the necessary awareness to be able to adequately address the issue. The article concludes with a list of factors that influence children's participation in the court process in the South African courts. Thus the research question and aim is answered. Although the findings and recommendations have been

formulated in the form of an article, more empirical research is needed to investigate the factors in depth in future studies.

ABBREVIATIONS:

CASP- Critical Appraisal Skills Programme

HREC- Health Research Ethical Committee

NICHD- National Institute of Child Health and Human Development

NPA- national prosecuting authority

PRISMA Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analysis

SACSSP- South African Council for Social Service Professions

SAPS- South African Police Service

UNICEF - United Nations International Children's Emergency Fund

WHO – World Health Organization

INHOUDSOPGAWE

VOORWOORD	I
OPSOMMING	II
ABSTRACT	IV
1 INLEIDING	10
1.1 Kontekstualisering, probleemverklaring en bydrae van studie	10
1.1.1 Probleemstelling	10
1.1.2 Navorsingsprobleem.....	16
1.2 Bydrae van die studie	16
1.2.1 Navorsingsvraag.....	17
1.2.2 Doelstellings	18
1.2.3 Hersieningsbenadering.....	18
1.2.4 Registrasie van navorsingsprotokol	19
1.2.5 Soekstrategie.....	19
1.2.6 Metode van bepaling van toepaslikheid	23
1.2.7 Metode van kwaliteitsbeoordeling	23
1.2.8 Uittreksel van data	28
1.2.9 Data-analise metode.....	28
1.2.10 Etiek	30
1.2.11 Struktuur van verslag.....	31
BRONNELYS	34
2 LITERATUURSTUDIE	39
2.1 Inleiding	39
2.2 Howe en hofprosesse in Suid-Afrika rakende seksuele misbruik-sake	40
2.3 Algemene hofpraktyke waar kinders betrokke is	42
2.4 Die kind as getuie in die hof	43
2.5 Faktore: Interne en eksterne faktore	44
2.6 Wat is reeds gedoen om beste belang te bevorder	48
2.7 Gevolgtrekking	49
BRONNELYS	51
3 DIE ARTIKEL	54
3.1 INLEIDING	57
3.1.1 Definisies rakende seksuele misbruik	59
3.1.2 Oorsig van die probleem.....	59
3.2 METODE	61
3.2.1 Vlugtige oorsig.....	61

3.2.2	Insluit- en uitsluitkriteria	63
3.2.3	Data.....	64
3.3	BESPREKING.....	66
3.3.1	Beperkings van die studie.....	66
3.3.2	Implikasies.....	67
3.4	BEVINDINGS	68
3.5	EKSTERNE FAKTORE	68
3.5.1	Onvoldoende hofvoorbereiding	69
3.5.2	Kontak met die beweerde oortreder.....	70
3.5.3	Vertragings van hofsake	72
3.5.4	Tekort aan genoegsame hulpbronne	72
3.5.5	Onvoldoende ondersteuning aan kind en ouers.....	75
3.5.6	Kruisondervraging	75
3.5.7	Stres.....	77
3.5.8	Sekondêre viktimisering.....	79
3.6	GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS	79
3.7	BEFONDSING.....	83
	BRONNELYS.....	84
4	SAMEVATTING, GEVOLGTREKKING EN AANBEVELING	90
4.1	Inleiding.....	90
4.2	Gevolgtrekking gebaseer op die bevindinge.....	90
4.3	Aanbevelings	93
4.4	Aanwysings vir verdere navorsing.....	94
	BIBLIOGRAFIE.....	96
	BYLAE.....	103
	WEERGAWE.....	109

LYS VAN TABELLE

Tabel 3. 1 Verskillende faktore wat deur die data identifiseer is.....	66
--	----

LYS VAN FIGURE

Figuur 3. 1 PRISMA-diagram van die soeke na studies oor eksterne faktore wat kinders verhoed om effektief te getuig	64
Figuur 3. 2 Grafiese opsomming van faktore	69

LYS VAN BYLAES

Bylaag 1: HREC Goedkeuring

Bylaag 2: CASP Kwaliteitsversekering

Bylaag 3: PRISMA Lysie

Bylaag4: PRISMA Vloeidiagram

Bylaag 5: Taalversorgingsbrief

Bylaag 6: Solemn Delceration

HOOFSTUK 1

1 INLEIDING

Daar is verskeie faktore wat kinders verhoed om effektief in die hof te getuig. Die faktore is deur middel van 'n vlugtige oorsig nagevors. Seksuele misbruik van kinders is 'n epidemie wat die hele samelewing nadelig beïnvloed. Die skuldigbevindingskoers van seksuele oortreders is uitsonderlik laag in Suid-Afrika (SAPS, 2019). Dit kan toegeskryf word aan verskeie aspekte, onder andere dat kinders oneffektief getuig in die hof. Die doel van die ondersoek is om binne die Suid-Afrikaanse regstelsel die hofprosedures waar kinders betrokke is te ondersoek, asook die wyse waarop dié kinders tydens die hofprosesse geakkommodeer word. Daar is spesifiek gefokus op eksterne faktore wat verband hou met hofverrigtinge.

Die navorsing is vanuit 'n forensiese maatskaplikewerk-oogpunt benader, om die howe by te staan om kinders in die howe optimaal te laat getuig. Daar is gebruik gemaak van 'n wye reeks databasisse en ook spesifieke data wat op die Suid-Afrikaanse konteks gefokus is. Die titel sowel as die opsomming is gelees om te bepaal hoe toepaslik die data is. Daar was twee navorsers betrokke by die studie: die eerste navorser het die studie geloods en die tweede navorser het kwaliteit verseker. Die bevindings en aanbevelings is in die vorm van 'n artikel geformuleer en weergegee.

1.1 Kontekstualisering, probleemverklaring en bydrae van studie

1.1.1 Probleemstelling

In 2017 het die WHO (Wêreldgesondheidsorganisasie) beraam dat sowat 1 miljard minderjariges tussen die ouderdomme van 2 en 17 jaar oud, aan een of ander vorm van misbruik of geweld blootgestel word (UNICEF, 2017). Indien daar na die aanmeldingsyfers verwys word, word slegs een uit elke drie sake aangemeld. Volgens UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund)-ramings van 2014 rakende seksuele misbruik wêreldwyd (wat aanraking tot verkragting insluit) was meer as 120 miljoen kinders voor die ouderdom van 18 jaar aan seksuele misbruik blootgestel (UNICEF, 2017). Seksuele misbruik is enige persoon wat 'n kind (persone onder die ouderdom van 18) betrek, met of sonder die kind se toestemming in enige vorm van 'n seksuele daad. 'n Seksuele daad is enige seksuele penetrasie of seksuele skending (Criminal Law Sexual Offence Amendment Act (32/ 2007). Die misbruik van kinders, veral seksuele misbruik, word volgens UNICEF (2017) as 'n globale epidemie beskryf. In Suid-Afrika het die navorsingresultate wat deur die Sentrum vir Justisie

en Misdaadvoorkoming gedoen is, aan die lig gebring dat 1 uit 3 Suid-Afrikaner kinders, in 2016 die risiko geloop het om voor die ouderdom van 17 jaar seksueel misbruik te word (INTERPOL, 2018).

Volgens die SAPS se amptelike verslag oor hierdie aspek was daar in 2017/2018 'n ondersoekkoers van 69,90% (38 298 uit 'n totaal van 54 786) gewees vir misdade wat gepleeg is teen kinders onder 18 jaar (SAPS, 2018). Vanuit die 45 299 misdade teen kinders wat in 2018/2019 aangemeld is, is daar slegs 14.03% vervolgd. Vanuit dié vervolgingsgetalle is daar slegs in 10 208 sake 'n skuldigbevinding verkry (SAPS, 2019). Vergelykend word 45 229 sake aangemeld en daarvan word uiteindelik 10 208 skuldigbevindings verkry; dit verteenwoordig 'n 22.53% skuldigbevindingskoers vir die jaar 2018/2019.

Alhoewel die statistiek alle misdaad teen kinders bevat, kan daar duidelik gesien word dat die skuldigbevindingskoers laag is teenoor die hoeveelheid misdade teen kinders wat aangemeld word. Die skuldigbevindingskoers kan aan verskeie faktore toegeskryf word. Een van hierdie faktore wat die SAPS 2018 verslag uitwys is dat kinders misverstaan word in die hof en dat dit kan lei tot die laer skuldigbevindings (SAPS, 2019).

Hofprosesse van Suid-Afrika

Volgens die Grondwet, artikel 28(A) is die Suid-Afrikaanse regsisteem daar om te verseker dat reg en geregtigheid geskied en dat die landsburgers (insluitende kinders) beskerm word. Verskeie prosesse en prosedures word gevolg om te verseker dat aan hierdie geregtigheidsvereiste voldoen word. Prosesse sluit onder andere in vervolging van oortredings, regverdigde verhore en indiening van bewyse bo redelike twyfel.

Die Suid-Afrikaanse Sentrum van Justisie en Misdaadvoorkoming is van mening dat Strafproseswet (55 van 1977) voorsiening maak dat die Suid-Afrikaanse strafregstelsel uit ses hoofde bestaan: naamlik, die polisie (SAPD), die Nasionale Vervolgingsgesag (NPA), die voorsittende beamptes (Howe) die Departement van Justisie, die gevangenisstelsel en die proefbeamptes (DSD).

Volgens die Strafproseswet (55 van 1977), Artikel 179(2) het die Nasionale Vervolgingsgesag die bevoegdheid om strafregtelike verrigtinge namens die staat in te stel (hofsak). Voorverhoorverrigtinge sluit in: die besluit oor, dispuutpunte, roep van getuies en toelatingsvereistes vir dokumente. Slegs punte in dispute sal aangehoor word. Daarna word die klagtestaat en aktes aan die beskuldigde oorhandig (Artikel 32/ Strafproseswet 1997). Vervolgens word 'n pleit van die beskuldigde ingedien, Artikel 112 (Skuldig), Artikel 115 (Onskuldig). Na aanleiding van die pleit word die verloop van verhoor verder bepaal. 'n Skuldigpleitooreenkoms kan deur die voorsittende beampte aanvaar word wat die

hofverrigtinge baie verkort. In so 'n geval sal daar niemand (insluitend die kind) tot getuie geroep word nie.

Indien die beskuldigde onskuldig pleit, begin die staat met sy openingsrede en die lees van die klagstaat. Daarna sal die staat geleentheid gegee om getuies te roep, wat kinders insluit (hoof- en kruisondervraging vind plaas). Daarna sal die staat sy saak afsluit. Die verdediging kan dan ingevolge Artikel 174 van die Strafproseswet 55 van 1977 'n aansoek om ontslag indien. Indien dit goedgekeur word, is dit die einde van die hofsaak. Indien dit afgekeur word, sal die verdediging geleentheid gegee word om sy saak te stel en getuies te roep. Daarna sal die staat en verdediging hulle slotredes lewer, waarna die voorsittende beampte sal besluit of die staat bo redelike twyfel kon bewys lewer van die misdaad. Die verrigtinge word opgevolg deur bevindingsuitspraak en indien van toepassing, vonnisoplegging.

In die hof word van verskillende bewysstukke gebruik gemaak om 'n saak te stel of te verdedig. Een van die wyses waarop bewys gelewer word in die hof opgelewer word, is by wyse van getuienis deur persone, hetsy ooggetuies, slagoffers of beweerde oortreders. Dié getuienis kan gelewer word deur die slagoffer, ooggetuies of 'n deskundige wat bewysstukke interpreteer (Brown & Lamb, 2015).

Die kind as getuie

Die Children's act 38 of 2005 (Artikel 9) vermeld dat daar ten alle tye in die beste belang van die kind opgetree moet word; dit sluit in alle prosedures, aksies en besluitnemings rakende 'n kind. Kinders is verskeie kere die enigste getuies of ooggetuie in 'n seksuele misbruik-saak en word daarom gevra om te getuig (Goodman & Melinde, 2007). Volgens Williams *et al*, (2016) is kinders se getuienis en hulle optrede van kritieke belang in seksuele misbruik-sake omdat daar dikwels min tot geen ander bewyse van die misbruik is nie.

Arnold (2018) is van mening dat getuienislewering vir kinders traumaties kan wees, omdat dat die feitelike gebeure van hul misbruikverhaal oor en oor herhaal word. Dit is dus nodig om kinders te bemagtig en korrek voor te berei om sodoende sekondêre trauma te voorkom (Davis & Saffy, 2004). Navorsing het bewys dat daar faktore van die getuieproses is, wat lei tot stres en dit het 'n negatiewe impak op kinders se getuienis (Liposky & Stern, 1997).

Faktore wat kinders kan beïnvloed in die hof

Uit die literatuur blyk dit dat daar verskeie faktore mag wees wat kinders verhoed om effektief in die hof te getuig. Daar word onderskeid getref tussen interne faktore en eksterne faktore wat kinders tydens die getuienis kan beïnvloed. Interne faktore is faktore eie aan elke kind; dit is faktore wat beïnvloed word deur 'n kind se eienskappe, persoonlikheidstipe en gevoelens. Eksterne faktore is aspekte buite die kind se beheer. Interne faktore is onder andere, die kind

se ontwikkelingsvlak, bevoegdheid om te getuig, volwassenheid en verstaan van die situasie, taalvermoë sowel as die kind se geheue rakende die misbruik (Cederborg,2004).

Weens die feit dat interne en eksterne faktore baie streng by mekaar aansluit en 'n invloed opmekaar kan hê is daar deurlopend na beide interne en eksterne faktore verwys. Vir doeleindes van dié ondersoek is daar wel meer op eksterne faktore gefokus. Die rede hiervoor is dat die howe en professionele persone meer beheer het oor faktore in en om die hofverrigtinge, as faktore eie aan die kind. Eksterne faktore wat 'n algemene effek kan hê op oneffektiewe getuienis sluit in, geheueherroeping, stres en angstigheid, intervensie wat gevolg word deur professionele persone, sowel as regsverteenvoerding in die hof (Davis & Saffy, 2004). Die eksterne faktore kom ook voor in die Suid-Afrikaanse howe voor. Elk van die faktore word kortliks bespreek. Geheueherroeping, tipe vrae en die omstandighede, Stres en angstigheid, verskillende modelle en protokolle, ondervraging van kinders, onkunde rakende kinders, sowel as korrekte voorbereiding en bemagtiging van getuienis.

Geheueherroeping verwys na die proses om gebeure te onthou en weer te gee, eerder as die blote terugflits van gebeure (Roediger & Desoto, 2015). Alhoewel die hof verwag dat 'n getuie feite in kronologiese volgorde moet weergee soos dit plaasgevind het moet weergee, werk dit in praktyk nie so dat daar narratiefeite in die getuiebank, weergegee moet word nie. Die onderbreking en wyse van vraagstelling kan geheueherroeping moeilik maak of verdraai (Pantell, 2017).

Zajac *et al*, (2018:187) is van mening dat die tipe vrae en die omstandighede waaronder kinders gevra word 'n enorme effek het op die kind se vermoë om inligting akkuraat weer te gee. Volgens Plotnikoff en Woolfson (2009) kan die akkuraatheid van kinders se getuienis onder intimiderende omstandighede aansienlik verlaag wanneer hulle getuig. Uitdagende vrae wat tydens kruisondervraging aan 'n kind gestel word, lei dikwels daartoe dat die verdediging insinueer dat die kind nie die waarheid praat nie. Dit kan daartoe lei dat kinders wat in die hof getuig se stresvlakke verhoog (Plotnikoff & Woolfson, 2009).

Stres en angstigheid hou verband met die trauma wat as gevolg van die misbruik ervaar is, sowel as stresfaktore wat deur hofverrigtinge veroorsaak word. Die stresfaktore wat deur hofverrigtinge veroorsaak word, sluit die volgende faktore in: vertraging van die hofproses, meervoudige onderhoude deur professionele persone en meervoudige getuienislewering (Liposky & Stern,1997). Kontak met die oortreder tydens die hofverrigtinge is ook as 'n hoë stressor bevind (Davis & Saffy, 2004). Die kind se tekort aan begrip van die hofverrigtinge sowel as potensiële ontstellende kruisondervraging dra by tot angstigheid en stres by die kind wat moet getuig. Die minagting van getuies wat die hof ondersteun en raadgee (insluitend die forensiese maatskaplike werker) en die kind wat verwyder is uit hulle primêre woning en in 'n

plek van veiligheid geplaas is, veroorsaak spanning en onsekerheid by die kind (Lachman *et al.*, 2002). Verdere faktore wat in die hof tot stres (interne faktore) bydra, is onvoldoende voorbereiding van die getuie asook 'n tekort aan genoegsame bewyse. In meeste seksuele misbruik-sake is die kind die enigste getuie en moet die Staat sterk daarop kan steun (Liposky & Stern, 1997).

Daar kan van verskillende modelle en protokolle gebruik gemaak word om inligting vir 'n hofsake te bekom; dit staan bekend as die intervensie of ondersoekroete wat gevolg is (NCAC, 2019). Die kind word in die hof volgens Lamb *et al.* (2009) aan verskillende assesseringsmetodes sowel as ondervragingstegnieke tydens die hofverrigtinge blootgestel.

In die praktyk word protokolle soos die NICHD (National Institute of Child Health and Human Development) as spesifieke wyses van assessering en vraagstelling by kinders aanbeveel (Andrews *et al.*, 2016). In die hof word die teenoorgestelde egter van kinders verwag deur die wyse waarop die verdediging die vrae stel. Daar word van die kind verwag om kronologiese feite weer te gee, terwyl daar gebruik gemaak word van uitgangsvrae in nie-kronologiese volgorde van gebeure nie. Volgens Gravette (2006) is daar drie goue reëls vir kruisondervraging van enige getuie: vrae behoort altyd nie-leidende vrae te wees, slegs een nuwe feit per vraag te stel, en dat ondervraging 'n proses is met 'n voorafbepaalde einddoel.

Die verdediging se prokureur se hoofdoel is om die geloofwaardigheid van die getuie te bevraagteken (Gravette, 2006) en dit veroorsaak dat kruisondervraging se vrae uiters stresvol vir enige getuie kan wees, en soveel te meer vir 'n kind. Die verdediging se werk is om die getuie se weergawe as onwaar, ontoepaslik of nutteloos te bewys deur twyfel te skep oor wat die persoon gesê het (Gravette, 2007). Indien die verdediging nie in bogenoemde slaag nie, sal die verdediging poog om die getuie se getuienis te diskrediteer, deur gebruik te maak van vrae wat die persoon se geloofwaardigheid betwis (Liposky & Stern, 1997).

Volgens Faller (2007) kan kinders nie ondervra word nie, maar slegs geassesseer word; die rede vir die stelling is dat kinders vrae anders as volwassenes interpreteer. Indien daar nie bykomende vrae gevra word om die inligting op te helder nie, kan misverstande so plaasvind. Dit is vir kinders baie moeilik om die bedoelings agter 'n vraag te verstaan en daarom antwoord kinders vrae letterlik en dit kan tot miskommunikasie lei. Kinders is geneig om vrae letterlik te interpreteer en ook slegs te antwoord wat gevra word, met geslote-einde vrae (Evans *et al.*, 2016). Deur ondervraging van kinders word daar dus vals getuienis deur kinders gelewer word, wat geloofwaardigheid direk beïnvloed.

Onkunde rakende kinders dra grootliks by tot verkeerde ondervragingsprosesse wat tydens hofsake waar kinders betrokke is gevolg word. Smith (2014) is van mening dat die Suid-Afrikaanse hof kinders as onbetroubare getuies klassifiseer bloot weens die feit dat die hof nie

bewus is van die effek wat kinders se kognitiewe ontwikkeling en taalvermoë op hulle getuienis het nie. Die regsverteenvoordiging van die kind (staatsaanklaer) kan ook 'n uitwerking hê op hoe effektief daar getuienis gelewer word (Jarzmik, 2016). Indien vrae korrek gevra word aan 'n kind, met die nodige kennis van die kind se ontwikkelingsvlak, sal die vrae beter beantwoord kan word. Regsverteenvoordiging sluit in die persoon wat jou saak stel in die hof stel, voorberei vir die hof, sowel as professionele persone wat as kundiges gebruik word tydens die hofprosesse. Een van die take van regsverteenvoordiging is voorbereiding vir 'n hofsaak. Dus het al die rolspelers van die hof 'n effek op die kind se getuienis.

Volgens Liposky en Stern (1997) is daar spesifieke vrae waarop 'n kind voorberei moet word, (die wat, waar, wanneer, wie en hoe vrae). Vrae moet duidelik met die kind bespreek word. Oriëntering van hoe die hof lyk en werk is ook belangrik. Hoe beter voorbereid die kind is hoe kalmer sal sy of hy wees en hoe meer akkuraat sal die inligting wat sy of hy aan die hof verskaf. Volgens Davis en Saffy (2004) is die korrekte voorbereiding en bemagtiging van getuienis, veral kindergetuies, van kritieke belang vir enige hofsaak. Voorbereiding fokus op logistieke aspekte, prosesse en prosedures van die hof. Om die voordele van voorbereiding te verstaan, moet daar gekyk word na wat die doel van hofvoorbereiding is. Liposky en Stern (1997) stel duidelike doelwitte vir hofvoorbereiding. Dit sluit in om die kind se vermoë te verbeter om vrae so eerlik en akkuraat as moontlik te beantwoord, wat tot geloofwaardige getuienis bydra asook om die moontlikheid van negatiewe nagevolge van hofgetuienis te verminder (Vandervort, 2013).

Deurgee van inligting en voorbereiding van die proses en wat verwag kan word, is van kardinale belang om kinders se stresvlakke te verlaag en die situasie so ver as moontlik te normaliseer (Davis en Saffy, 2004). Die beste hofgetuienis is niks meer nie as 'n interessante gesprek wat aangehoor word (Stern, 1997). Forensiese maatskaplike werkers kan met spesialiskennis kinderslagoffers voorberei vir die hof voor die hofsaak begin (SAPS, 2018). Dit moet wel inag geneem word dat dit nie die selfde Forensiese maatskaplike werker kan wees wat in die spesifieke hofsaak die kind geassesseer het nie, aangesien dit konflik van belange sal wees.

Forensiese maatskaplike werkers moet aan die hof kan bewys dat hy/sy deur gespesialiseerde opleiding en ervaring as 'n kundige in die hof beskou kan word. In 2017/2018 is altesame 5 793 kinders forensies geassesseer, maar is slegs 3 881 hofverslae van forensiese maatskaplike werkers in die hof gebruik (SAPS, 2018). Hieruit blyk dit dat die hof nog nie genoeg gebruik maak van forensiese maatskaplike werkers waar kinders betrokke is nie. Die kan toegeskryf word aan verskillende redes, onder andere dat die verslae opgestel is deur "forensiese maatskaplike werker" wat nie werklik opleiding het nie en dan 'n swak verslag opstel. Die Staat besluit dan om nie van die verslae gebruik te maak nie. Volgens SACSSP

(2013) het Suid-Afrika 'n 77% -tekort aan maatskaplike werkers, des te meer maatskaplike werkers in spesialiteitsvelde soos forensiese maatskaplike werk. Dit lei daartoe dat minder assesserings gedoen kan word en dus minder hofverslae gelewer word. Smith (2014) noem dat die aantal forensiese maatskaplike werkers in Suid-Afrika beperk is, omdat dit 'n redelike nuwe veld in Suid-Afrika is. Weens die feit dat forensiese maatskaplike werk nog onlangs eers geregistreer het asspesialiteitsveld by die Suid-Afrikaanse Raad vir Maatskaplike Diensberoep, is dit moeilik om die aantal maatskaplike werkers met forensiese kwalifikasie te bepaal (Smith, 2014). In die bovermelde literatuur (Smith, 2014) kom dit duidelik na vore dat daar verskeie faktore is wat bydra dat getuienis van kinders nie altyd in die hof aanvaar word nie. Volgens (Elmi, Daignault en Hébert, 2018) word daar reeds verskeie aanpassings gemaak, maar ten spyte daarvan blyk die skuldigbevindings en strafopleggings in sake waar kinders getuig baie laag te wees. Smit (2014) wys uit dat die navorsing in Suid-Afrika baie beperk is rakende die onderwerp van kindergetuies. Dit dui op die inherente noodsaaklikheid daarvan om die forensiese aspek duidelik aan te spreek, ten einde die regsproses, en geregtigheid in die algemeen, te bevorder in Suid Afrika.

1.1.2 Navorsingsprobleem

Uit bogenoemde blyk dit dat daar verskeie faktore is wat kinders se getuienes in die hof kan beïnvloed. Dit bring die navorsingsprobleem na vore, dat daar eksterne faktore is in die Suid-Afrikaanse regstelsel wat daartoe kan aanleiding gee dat kinders oneffektief getuig in die hof. Daar moet dus bepaal word of die hofprosedures van die Suid-Afrikaanse hof in die beste belang van die kind is (Children's act 28/2005, Article 9). Deur 'n vlugtige oorsig te doen is die navorser die geleentheid gebied om dié faktore wat daartoe aanleiding gee dat die kind nie effektief kan getuig nie te identifiseer en sodoende voorsorg in plek te stel sodat daar in die beste belang van die kind opgetree kan word.

Die navorser sal poog om vanuit 'n objektiewe standpunt die navorsing te benader, aangesien die navorser nie die literatuur uit 'n spesifieke perspektief sal bestudeer nie. Die navorsing sal fokus op spesifieke eksterne faktore in die hof wat kinders verhoed om effektief in seksuele-oortreding-sake te getuig.

1.2 Bydrae van die studie

Die studie het navorsing gedoen oor eksterne faktore wat kinders verhoed om effektief te getuig in seksuele-misbruik-sake te getuig. Daar is ook vasgestel of dié faktore verbeter kan word en in die beste belang van die kind aangewend kan word.

Daar is deur middel van 'n vlugtige oorsig ondersoek ingestel oor dié eksterne faktore wat kinders beïnvloed om minder akkurate getuienis tydens seksuele-misbruik-sake te lewer. Die

doel van die studie is om te bepaal watter eksterne faktore kinders in die hof affekteer. Deur die loods van die studie, deur die navorsers, is daar bepaal dat die regstelsel en hofprosedures in Suid-Afrika, meer effektief aangewend kan word om meer akkurate getuienis te kry van kindergetuies in seksuelemisbruik-sake. Deur die loods van die studie is daar bepaal dat die regstelsel en hofprosedures in Suid-Afrika, meer effektief aangewend kan word om meer akkurate getuienis te kry van kindergetuies in seksuelemisbruik-sake.

Volgens Smith (2014) is die literatuur oor die ondervraging van seksueel misbruikte kinders vanuit 'n Suid-Afrikaanse perspektief baie beperk. Dit opsigself lei tot onkunde op verskeie professionele gebiede oor die ondervraging van seksueel misbruikte kinders. Daar is geen erkende voorvereistes of formele opleiding vir professionele persone wat spesifiek met seksueel misbruikte kinders werk nie. Dit beteken dat baie rolspelers in die hof wat die kind moet ondervra en kruisondervra nie oor die nodige kennis of opleiding beskik om dit te doen nie.

Dit opsigself is nie in die beste belang van die kind nie, en sal ondersoek moet word. Volgens die Children's act (38 of 2005) is die howe van Suid-Afrika die hoogste gesag en is dit dié howe se verantwoordelikheid om toe te sien dat daar na die beste belang van al die kinders in Suid-Afrika omgesien word. Volgens Mathews *et al.*, (2014) is daar 'n groot leemte in Suid-Afrika wat die beskerming van kinders betref. Die enigste wyse om dit aan te spreek is om deur middel van navorsing 'n konkrete oplossing daar te stel om die beskerming van kinders te verbeter (Smith, 2014).

Vir die Suid-Afrikaanse regstelsel, sowel as die forensiese maatskaplikewerk-praktyk, is dit van kardinale belang om in die beste belang van die kind op te tree (Children's act 38/2005). Daar moet dus voortdurend ondersoek ingestel word of die huidige regspraktyk optimaal in die beste belang van die kind optree. Daar is reeds verwys na faktore wat kinders tydens die getuienis affekteer; die faktore gaan meer in diepte bestudeer word. Die studie is belangrik vir forensiese maatskaplike werkers sowel as vir die maatskaplike werkers in die algemeen wat die kind moet voorberei en in die hof ondersteun. Juis in die tyd waarin forensiese maatskaplike werk in Suid-Afrika as 'n spesialisveld binne die maatskaplikewerk-professie erken gaan word (Gazette, 2020) en in die lig van die geweldige aanslag op kinders in Suid-Afrika wat seksueel misbruik word, is dit nodig om deeglik kennis te neem van wat reeds in die literatuur rondom die onderwerp gepubliseer is.

1.2.1 Navorsingsvraag

Watter eksterne faktore dra daartoe by dat die kind nie altyd effektief in die hof oor seksuelemisbruik-sake getuig nie?

1.2.2 Doelstellings

Doel:

Die doel van die vlugtige oorsig is om te bepaal watter eksterne faktore daartoe bydra dat die kind nie altyd effektief in die hof getuig nie.

Doelwit:

Om 'n lys saam te stel van eksterne faktore wat 'n kind kan beïnvloed om nie effektief in die hof te getuig nie en om aanbevelings te maak vanuit die literatuur.

1.2.3 Hersieningsbenadering

1.2.3.1 Dui aan watter benadering en watter data-analise / sintese-metode u beplan om te volg:

Daar is gebruik gemaak van 'n vlugtige oorsig (Boland, Cherry, & Dickson, 2014) om die navorsing te voltooi. Die kwalitatiewe data-analise is gebruik om ooreenkomste tussen die data te bepaal. Die navorser het verskeie temas deur die proses van kleur kodering identifiseer, (Rubin & Babbie, 2016). Daar is tematies hoofonderwerpe en subonderwerpe in die data identifiseer.

1.2.3.2 'n Kort motivering waarom hierdie benadering die geskikste is vir hierdie studie

Die voorbereiding van 'n vlugtige oorsig kan deur 'n aantal faktore gemotiveer word. Die vlugtige oorsig kan gebruik word in 'n poging om teenstrydige bewyse op te los, om vrae te beantwoord waar die antwoord nie seker is nie, om praktiese afwykings te verklaar of om die toepaslikheid van die huidige praktyk te bevestig vanuit die literatuur. 'n Vlugtige oorsig is 'n literatuuoroorsig wat ontwerp is om die beste beskikbare bronne rakende 'n spesifieke navorsingsvraag op te spoor, te beoordeel en te sintetiseer om informatiewe en bewysgebaseerde antwoorde te verskaf (Boland, Cherry & Dickson, 2014). Die vlugtige oorsig behels 'n kwalitatiewe analise van beskikbare literatuur rakende eksterne faktore wat daartoe 'n bydrae mag lewer dat kinders in kriminele howe nie effektiewe getuienis kan lewer nie. Die benadering word as die beste benadering beskou weens die feit dat daar met 'n kwesbare groep gewerk word, sowel as traumatiese gebeure.

1.2.4 Registrasie van navorsingsprotokol

Die navorsing sal nie geregistreer word nie, aangesien daar nie Afrikaanse studies geregistreer kan word by die gelyste databasisse nie

1.2.5 Soekstrategie

1.2.5.1 Databasis

Die “one- search” van die Noordwes-Universiteit is gebruik om databasisse te soek. Dit behels ’n soekenjin wat studente van die Noordwes-Universiteit tot 306 elektroniese databasisse toegang gee. Die navorser het ’n voorlopige soektog deur die databasisse gedoen. Sien <https://sierra-nwu-ac.za.nwulib.nwu.ac.za/search/e?00000> vir lys van databasisse. Die databasisse word voorgestel aangesien die voorlopige soekresultate artikels opgelewer het wat van belang is vir die doel van die navorsing.

Weens die feit dat daar deur verskeie databasisse gesoek is, is duplikaatartikels uitgeskakel.

Daar is deur middel van sleutelwoorde gesoek om ’n groepering van artikels te verkry. Vanuit die poel van artikels is daar dan gebruik gemaak van ’n keuringsproses om te bepaal of die artikels betrekking het op die studie.

Daar is vir volledigheidsoeieindes ook in SAe publikasies van Sabinet ’n soektog gedoen, sodat daar binne die Suid-Afrikaanse konteks gefokus kan word. Die databasis sluit spesifiek Suid-Afrikaanse joernale in.

Die sleutelwoorde sal die volgende insluit:

1.2.5.2 Sleutelwoorde en konfigurasie

	SLEUTELWOORDE	VELD
VLAK EEN	Child* OR “young person” OR “young people” OR adolescent* OR teen* OR youth	Opsomming
	EN	
VLAK TWEE	Witness	Volle teks
	EN	
VLAK DRIE	Factors or aspects or elements	Volle teks

	EN	
VLAK VIER	Sexual abuse or sexual trauma or sexual violence or sexual assault	Volle teks
	EN	
VLAK VYF	“ South Africa”	Volle teks

1.2.5.3 Is 'n vlugtige oorsig gedoen om te bepaal hoeveel studies oor die onderwerp beskikbaar is

OMVANGSONDERSOEK GEDOEN?		Hoeveel studies is gevind met behulp van die sleutelwoorde (soos in die vorige afdeling aangedui)
Ja		Indien die soektog gedoen word met die sleutelwoorde, word daar 624 artikels gevind. Indien daar beperkings op die data geplaas word, is daar 426 artikels gevind. Beperkings sluit in, slegs akademiese joernale, tydperk van 2009-2019; slegs Afrikaans en Engels gepubliseerde artikels. Indien boeke uitgesluit word, is 361 artikels gevind. Indien daar verdere beperkings op gesit word, bv. slegs “sexual abuse” en “childrens rights” is daar 'n aantal van 46 Artikels gevind.

1.2.5.4 Jaar en Tydlyn van publikasies

TYDLYN	VERDUIDELIKING
2009- 2019	Daar is gebruik gemaak word van die laaste 10 jaar se studies alhoewel daar nie 'n beperking geplaas is op die ouderdom van die inligting nie. Geen beperkinge is toegepas vir die geïdentifiseerde studies nie; die vlugtige oorsig het alle studies ingesluit wat op die soekenjin gevind was, wat betrekking het op die beantwoording van die navorsingsvraag.

1.2.5.5 Populasiegroep

OUERDOMSGROEP	SPESIFIEKE VOORWAARDES

0-18 jaar	Die teikengroep of populasie is kinders, wat volgens The Childrens Act (38/2005) geklassifiseer word as enige persoon onder die ouderdom van 18 jaar.
Slagoffers van seksuele misbruik	Die populasie/teikengroep behels kinders wat slagoffers is van seksuele misbruik en in dié sake in die hof moet getuig.

Die studie het geen fisiese populasie nodig nie, aangesien die vereistes daarvan op 'n populasieliteratuur gefokus is volgens 'n sistematiese oorsig (vlugtige oorsig). Die studie fokus hoofsaaklik op kindergetuies in seksuele misbruik sake, waar die kind jonger is as 18 jaar. Die oorsig word onafhanklik gedoen, aangesien die literatuur wat uit die geselekteerde artikels versamel is, gebruik sal word om faktore te identifiseer wat kindergetuies verhoed om effektief te getuig.

1.2.5.6 Wat van die volgende faktore sal ingesluit/uitgesluit word soos betrekking het op soektog

KRITERIA	INSLUIT OF UITSLUIT
Volledige teks joernaalstudies	Ingesluit, daar is geen beperkinge nie; daarom is alle artikels / studies / proefskrifte en proefskrifte of verhalings ingesluit word.
Portuurbeoordeelde studies	Ingesluit, daar is geen beperkinge nie; daarom is alle artikels / studies / proefskrifte en proefskrifte of verhalings ingesluit word. .
Nie-eweknie-geëvalueerde studies	Ingesluit, daar is geen beperkinge nie; daarom is alle artikels / studies / proefskrifte en proefskrifte of verhalings ingesluit word. .

Kwantitatiewe studies	Ingesluit, daar is geen beperkinge nie; daarom is alle artikels / studies / proefskrifte en proefskrifte of verhalings ingesluit word. .
Kwalitatiewe studies	Ingesluit, daar is geen beperkinge nie; daarom is alle artikels / studies / proefskrifte en proefskrifte of verhalings ingesluit word. .
Gemengdemetode-studies	Ingesluit, daar is geen beperkinge nie; daarom is alle artikels / studies / proefskrifte en proefskrifte of verhalings ingesluit word.
Vlugtige oorsig studies/ Rapid Reviews	Ingesluit, daar is geen beperkinge nie; daarom is alle artikels / studies / proefskrifte en proefskrifte of verhalings ingesluit word.
PhD-tesisse	Ingesluit, daar is geen beperkinge nie; daarom is alle artikels / studies / proefskrifte en proefskrifte of verhalings ingesluit word.
Meestersverhandelinge / skripsies	Ingesluit, daar is geen beperkinge nie; daarom is alle artikels / studies / proefskrifte en proefskrifte of verhalings ingesluit word.
Konferensieverrigtinge	Ingesluit, daar is geen beperkinge nie; daarom is alle artikels / studies / proefskrifte en proefskrifte of verhalings ingesluit word. .
Studies gepubliseer in ander tale as Engels en / of Afrikaans	Uitgesluit, behalwe as vertaling beskikbaar is

1.2.6 Metode van bepaling van toepaslikheid

Titel alleenlik	Opsomming alleenlik	Titel en opsomming	Ander	Kort verduideliking vir gekose metode
		x		Die titel en die opsomming sal gelees word om 'n opsomming van die artikel te verkry en daardeur te bepaal of dit betrekking het op die studie al dan nie.

Eerstens is daar vasgestel of die inligting direk verband hou met die onderwerp, navorsingsvraag en navorsingsprobleem. Sien 2.8.6 vir duidelikheid oor in- en uitsluitingskriteria. Tweedens is die soekenjin met die sleutelwoorde gebruik, om meer inligting te verkry. Laastens het twee navorsers bepaal of die artikels betrekking het op die studie al dan nie.

1.2.7 Metode van kwaliteitsbeoordeling

1.2.7.1 Hoeveel beoordelaars sal betrokke wees by die kwaliteitsbeoordeling?

Die ondersoek het 'n vinnige hersieningsbenadering gevolg. Die 9 stappe soos beskryf deur Boland, Cherry, en Dickson (2014) en Uman (2011) sal streng gevolg word om kwaliteit te verseker. Twee navorsers was by die kwaliteitsbeoordeling betrokke; die rol van die eerste navorser is om die navorsing te loods, die rol van die tweede navorser was om die student in die metode te begelei en om tydens die proses seker te maak van die student se soekstrategie. Danksy dié begeleiding was die kwaliteit van die studie verseker.

1.2.7.2 Dui aan wie die beoordelaars is en wat hul betrokkenheid by die beoordeling sal wees.

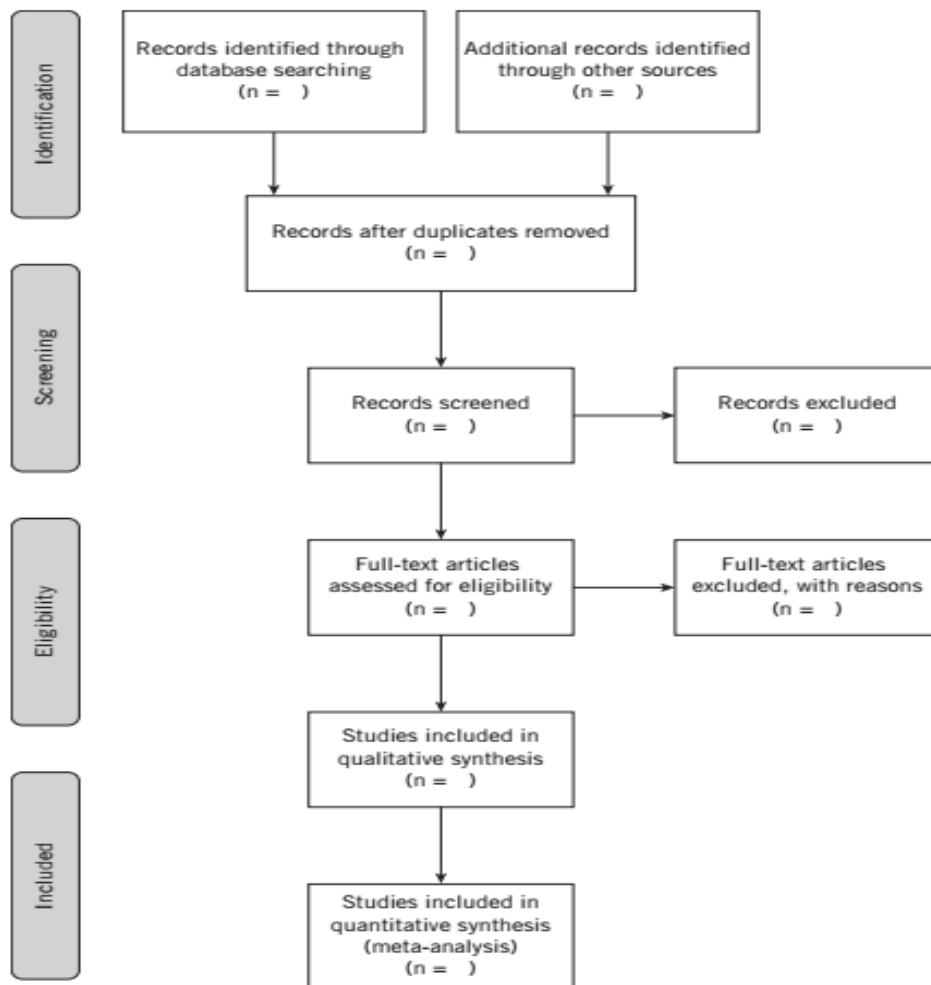
Die vlugtige oorsig is deur twee navorsers gedoen, naamlik Lize-Mari Buys en professor Cornelia Wessels. Die eerste navorser is die student, die student het die stappe uitgevoer

asook ook die verslag geskryf. Die tweede navorser het die kwaliteit nagegaan en die student tydens die proses bygestaan as studieleier.

1.2.7.3 Dui aan watter instelling se riglyne vir kwaliteitsbeoordeling gebruik / aangepas is (bv. NICE, ADA, PRISMA, EPPI, ens.)

In die navorsing is daar gebruik gemaak van die PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analysis) riglyne vir die kwaliteitsversekering van die studie. Daar is kernstappe vir die uitvoer van 'n sistematiese oorsig geïdentifiseer deur Boland *et al.* (2017). Dieselfde stappe is gevolg vir die vlugtige oorsig. Die PRISMA riglyne bestaan uit 'n 27 punt tik-lysie en 'n vloeddiagram van vier fases met verskeie stappe onder elke fase. Volgens Boland *et al.* (2017) is die PRISMA-vloeddiagram 'n gestandaardiseerde en goedgekeurde benadering wat gebruik word vir verslagdoening (Sien bylaag 4). Daar is deur die navorser in ag geneem dat die PRISMA-kontrolelys nie 'n instrument vir kwaliteitsbeoordeling is nie, maar dat dit gebruik kan word vir kwaliteitbeoordeling (Moher *et al.*, 2009). Daarom is die bogenoemde die keuringsinstrument vir voorkeurhalte van hierdie studie.

1.2.7.3.1 Sluit u beoordelingsinstrument hier in (sien bylaag 4)*

1.2.7.4 Die proses wat gevolg is vir die kwaliteitsbeoordeling, met spesifieke verwysing na hoe beoordelaars elke artikel beoordeel het en hoe meningsverskille / punte hanteer is

Stap 1: Oorweging van die onderskeie tipes beskikbare inligting

Die eerste stap in die hersieningsproses behels 'n breë soektog waar verskillende databasisse volgens die soekenjin ondersoek sal word. Die navorsingsprobleem word dan in 'n navorsingsvraag omgeskakel, en 'n navorsingstitel word ontwikkel (Boland *et al.*, 2014). Verdere voorbereiding wat gedoen is vir die loods van die studie is korrespondensie met die navorsers (Lize-Mari Buys en Prof Cornelia Wessels) se studieleier, sowel as die bibliotekaris van Noordwes-Universiteit (Nestus Venter), wat hulp verleen het met die soek van data op die geselekteerde databasisse.

Stap 2: Literatuursoektog

Stap twee behels die identifisering van literatuur wat die hersieningsvraag aanspreek (Boland *et al.*, 2014). Die navorser het verskeie literatuur nagegaan wat die navorsingsvraag moontlik kan beantwoord.

Stap 3: Definieer die insluitings- en uitsluitingskriteria

Uman (2011) verduidelik dat die navorsers tydens die derde stap van die vlugtige oorsig die insluitings- en uitsluitingskriteria op grond van die Cochrane Acronyms identifiseer. Daar is gebruik gemaak van die PICO-raamwerk om te bepaal watter data ingesluit en uitgesluit moet word. Met hierdie stap het die navorser die titels en opsommings van die studies wat deur die soektogte geïdentifiseer is, nagegaan en volgens die PICO raamwerk bepaal of dit in die studie ingesluit behoort te word. Volgens die PICO-raamwerk is P die bevolking, I die intervensie, C die vergelyking, en O die uitkoms (Boland *et al.*, 2017).

P - Population	Kindergetuies
I – Intervention / phenomena of interest	Faktore wat kinders negatief beïnvloed in die hof
C – Comparator (if any)	Daar mag moontlik vergelykings wees, maar die studie sal nie daarop fokus nie
O – Outcome	Die uitkomste van die hofsaak

Stap 4: Ontwikkeling van die soekstrategie en ligging van toepaslike studies

Die navorser het reeds die toepaslike soekterme geïdentifiseer wat verband hou met die studie. Boole-operatore is gebruik om soektogte te beperk (Boland *et al.*, 2014). Die aanvanklike soektog was wyd om te verseker dat soveel moontlik artikels verkry is. Die navorsers het deur die databasisse wat in die aanlyn biblioteek by die Noordwes-Universiteit beskikbaar is, deursoek.

Stap 5: Seleksie van geskikte bronne

Titels en opsommings word gekeur en geïdentifiseer om te pas by die soekstrategie. Studies wat nie aan die insluitingskriteria voldoen nie, word uitgelaat. Volledige teksartikels is verkry as die opsomming betrekking het op die studie.

Stap 6: Onttrekking van data uit toepaslike studies

Tydens hierdie stap het die twee navorsers die insluitingskriteria op die volledige teks artikels toegepas en diegene wat nie daarop betrekking het nie, uitgesluit (Boland *et al.*, 2014). In die

lig van Uman (2011) se voorstel dat 'n vorm vir die onttrekking van data gebruik word, afhangende van die aard van die oorsig, het die navorsers die vorm van data-onttrekking in ooreenstemming met die studie aangepas. Tydens hierdie stap het die data-onttrekking en kritiese evaluering gelyktydig plaasgevind.

Albei navorsers het onafhanklik data op die vooraf gespesifiseerde vorm van data-onttrekking onttrek. Afwykings in gegewens is deur konsensus beoordeel. Volgens Dobbins (2017), moet onttrekte inligting besonderhede bevat soos die titel, outeur(s), datum van publikasie, tipe publikasie, aantal en tipe studies wat ingesluit is, populasie wat bestudeer is, intervensies wat geïmplementeer is, uitkomst gemeet en resultate wat verkry is en toepaslikheid op die navorsingsvraag. Dit is in tabelvorm saamgevat. Die tabel is dan gebruik om verskille en ooreenkomste van die data met mekaar te vergelyk.

Stap 7: Assessering van die kwaliteit van studies by wyse van kritiese waardering

Tydens hierdie proses het die navorsers die toepaslike studies geïdentifiseer wat by hierdie oorsig ingesluit moet word. Die volgende stap was om die kwaliteit van elke ingeslote studie te beoordeel. Die kwaliteit van die data is bepaal deur van die gepaste kwaliteit kontrole-instrumentgebruik te maak. Tydens die studie van die Critical Appraisal Skills Programme (CASP) –instrument gebruik gemaak (Sien bylaag 2). Daar was ook twee onafhanklike navorsers gewees wat die kwaliteit van die data bepaal het. Wat vooroordeel betref, is die Cochrane Collaboration-risiko vir vooroordeel (Higgins *et al.*, 2011) gebruik, en aangepas om die risiko van vooroordeel te evalueer. Dit is deur beide onafhanklike navorsers gedoen (Nagappan, 2001).

Stap 8: Ontleding en interpretasie van die resultate

'n Tematiese sintese is gedoen, waardeur temas geïdentifiseer is (Thomas & Harden, 2008). Tydens die stap is die data geanaliseer, temas is geïdentifiseer en is daar van 'n data-analise program gebruik gemaak. Die navorser het verskeie temas deur die proses van kleur kodering identifiseer, (Rubin & Babbie, 2016). Daar is tematiese hoofonderwerpe en subonderwerpe in die data identifiseer. Die hoofonderwerpe is temas wat duidelik navore kom in die artikels, die sub-onderwerpe is stawend tot die hoofonderwerpe. Die temas is op 'n databasis aangetoon. Die teenwoordigheid van die hooftemas is analities verwerk tot persentasie. Die persentasies is gebruik om aan te dui hoeveel keer daar verwys word na die spesifieke faktor.

Stap 9: Opstel, redigering en verspreiding van bevindings

In hierdie laaste stap het die navorsers die bevindinge opgeskryf en aan kundiges vir professionele taal- en uitlegversorging gestuur. Daarna is die artikel vir eksamendoeleindes ingedien.

1.2.8 Uittreksel van data

DATA moet onttrek word	Kort verduideliking
Skrywer	Is ingesluit by die data-onttrekking, sodat temas identifiseer kon word en verwysings gemaak kan word
Titel	Vir verwysingsdoeleindes
Jaar	Vir verwysingsdoeleindes
Joernaal	Vir verwysingsdoeleindes
Ouderdom van kinders	Is in ag geneem in studie, alhoewel alle kinders ingesluit word in die studie (Enige persoon onder die ouderdom van agtien jaar)
Navorsingsontwerp	Daar is bepaal watter kwaliteitsbeoordelingsinstrumente gebruik moes word
Bevindinge	Daar is vasgestel of daar enige toepaslike bevindinge is rakende kindergetuiens se effektiwiteit. Dit het bygedra tot die temas.
Gevolgtrekkings	Na aanleiding van die bevindinge is daar gevolgtrekkings gemaak en toepaslike aanbevelings gemaak.

1.2.9 Data-analise metode

1.2.9.1 Metode

Meta-analise / sintese	Kwalitatiewe analise / sintese	Gemengde analise / sintese	Ander
		X	

1.2.9.2 'n Gedetailleerde beskrywing van presies hoe die analise / sintese gedoen sal word.

Daar is voor die aanvang van die studie bepaal watter tipe data uit die navorsing verkry moet word (Ruben & Babbie, 2017). In dié geval is dit 'n keuse tussen analitiese data en beskrywende

data. Tydens die studie het die navorser gefokus op die beskrywende data aangesien daar bepaal moet word wat tans in die howe gedoen word om kindergetuies te akkommodeer. Die navorser het tydens die ontledingsproses van die induktiewe benadering gebruik gemaak. Dit beteken die navorser het deur verskeie databronne gewerk en die inligting in een databasis saamgestel. Die navorser het tematies die data verwerk en interpreteer. Volgens Clarke en Braun (2013), is tematiese groepering en analise van data uiters belangrik in die kwalitatiewe ontledingsproses.

Sarantakos (2013) voer aan dat die proses wat gevolg word tydens die analisering van data duidelik gedokumenteer moet word, om deursigtigheid van die studie te verseker. Om hierdie rede sal die ses stappe van die tematiese ontledingsproses kortliks bespreek word (Clarke & Braun, 2013):

- Stap 1: Raak vertrou met die data

Om vertrou te raak met die data, is dit gelees en herlees, tot dat daar deeglik verstaan word wat gesê en bedoel word. Deur dit te doen, kon daar besluit word watter studies in-of uitgesluit moet wees. Tydens die stap was dit belangrik om aantekeninge te maak en vroeë indrukke te noteer (Maguire & Delahunt, 2017).

Stap 2: Kodering

Kodering is die organiseer van data op 'n sistematiese manier; dus het die navorser die data volgens temas begin organiseer. Daar is verskillende sagteware om die kodering te dokumenteer en om 'n stelselmatige en betroubare proses vir die dokumentering van die verwerkte data moontlik te maak. Daar is deur die navorser tydens die stap van 'n koderingssisteem gebruik gemaak.

- Stap 3: Bepaling van temas

Dit is 'n aktiewe proses wat behels dat die navorser 'n duidelike begrip formuleer en temas vir latere gebruik uit die kodes identifiseer. Dus is die aanvanklike kodes in potensiële temas gerangskik geraak, deur al die gepaste data wat op elk van die potensiële temas betrekking het, te versamel.

- Stap 4: Hersiening van die temas

Tydens die stap is die temas (van stap 3) hersien om te bepaal of dit korrek geïdentifiseer is, vir die algemene doel en doelwitte van die studie. Die navorser het bepaal of die temas verband hou met die totale databasis en na aanleiding daarvan die temas geëvalueer. Daar moet wel in ag geneem word dat daar op 'n later stadium van die temas weggelaat is. Die temas wat weg gelaat is, was sub-onderwerpe en daar was nie herhaling van die temas nie. Die navorser het verseker dat die temas samehangend is en van mekaar verskil (Maguire &

Delahunt, 2017).

- Stap 5: Die definiëring en benaming van temas

Die navorser het 'n deeglike analise van elke tema gedoen en opgeteken. Die stap is die laaste verfyning van die temas: daar moet 'n kern van die temas bepaal word, die hooftema, subtemas, sowel as hoe die temas met mekaar verband hou. In die stap is die data direk gemeet aan die navorsingsvraag om te verseker dat die temas met die navorsingsdoelwitooreenstem. Daar is aan elke hooftema en subtema 'n kleur toegeken. Daar is deur gebruik te maak van 'n kleur kodering sisteem deur die data gewerk en alle relevante data is gekodeer. Na kleur kodering van die data was die verwerking en interpretasie moontlik.

- Stap 6: Die opskryf van die bevindinge

Na voltooiing van die stappe is die bevindinge opgeskryf. Dit is die samevoeging van die data en 'n uiteensetting van alle bevindinge. Dit behels die finale stap van die navorsing en die skryf van 'n dissertasie of 'n artikel.

Deur hierdie sesfase-stap te volg, het die onafhanklike navorsers die proses om temas te identifiseer, gedokumenteer.

1.2.10 Etiek

Alhoewel daar nie tydens sistematiese navorsing gebruik gemaak word van deelnemers nie en die studie minimale risiko inhou vir persone, is die etiese aspekte steeds belangrik in die studie. Daar is verskeie aspekte waarna die navorser opgelet het tydens die voorbereiding, uitvoer en publikasie van die vlugtige oorsig-studie.

Volgens Wager en Wiffen (2011) het die navorser die verantwoordelikheid om te verseker dat die selektering van die data onafhanklik plaasvind en dat die kriteria vir die in- en uitsluit van informasie deur alle navorsers betrokke by die studie goedgekeur word. Tydens die loods van die studie is daar deur twee afsonderlike navorsers inligting beoordeel, die student Lize-Mari Buys en die studieleier prof Cornelia Wessels.

Die risiko van vooroordeel tydens die navorsing is in ag geneem, en daarom is daar voorsorgmaatreëls getref, soos die gebruik van twee navorsers wat onafhanklik werk. Daar is aan die hand van die Cochrane Collaboration's "risk of bias tool" gewerk om die risiko van vooroordeel te evalueer (Higgins *et al*, 2011). Deur van die hulpmiddelgebruik te maak, is die persoonlike insette en vooroordele van die navorser geminimaliseer en so is daar verseker dat die navorsing wetenskaplik is.

Die navorsingsvoorstel het op verskeie komitees gediens wat verseker dat dit voldoen aan navorsingstandaarde, insluitend etiese aspekte. Dit is eerstens ingediens vir kleingroep, waarna

dit aan Community Psychosocial Research (COMPRES) en Health Research Ethical Committee (HREC) gestuur is vir goedkeuring alvorens daar begin is met die navorsing, NWU-00424-20-A1 (Sien bylaag 1).

Om betroubaarheid van die studie te verseker, was die student deeglik opgelei om die metode van navorsing te gebruik (Vergnes *et al.*, 2010).

Plagiaat volgens Wager en Wiffen (2011) is die gebruik van ander persone se werk, gedagtes, idees en of data sonder om die nodige erkenning te gee aan die bron waar die inligting verkry is. Dit is ook wanneer jy voorgee dat die inligting jou eie is, vanaf 'n ander bron. Weens die feit dat plagiaat oneties en daarby 'n kriminele oortreding is, het die navorsers daarteen gewaak deur, behoorlike erkenning te gee aan alle bronne, sowel as korrekte verwysings in beide die teks en bronnelys deur te gee Deursigtigheid van die navorsing sluit aan by plagiaat; behalwe wat die inligting betref wat korrek verwys moet word, moet daar ook aan alle betrokke partye die nodige toekenning gegee word, en dit sluit in befondsing. Die Cochrane Collaboration het streng reëls in verband met die bekendmaking van befondsing vir vlugtige oorsigte.

Daar is slegs gebruik gemaak van gepubliseerde studies om sodoende die wetenskaplike aspek van die navorsing te verseker. Daar is ook gebruik gemaak van grys studies in sekere aspekte om sodoende vooroordeel te voorkom. Die grys studies is slegs gebruik indien die informasie betrekking het op die navorsing.

Die navorser is 'n geregistreerde maatskaplike werker en is onderhewig aan die etiese kode van die SACSSP tydens die navorsingstudie.

1.2.11 Struktuur van verslag

Die voltooide navorsingsverslag sluit in: 'n navorsingsprotokol, soekstrategie, keuring en kritiese evaluering, besonderhede van die data-onttrekking- en data-ontledingsproses, asook besonderhede van strategieë wat gebruik sal word om die geldigheid en betroubaarheid van die studie te bepaal.

Hierdie navorsingsverslag is in die vorm van 'n artikel geskryf. Die navorsing sal ingedien word by Die Tydskrif vir Geesteswetenskappe vir moontlike publikasie. Die Tydskrif vir Geesteswetenskappe word gewy aan die publikasie van oorspronklike navorsing- en oorsigartikels in Afrikaans. Daarom is daar aan die volgende voorskrifte voldoen, soos deur die tydskrif voorgeskryf.

Die artikel sal as 'n elektroniese kopie by publikasies@akademie.co.za ingedien word.

Algemene vereistes soos voorgeskryf deur Tydskrif vir Geesteswetenskappe is as volg.

Taalvereistes & Lengte van artikel

Bydraes moet in Afrikaans geskryf wees en beperk wees tot 6 000 tot 8000 woorde. Bydraes moet vergesel word van 'n kort curriculum vitae, in paragraafvorm, in Afrikaans en Engels (100–200 woorde) en foto van die outeurs in JPEG-formaat.

Dit moet vergesel word van 'n opsomming van 100-250 woorde in Afrikaans, Nederlands of Duits, asook 'n opsomming van 600-1000 woorde in Engels. Die opsomming word aan die begin met die vertaling van die titel geplaas. Outeurs moet 'n lys van 10-20 trefwoorde in Afrikaans en Engels aanbied net na die opsomming. Die manuskripte moet persgereed en taalversorg wees. Skrywers moet skriftelik bewys lewer dat die artikel deur 'n erkende taalversorger geredigeer is. Illustrasies of tekeninge moet van toepaslike onderskrifte voorsien wees en daar moet ten opsigte van grootte rekening gehou word met die formaat van die Tydskrif.

Uitleg van artikel

Manuskripte moet in dubbelspasiëring getik word met Arial 12-punt skrifgrootte en 'n 25 mm linkerkantlyn.

Algemene voorskrifte vir teks

Opskrifte in die Tydskrif vir Geesteswetenskappe lyk soos volg:

1. HOOFOPSKRIFTE verskyn in hoofletters en is vetgedruk. Daar is 'n spasie tussen die hoofopskrif en die teks.

Opskrifte is in kleinletters en vetgedruk; daar is 'n spasie tussen die opskrif en die teks.

Subopskrifte is kursief; daar is 'n spasie tussen die opskrif en die teks.

Opskrifte mag genommer word indien verkies. Daar is geen punte na opskrifte nie.

Opskrifte by tabelle lyk soos volg:

TABEL 2: Ekonomiese ontwikkeling volgens rassegroep Onderskrifte by figure lyk soos volg:

Figuur 3: Sistemiese interafhanklike in mensstrewes: die waardestruktuur. Plaas asseblief tabelle en figure in die korrekte posisie binne die teks.

Aanhalings word nie kursief gedruk nie, ook nie as hulle in ander tale is nie. Aanhalings wat langer as drie reëls is, word geïndenteer en het nie aanhalingstekens nie. Enige invoegsel binne 'n aanhaling staan tussen blokhakies. Raadpleeg die Tydskrif vir voorbeelde.

Afkortings moet sover moontlik vermy word.

Korreksies: Ekstra korreksies moet deur die skrywer betaal word.

Literatuurverwysings word volgens die verkorte Harvardmetode gedoen, met uitsondering van bepaalde vakgebiede.

Bladgeld

Die Tydskrif hef R300 per gedrukte bladsy (+BTW) om die publikasiekoste van artikels te help delg. Dit is die verantwoordelikheid van die outeur om by sy/haar navorsingsinstansie aansoek te doen vir bladgeld. Die Tydskrif is 'n goedgekeurde publikasie wat betref subsidie aan universiteite en navorsingsuitsette.

Kopiereg

Outeurs behou kopiereg van artikels en ander bydraes.

Verantwoordelikheid vir handskrifte, illustrasies en diskette

Hoewel die Redaksie uiteraard alle sorg betrag by die hantering van manuskripte, foto's en tekeninge vir illustrasies, ensovoorts, kan onder geen omstandighede verantwoordelikheid aanvaar word vir enige verlies of skade wat in dié verband mag plaasvind nie. Indien outeurs materiaal wil terughê, moet hulle tesame met die toesending van materiaal die Redaksie hiervan verwittig.

Erkenning aan borge en beurse

Daar sal erkenning gegee word aan alle borge en ook beurse wat die navorsing moontlik gemaak het.

BRONNELYS

- Andrews, S.J., Ahern, E.C., Stacia, N., Stolzenberg, S.N. & Lyon, T.D. (2016). The Productivity of WH-Prompts when Children Testify. University of Southern California Law. Applied Cognitive Psychology, 30(3), 341-349.
- Arnold, S. (2018). 3 Women on What It Was Like to Testify at Their Sexual-Assault Hearings. Criminal Justice System. Retrieved from <https://www.thecut.com/tags/criminal-justice-system>.
- Boland, A., Cherry, G. & Dickson, R. (2014). Doing a Systematic Review: A student's guide. London: Sage Publications.
- Boland, A., Cherry, G., & Dickson, R. (2017). Doing a Systematic Review: A student's guide (2nd edition). London: Sage Publishers.
- Brown, D.A. & Lamb, M.E. (2015). Can Children Be Useful Witnesses? It Depends How They Are Questioned. Child Development Perspectives, 9(4):250-255.
- Cederborg, A.C. (2004). Factors influencing child witnesses. Scandinavian Journal of Psychology, 45(3):197–205.
- Clarke, V., & Braun, V. (2013). Teaching thematic analysis: Overcoming challenges and developing strategies for effective learning. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/16706434.pdf>.
- Davis, L. & Saffy, J. (2004). Young witnesses: experiences of court support and court preparation officials. Acta Criminologica: Southern African Journal of Criminology, 17(1):17-23.
- Dobbins, M. (2017). Rapid Review Guidebook Steps for conducting a rapid review. Herwin uit <https://www.nccmt.ca/uploads/media/media/0001/01/a816af720e4d587e13da6bb307df8c907a5dff9a.pdf>.
- Evans, A. D., Stolzenberg, S.N. & Lyon, T. D. (2016). Pragmatic failure and referential ambiguity when attorneys ask child witnesses “Do You Know/Remember” Questions. University of Southern California Law. Psychology, Public Policy and Law, 23(3), 191.
- Faller, K.C. (2007). Coaching children about sexual abuse: A pilot study of professionals' perceptions. Child Abuse & Neglect, 31(9):947-959.

- Faller, K.C. (2007). *Interviewing children about sexual abuse: controversies and best practice*. New York: Oxford University Press.
- Goodman, G. S. & Melinder, A. (2007). Child witness research and forensic interviews of young children: A review. *Legal and Criminological Psychology*, 12(1):1–19.
- Gravette, W. H. (2006). The fundamental principles of cross examination in American trial practice: Part I. *Forum*. New York State Bar.
- Gravette, W. H. (2007). Cross-examining expert witnesses in American trial practice: Part II. *Advocate*, 20(1):36-40.
- Higgins, J. P. T., Altman, D. G., Gøtzsche, P. C., Jüni, P., Moher, D., Oxman, A. D., & Sterne, J. C. (2011). The Cochrane Collaboration's tool for assessing risk of bias in randomised trials. Herwin uit: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22008217>.
- INTERPOL. (2018). *Towards a Global Indicator: on unidentified victims in Child Sexual Exploitation Material, Summary Report ECPAT, International: Bangkok Thailand*.
- Jarzmik, K.L. (2016). The factors that affect the outcome of your criminal case. Assessed from <https://www.kylejarzmiklaw.com/blog/criminal-defense-blog/the-factors-that-affect-the-outcome-of-your-criminal-case/>. Geaksesseer op 5/4/2020.
- Lachman, P., Poblete, X., Ebigbo, P.O. Nyandiya-Bundy, S., Bundy, R.P., Killian, B., & Doek, J. (2002). Challenges facing child protection. *Child Abuse & Neglect* 26(6-7):587–617.
- Lamb, M.E., Hershkowitz, I., Orbach, Y. & Esplin, P.H. 2009. *Tell me what happened: structured investigative interviews of child victims and witnesses*. West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Liposky, J. & Stern, P. (1997). Preparing children for court: An interdisciplinay view. *Child Maltreatment*, 2(2):150-162.
- Maguire, M., & Delahunt, B. (2017). Doing a thematic analysis: A practical, step-by-step guide for learning and teaching scholars. *The All Ireland Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 9(3):3351-3364.
- Mathews, S., Jamieson, L., Lake, L. & Smith, C. (2014). *Child Gauge: End the cycle of violence*. South African 2014. Children's Institute. University of Cape Town.

- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., & Altman, D. G. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: the Prisma statement. *PLoS Med*, 151(4):264–269.
- Nagappan, R. (2001). Dealing with Biases in Qualitative Research: A Balancing Act for Researchers. Paper presented at the Qualitative Research Convention, 25-26 October. Kuala Lumpur, Malaysia.
- NCAC (National Children’s Advocacy Center). (2019) National Children’s Advocacy Center’s Child Forensic Interview Structure. Huntsville, AL: Author.
- Pantell, R.H. (2017). AAP Committee on Psychological aspects of Child and Family Health. The Child Witness in the Courtroom. *Pediatrics*, 139(3):1-9.
- Plotnikoff, J. & Woolfson, R. (2009). Measuring up? Evaluating implementation of government commitments to young witnesses in criminal proceedings, NSPCC and Nuffield Foundation, London. Retrieved from <http://www.nuffieldfoundation.org/sites/default/files/measuring>. Herwin op 20 Mei 2019.
- Roediger III, H.L. & DeSoto. K.E. (2015). Psychology of reconstructive memory. In N.J. Smeler & B. Baltes (eds), *Inetrantional Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, 12844-12849. doi: 10.1016/BO-08-043076-7/01521-7.
- Ruben, A. & Babbie, E. (2017). *Essential Research Methods for Social Work*. (3rd ed.) Brooks/Cole Publishing Company. Gacific Grove. California.
- SAPS [South African Police Services]. (2018). Annual Report. SAPS Strategic Management. Herwin van http://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/201810/saps-anual-report.pdf.
- SAPS [South African Police Services]. (2019). Annual Report. SAPS Strategic Management. Herwin van http://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/201910/saps-anual-report.pdf.
- Sarantakos, S. (2013). *Social research (Fourth edition)*. Cape Town, South Africa: Palgrave Macmillan.

- Smith, S. (2014). A forensic assessment model for the sexually abused child in the South African context (Unpublished doctoral dissertation). North-West University, Potchefstroom.
- South-Africa. (2005). Children's act 38 of 2005. Pretoria: Government Printer.
- South-Africa. (2007) Criminal Law Sexual Offences and Related Matters Amendment Act, 32 of 2007. Pretoria: Government Printer.
- Suid-Afrika. (2020). Regulation relating to the requirements and conditions for registration of a speciality in occupational social work. (No 43343). Government Gazette, 11116:659, 22 May. Pretoria: Government Printer.
- Suid-Afrika. (1977). Strafproseswet 51 van 1977.
- Suid-Afrika. (1996). Die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika van 1996. Pretoria: Staatsdrukker.
- Thomas, J. & Harden. A. (2008). Methods for thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC Medical Research Methodology*, 8(1):1-10.
- Uman, L. S. (2011). Systematic Reviews and Meta-Analyses. *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 20(1):57-59.
- UNICEF [United Nations Children's Fund]. (2017). A Familiar Face: Violence in the lives of children and adolescents, United Nations Children's Fund. New York: UNICEF.
- Vanderdervort, F.E. (2013). Protecting child witnesses on the witness stand: The la wand the role of the forensic Social Worker in criminal proceedings. *Journal of Forensic Social Work*, 3(2):150-175.
- Vergnes, J.N., Marchal-Sixou, C., Nabet, C., Maret, D. & Hamel, O. (2010). Ethics in systematic reviews. *Journal of Medical Ethics*, 36(12), 771-774.
- Wager, E. & Wiffen, P.J. (2011). Ethical issues in preparing and publishing systematic review. *Journal of evidence-based Medicine*, 4(2):130-134.
- Williams, J., Nelson-Gardell, D., Faller, K.C., Tishelman, A. & Cordisco-Steele, L. (2016). Perceptions of the value of extended assessments to resolve allegations of sexual abuse: It's the performance that counts. *Journal of Social Service Research*, 42(1):57-69.

Zajac, R., Westera, N. & Kaladelfos, A. (2018). The “good old days” of courtroom questioning: Changes in the format of child cross-examination questions over 60 years. *Child Maltreatment*, 23(2):186-195.

HOOFSTUK 2:

2 LITERATUURSTUDIE

2.1 Inleiding

In die onderstaande literatuurstudie is ondersoek ingestel oor reeds gepubliseerde navorsing rakende die seksuele misbruikte kind se belewenis in die hof. Die literatuurstudie is gefokus op faktore wat kinders beïnvloed tydens hul hofervaring en meer spesifiek hul getuienis in die hof. Ten einde die faktore uit te wys wat seksueel misbruikte kinders beïnvloed, is ondersoek ingestel na hofverrigtinge waar kinders spesifiek betrokke was. Dit fokus dus op artikels waar kinders getuienis moes lewer. Die internasionale tendens uit die oogpunt van kinderslagoffers van seksuele misbruik wat in die hof moet gaan getuig, word by die ondersoek betrek. Literatuur binne die Suid-Afrikaanse konteks met betrekking tot die faktore wat kindergegetuies beïnvloed en bestaande wetgewing is ook ingesluit.

Die misbruik van kinders, veral seksuele misbruik, word volgens UNICEF (2017) as 'n wêreldwye epidemie beskryf. Volgens die Wêreldgesondheidsorganisasie (WHO) se beramings in 2017 was 1 miljard minderjariges tussen die ouderdomme van 2 en 17 jaar oud, aan een of ander vorm van misbruik of geweld blootgestel (UNICEF, 2017). Vanuit die beraamde syfers word slegs een uit elke drie sake aangemeld. Volgens UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund) word beraam dat daar in 2014 meer as 120 miljoen kinders voor die ouderdom van 18 jaar aan seksuele misbruik blootgestel is (UNICEF, 2017).

In Suid-Afrika het die navorsingsresultate wat deur die Sentrum vir Justisie en Misdaadvoorkoming gedoen is, aan die lig gebring dat 1 uit 3 Suid-Afrikaanse kinders in 2016 die risiko geloop het om voor die ouderdom van 17 jaar seksueel misbruik te word (INTERPOL, 2018). President Ramaphosa het in sy staatsrede op 18 Junie 2020 sy kommer uitgespreek oor die geweld teen vroue en kinders in Suid-Afrika. Laasgenoemde sluit in verkragting en moord van vroue en kinders. Midde in die internasionale Covid 19 pandemie word hierdie saak as 'n tweede pandemie in Suid-Afrika beskryf wat die hoogste prioriteit moet geniet (Ramaphosa, 2020). Daar word daarop aangedring dat hoewe strenger vonnisse oplaë teenoor seksuele oortreders teen vroue en kinders. Die bespoediging van hofsake en deeglike ondersoekproses deur die Suid-Afrikaanse Polisie (SAPS) word ernstig beklemtoon (Ramaphosa, 2020).

Volgens die SAPS se amptelike verslag oor hierdie aspek was daar in 2017/2018 'n ondersoekkoers van 69,90% gewees vir misdade wat gepleeg is teen kinders onder 18 jaar

(SAPS,2018). Van die 45 299 misdade teen kinders, wat in 2018/2109 aangemeld is, is daar slegs 14.03% vervolgd. In die lig van dié vervolging is daar bevind dat daar slegs in 10 208 sake 'n skuldigbevinding verkry is (SAPS, 2019). Vergelykend word 45 229 sake aangemeld en daarvan word uiteindelik 10 208 skuldigbevindings gemaak; dit is 'n 22.53% skuldigbevindingskoers vir die jaar 2018/2019. Dit sluit alle oortredings teenoor kinders in. Volgens die amptelike verslag van 2018/2019 is die SAPS bewus van verskeie faktore wat kinderhofsake beïnvloed en lei dit tot 'n laer skuldigbevindingskoers (SAPS, 2019). Indien daar spesifiek verwys word na seksuele misbruik van kinders, was daar 24 387 aangemelde sake vir die tydperk 2018/2019. Die SAPS Forensiese maatskaplike werkers het altesaam 6 077 sake rakende kinders ontvang (van hierdie aangemelde sake). Daar is altesaam 9 685 forensiese assesserings gedoen en 4 307 hofverslae is saamgestel (SAPS, 2019). Dit sluit wel nie assesserings in wat deur privaat maatskaplike werkers gedoen is nie.

2.2 Howe en hofprosesse in Suid-Afrika rakende seksuelemisbruik-sake

Die Suid-Afrikaanse Sentrum van Justisie en Misdaadvoorkoming toon aan dat die Strafproseswet 55 van 1977 voorsiening maak dat die Suid-Afrikaanse strafregstelsel uit ses hoofde bestaan: naamlik, die polisie (SAPD), die Nasionale Vervolgingsgesag (NPA), die voorsittende beamptes (Howe) die Departement van Justisie, die gevangenisstelsel en die proefbeamptes (DSD). Die ses afdelings werk saam om reg en geregtigheid te laat geskied in Suid-Afrika. Alhoewel al die afdelings afsonderlike take het, is samewerking van kardinale belang om te verseker dat die regte van die landsburgers beskerm word (Strafproseswet, 1977). Tydens die studie sal daar spesifiek klem gelê word op die funksionering van die howe en die effek daarvan op kindergetuies.

Seksuele misbruik word as volg gedefinieer:

Any person who engages a child (a person under the age of 18) with or without the consent of the child, in a sexual act. Sexual act is defined as an act of sexual penetration or an act of sexual violation. Sexual penetration can be seen as any sexual form of penetration to any extent whatsoever by the genital organ, any body part and/or object by one person into, or beyond, the genital organs, anus or mouth of another person (Criminal Law Sexual Offence Amendment Act(32/ 2007).

Seksuele misbruik is dus enige persoon wat 'n kind (persone onder die ouderdom van 18) betrek, met of sonder die kind se toestemming in enige vorm van 'n seksuele daad. 'n Seksuele daad is enige seksuele penetrasie of seksuele skending (Criminal Law Sexual Offence Amendment Act (32/ 2007). Die sake word as kriminele oortredingsbeskou en daarom in die kriminele hof aangehoor. Meeste sake van seksuele misbruik teen kinders word weens die

aard van die aanklagte in die kriminele hof aangehoor. Daar is in Suid-Afrika 102 streekhowe wat opgegradeer is na Howe vir seksuele misdrywe (*Justice/Criminal/Sexual Offences Courts List, 2007*).

In die hof word van verskillende bewysstukke gebruik gemaak om 'n saak te stel of te verdedig. Een van die wyses waarop bewys gelewer word in die hof is by wyse van getuienis deur verskillende persone. Dié getuienis kan gelewer word deur die slagoffer, ooggetuies of 'n deskundige wat bewysstukke interpreteer (Brown & Lamb, 2015). Die Forensiese Maatskaplike Werker word onder andere as deskundige beskou wat die kind op 'n wetenskaplike wyse assesser en sy/haar bevindinge in die hof in die vorm van 'n verslag en 'n deskundige getuienis kan lewer.

Daar word in die Strafproseswet 51 of 1977, Artikel 170A gestipuleer dat daar in spesifieke gevalle waar kinders betrokke is, 'n prosesaanpassing gemaak kan word om die weerbaarheid van die kind tydens die getuienislewingsproses te verminder. Die prosesaanpassing word in die beste belang van die kind beskou deur hulpmiddels aan die kind verskaf. Die wysigingswet op die Strafproseswet, 2017 Wet No. 4 van 2017 spesifiseer ook dat daar voorsiening gemaak word vir die gebruik van 'n tussenganger in gevalle waar kinders betrokke is as slagoffer van seksuele misbruik (Cooper & Mattison, 2017). Dit beteken dat kinders nie direk hoef te getuig nie, maar in 'n aparte vertrek deur middel van 'n tussenganger kan getuig. Alhoewel die stelsel in Suid-Afrika geïmplementeer word, is daar steeds kinders wat in 'n ope hof moet getuig. Dit gebeur weens 'n tekort aan opgeleide tussengangers en die nodige hulpbronne. Volgens 'n slagoffer van seksuele misbruik het haar getuienis in die ope hof tot gevolg gehad dat sy haar seksuele misbruik weer moes beleef en dit het sekondêre trauma tot gevolg gehad (Arnold, 2018).

Volgens Cassim (2003) word die wysigingswet (Wysigingswet op die Strafproses, 2017 Wet No. 4 van 2017) nie outomaties toegestaan om 'n kind in kriminele hofsake soos in ander lande te beskerm nie. Inteendeel, Suid-Afrika se regstelsel is van mening dat gebruik van 'n alternatiewe vorm van getuienislewering, soos deur middel van 'n tussenganger, slegs toegestaan word, indien daar aangetoon kan word dat die getuie geestelike spanning buite die normale aard van die getuienislewingsproses sal ervaar.

Die VN-riglyne rakende getuies stipuleer dat kinders inderdaad kwesbaar is wanneer hulle tydens verhoorverrigtinge getuig. Die hofervaring is baie stresvol vir kinders oor die algemeen, des te meer vir slagoffers van seksuele misbruik (Fambasayi & Koraan, 2018). Die Suid-Afrikaanse howe vereis nie dat daar ondersoek ingestel word rakende die kind se stresvlakke of trauma wat ervaar sal word nie. Dit is egter 'n noodsaaklike element van enige regstelsel om die nodige kundigheid en aanpasbaarheid aan die dag te lê, en so in besonder op die

kwesbaarheid van kinders tydens die getuienisleweringproses te let. Die welstand van die kind moet die belangrikste prioriteit wees en waar nodig moet die regstelsels aangepas word om die beste belang van die kind te dien (Prinsloo, 2008).

2.3 Algemene hofpraktyke waar kinders betrokke is

In Artikel 28 van die Suid-Afrikaanse Grondwet word die beste belang van die kind baie duidelik beklemtoon en is die beskerming van kwesbare Suid-Afrikaanse kinders van hoë belang. Volgens (Robinson, 2015) ervaar die hofe al hoe meer uitdagings omdat meer en meer kindergetuies in die hofe moet getuig. Deur heelwat navorsing wat internasionaal geloods is, is die een punt waaroor die navorsing ooreenstem, dat kinders wat deel vorm van hofverrigtinge, weerloos is. Des te meer as die kind 'n slagoffer van 'n traumatiese gebeurtenis soos seksuele misbruik was (Lyon & Dente, 2012). Weens die aard van die oortreding (Oliver, 2019) is kriminele hofsake waarby kinders betrokke is, meestal kompleks en uitsonderlik emosioneel vir alle betrokkenes. Meeste oortreders wat hul skuldig maak aan seksuele misbruik is bekend aan die kind, of selfs in die binnekring van die kind se gesin en/of familie. Dit dra by tot die kompleksiteit van die hofsake en die stres wat daarmee gepaard gaan. Wat die sake verder meer kompliseer is die beweerde oortreder se reg om die persoon wat klagte lê te konfronteer (Oliver, 2019). Daarteenoor is daar navorsing wat aanvoer dat die getuienislewering opsigself nie vir kinders traumaties kan wees nie en bloot 'n herinnering aan die trauma is. Die navorsing herken wel dat daar faktore van die proses is wat moontlik nadelig kan wees vir die kind (Liposky & Stern, 1997).

As gevolg van verskeie navorsing wat die nadelige effek van 'n beweerde oortreder se teenwoordigheid tydens die getuienislewering van 'n kind uitwys, het daar 'n wysigingswet ontstaan (Fambasayi & Koraan, 2018). Die wysigingswet spesifiseer dat daar in spesifieke gevalle waar dit die kindergetuie nadelig gaan beïnvloed 'n uitsondering gemaak kan word om die kind te beskerm. Die gebruik van tussengangers en die lewering van getuienis in 'n ander vertrek word toegelaat om die trauma en psigologiese stresfaktore by kinders tydens die getuienisleweringproses (Cassim, 2003) te verminder. Die beweerde oortreder kan steeds die getuienis waarneem deur middel van 'n video-opname of elektroniese toestel. Ingevolge artikel 170A van die Strafproseswet 51 of 1977 dra die beste belang van die kind in spesifieke gevalle meer gewig as die beweerde oortreder se reg om die aanklaer te ondervra en te konfronteer (Cassim, 2003).

2.4 Die kind as getuie in die hof

Daar moet in ag geneem word dat 'n kind wat as getuie in 'n kriminele hofszaak getuig 'n slagoffer van 'n misdaad is, eerder as 'n beskuldigde wat getuig in sy of haar eie verhoor ingevolge die Strafproseswet 51 van 1977 (die CPA). Weens die feit dat kinders verskeie kere die enigste getuies of ooggetuies in seksuele misbruik-sake is, word daar van die kinders verwag om te getuig rakende die gebeure (Goodman & Melinder, 2007). In die meeste gevalle van seksuele misbruik-sake waarby kinders betrokke is, is daar min tot geen ander bewyse as die kind as getuie nie. Die gebrek aan ander bewyse as die kind se getuie, het 'n direkte invloed op die hofszaak (Williams *et al.*, 2016).

Suid-Afrika het 'n verpligting om die beskerming van kindergetuies te verseker, deur na hul algehele welstand om te sien (Fambasayi & Koraan, 2018). Die Children's act 38 of 2005 (Artikel 9) meld dat daar te alle tye in die beste belang van die kind opgetree moet word; dit moet dus in ag geneem word in alle prosedures, aksies en besluitnemings waarby 'n kind betrokke is.

In die praktyk blyk dit ondanks subartikel 170A van die Strafproseswet 51 van 1977 soos gewysig, dat die praktyke van die strafregstelsel steeds min ondersteuning bied aan die slagoffers (veral kinders) wat in die hof moet getuig. Dit blyk steeds die norm te wees vir 'n kind (minderjarige slagoffer van seksuele misbruik) om hul saak in die hof te verdedig (Bailey, 2007; Funke & Phaloso, 2008; Regshulpbronsentrum, 2008 soos aangehaal deur Prinsloo, 2008). Daar moet bewys word dat die kind ekstra emosionele trauma gaan ervaar tydens getuie lewering in die hof, voordat daar 'n hofbevel uitgereik kan word dat daar deur middel van 'n tweerigtingspieël of 'n video getuig kan word (Oliver, 2019). Daar is wel beduidende oortuigings van die deskundige getuies dat kinders 'n hoër mate van stres en trauma ervaar tydens die getuie lewering waar die beweerde oortreder in dieselfde vertrek is (Townsend, Waterhouse en Nomdo, 2014).

Die geskiktheid van 'n kind om te getuig word met 'n "geskiktheidstoets" bepaal, die toets word slegs gedoen as 'n kind se geskiktheid na aanleiding van die kind se ouderdom betwyfel word, (Oliver, 2019). In Amerika word daar baie klem gelê op die kind se geskiktheid om te kan getuig, al dan nie. Daar word beide bepaal of die kind emosioneel geskik is om te getuig sowel as haar wetlike geskiktheid (Oliver, 2019). Slegs wanneer daar bevind is dat die kind nie die vermoë het om te kan getuig nie, mag die hof besluit om die getuie as bewysstuk uit te laat. Daar is vyf komponente wat in ag geneem word indien 'n kind se geskiktheid om te getuig betwyfel word. (1) die geestesvermoë ten tye van getuie lewering (2) geheue wat voldoende is om 'n onafhanklike herinnering aan die voorval te onthou (3) die vermoë om haar geheue van die voorval in woorde uit te druk (4) die vermoë om eenvoudige vrae daaroor te verstaan

en te kan beantwoord; en (5) 'n begrip van die verpligting om die waarheid te praat tydens getuienislewering (Oliver, 2019).

2.5 Faktore: Interne en eksterne faktore

Daar word duidelik onderskeid getref tussen interne faktore wat kinders tydens die getuienisleweringproses en eksterne faktore beïnvloed. Interne faktore is onder andere die kognitiewe ontwikkeling van die kind, taalvaardighede van die kind, ouderdom van die kind, die graad van trauma wat tydens die voorval van seksuele misbruik ervaar is, die aantal kere wat die misbruik plaasgevind het asook die verbintenis met die oortreder (Lamb et al, 2009). Die interne faktore wat internasionaal geïdentifiseer is, kan in hoë mate van toepassing gemaak word op die kinders van Suid-Afrika.

Eksterne faktore is aspekte in die hofverrigting self wat nie eie aan die kind is nie, maar wel 'n groot invloed op die getuienisleweringproses het. Die eksterne faktore in houe wissel van land tot land weens die verskil in hofprosedures sowel as verskillende landswette (Oliver, 2019). Daar kan baie waardevolle inligting verkry word vanuit internasionale navorsing, maar dit is van kardinale belang om faktore spesifiek gekoppel aan die Suid-Afrikaanse hofverrigtinge te ondersoek en binne die Suid-Afrikaanse raamwerk te verbeter.

Verskeie van die navorsing verwys na die faktore as aspekte of temas wat tydens die hofverrigtinge voorkom. Volgens Oliver (2019) is daar verskeie faktore wat kinders tydens die hofproses negatief kan beïnvloed. Die vertraging van hofsake, weens verskeie redes, verleng die emosionele stres vir die kind. Die sloer van sake maak dat kinders minder effektief getuig; as gevolg van tydsverloop word minder akkurate feite weergegee. Die vertraging in die prosesse tussen die aanmelding en die begin van hofsake lei ook tot hoë stresvlakke en verlaag akkurate getuienislewering (Randell *et al.*, 2018).

Daar word reeds voordat die kind gevra word om te getuig veelvuldige onderhoude met die kind gevoer: dit sluit onderhoude in met die ondersoekbeampte, ouers, maatskaplike werkers en forensiese maatskaplike werkers. Dit, gepaardgaande met die ondervraging en kruisondervraging kan die kind se akkuraatheid beïnvloed. Volgens Robinson (2015) kan kinders ervaar dat hulle alreeds verskeie kere die insident/voorvalle beskryf het en spesifieke besonderhede dan uitlaat as daar dan daarvoor getuig moet word.

Onvoldoende voorbereiding van die kind as getuie word deur verskeie navorsing bevestig as een van die hoof faktore waarom kinders minder effektief getuienislewer in die hof lewer (SAPS, 2018). Dit sluit in hoforiëntasie, emosionele ondersteuning, en getuievorbereiding uit die oogpunt van vrae en hoe om die vrae so akkuraat as moontlik te kan antwoord. Die belangrikheid van voorbereiding van die kind voor hofverrigtinge, kom baie duidelik na vore in

verskeie navorsing (Davis en Saffy, 2004). Die onvoldoende voorbereiding lei tot angstigheid en veroorsaak dat kinders nie weet wat in die hof gebeur of wat van hulle verwag word nie. Daar word dus onvoldoende getuienis as gevolg van swak voorbereiding gelewer (Davis & Saffy, 2017). Aan die ander kant is daar ook literatuur wat voorbereiding as ongeldige “afrigting” van die getuie beskryf. Afrigting word beskou as kontaminasie van die kind se getuienis, deurdat die kind voorgesê word waaroor om te getuig.

Ten spyte van sommige navorsing wat teen voorbereiding gekant is, word daar spesifiek klem gelê in die bloudruk op die voorbereiding van alle slagoffers van seksuele misbruik op hofverrigtinge en spesifiek die kinders. Daar word aangetoon dat 'n slagoffer se ondersteuningsbeampte deur die hof aangewys moet word om kinders deur die getuienislewingsproses te ondersteun (Reyneke, 2008). Dit is uiters belangrik om kinders te bemagtig en korrek daarop voor te berei om sekondêre trauma te voorkom (Davis & Saffy, 2017). Sekondêre trauma kan veroorsaak word indien die kind herhaaldelik moet getuig en die mishandeling deur die getuienis heen moet herleef.

Navorsing van Randell *et al.* (2018) toon aan dat selfs al word kinders baie goed voorberei, is kruisondervraging steeds uitermate stresvol. Drie hoofaspekte rakende kruisondervraging word in die literatuur uitgewys wat kan bydra tot kinders se ervaring van stres: die verwarrende aard van die vrae, die intimiderende optrede van die verdediging en dat die kinders nie geglo word nie of daarvan beskuldig word dat hulle nie die waarheid praat nie (Randell *et al.*, 2018). Volgens Zajac *et al* (2018) het kinders die vermoë om spesifieke detail van 'n gebeurtenis of 'n gevoel te onthou en akkuraat te beskryf. Die probleem dat kinders as ongeloofwaardig in die hof beskou word, het baie meer te doen met hoe die verdediging die vrae stel en interpreteer as die akkuraatheid van die kind se geheue.

'n Gebrek aan begrip van ingewikkelde en verwarrende prosedures tydens die hele hofszaak, sowel as tydens die getuienislewingsproses is 'n uitdaging wat kindergetuies ervaar. Ouers het aangetoon dat hulle verantwoordelik voel om die hofproses aan hul kinders te verduidelik, hul vrae te beantwoord en hul bekommernisse aan te spreek, asook om te verseker dat die inligting wat hulle ontvang ouderdomsgeskik is (Randell *et al.*, 2018). Daar kan meer ondersteuning gebied word aan ouers rakende die prosesse wat gevolg word. Indien daar beter hofvoorbereiding aan die kinders gegee word met ouderdomsgepaste verduidelikings, sal die las op die ouers ook minder wees (Shrimpton *et al*, 2014).

Kindergetuies ervaar 'n geweldige vrees vir openbare blootstelling. Kinders kan blootgestel voel as hulle oor baie intieme detail van hul seksuele misbruik in die teenwoordigheid van vreemdelinge en hulle familie moet getuig. Alhoewel daar in kamera getuig kan word, word die verklaring steeds tydens die vonnisoplegging voorgelees. Die moontlikheid om van

aangesig tot aangesig in kontak te wees met die oortreder het 'n geweldige groot effek op die kind. Die moontlikheid om die beweerde oortreder te sien en gekonfronteer te word, is baie stresvol vir kinders (Randell *et al.*, 2018). Daar is verskeie tekens van posttraumatische stres (PTSD) wat kan voorkom indien die kind in die teenwoordigheid van die beweerde oortreder getuig (Elmi, Daignault en Hébert, 2018). Die angstigheid en stres veroorsaak dat die kwaliteit van die getuienis belemmer word.

Onder die tersaaklike faktore tydens die hofverrigtinge is daar aspekte wat kinders se vermoë om effektief te getuig kan beïnvloed. 'n Gebrek aan kommunikasie tussen die hofstelsels en slagoffer se ondersteuningstelsel skep verwarring en stres by die kind. Onsekerheid oor aspekte van die verhoor en hofverrigtinge het 'n wesenlike bydrae gelewer tot die stresvlakke van die kinders en hul gesinne (Randell *et al.*, 2018). Taalgebruik in hofverrigtinge is baie kompleks en word nie altyd deur die kinders verstaan nie; daar sal dus verwarring wees by die kind oor wat aangaan. Die taalgebruik in die hof kan ook tydens ondervraging en kruisondervraging misverstande veroorsaak wat daartoe lei dat die kind nie effektief getuig nie (Davis & Saffy, 2004).

Uit die navorsing kom dit duidelik na vore dat die kind se bevoegdheid om effektief in die forensiese konteks te kommunikeer, nie 'n funksie van die kind alleen is nie, maar ook beïnvloed word deur die vaardighede van die onderhoudvoerder. Een van hierdie faktore wat deur die SAPS 2018 verslag uitgewys is, is dat kinders dikwels misverstaan word in die hof (SAPS, 2019). Onderhoudvoerders, hetsy die staatsaanklaer of die verdediging, moet oor 'n grondige kennisbasis van die kind se vlak van taalontwikkeling beskik om sodoende optimale inligting te kan bekom (Zajac *et al.*, 2018). Dis hier waar die belangrikheid van forensiese assesserings en die getuienis van die kundiges baie belangrik is.

Volgens SAPS (2018:40) word kinders baie keer in die hof weens misinterpretasie van die verklarings wat die kinders maak en kinders se onkunde van die hofprosesse sowel as die kruisondervragingsproses misverstaan. Dit lei daartoe dat kinders beskou word as 'n oneffektiewe getuie 'n die hof.

Volgens (Louw, 2005) is die taal- en kommunikasievaardighede wat in die forensiese konteks vereis word, dikwels té kompleks en té abstrak vir kinders om te kan verstaan. Kinders is geneig om vroe letterlik te interpreteer en ook slegs te antwoord wat gevra word, met geslote vrae (Evans *et al.*, 2016). Soos byvoorbeeld as daar aan 'n kind gevra word "onthou jy" of "weet jy dat" kan die antwoorde verskil. Die kind antwoord bloot die vraag dát die gebeure onthou word sonder dat hulle noodwendig bedoel dat hulle die weergegee van gebeure beaam of afkeur. Die hof aanvaar egter dat dit dikwels laasgenoemde behels, dikwels teen

die kind se bedoeling in. Deur ondervraging van kinders word daar dus valslik nie korrekte getuienis van kinders ontvang nie, wat die geloofwaardigheid direk beïnvloed.

Saywitz (1992) en ook Walker (1993) (soos aangehaal deur Louw, (2005) wys daarop dat die diskrepanse tussen die regstaal en die taal van die kind te groot is, wat daartoe lei dat die kind onbevoeg en onbetroubaar as getuie voorkom. Die oplossing berus daarin dat die onderhoudvoerder deeglik kennis moet dra van die kindergetuie se taalontwikkeling, die kind se ontwikkelingsvlak en gepaardgaande ontwikkelingsbeperkings asook van die meganismes wat aangewend kan word om die kommunikasieprosesse te optimaliseer sodat betroubare inligting bekom kan word.

Meeste seksuele aantygings se geloofwaardigheid word in twyfel getrek as gevolg van kinders wat oneffektief in die hof getuig (Faller, 2015). Alhoewel die aantygings betwyfel word, word die kinders steeds toegelaat om tydens die verhoor kruisondervraging te ondergaan. Die verskil tussen algehele geloofwaardigheid en geloofwaardigheid in die hof moet duidelik onderskei word. In die hof is waargenome geloofwaardigheid meer belangrik as werklike geloofwaardigheid (Stern, 1997).

Die onbevoegdheid of die beweerde onbevoegdheid van getuies wat die kind ondersteun veroorsaak wantroue oor die feite. Dié sluit in verskeie kundige getuies soos maatskaplike werkers, forensiese maatskaplike werkers, dokters, terapeute en so meer (Stern, 1997). Kundiges word in die hof gebruik om getuienis te lewer wat as bewyse dien dat 'n persoon (kind) se aantygings oor 'n spesifieke gebeurtenis waar is. Uit die literatuur kan daar gesien word dat meeste seksuele aantygings se geloofwaardigheid in twyfel getrek word (Faller, 2015). Die betwyfeling van die aantygings lei dan op sy beurt dikwels tot forensiese assesserings. Die getuie van die kundiges word as konkrete en wetenskaplike bewyse gesien, aangesien daar 'n evaluering van die aantygings gedoen is. Die hof en die regter beskou kundige getuienis as meer geloofwaardig as kinders se aantygings en/of getuie (Stern, 1997). Dus word kinders se getuienis ook deur die geloofwaardigheid van die kundige se getuie beïnvloed.

Zajac *et al*, (2018) stel dat die tipe vrae en die omstandighede waaronder kinders ondervra word 'n enorme effek het op die kind se vermoë om informasie akkuraat weer te gee. Kinders wat tydens geïntendeerde omstandighede getuig se akkuraatheid verlaag. Die effek van getuienislewering op kinders bly egter lank na die getuienis van die kind gelewer is. Een studie dui op korttermyn afname in positiewe gedrag by kinders gedurende die hofproses, alhoewel dit blyk dat die gedrag van die kind daarna weer kan terugkeer na normaal (Zajac *et al*, 2018). 'n Ander studie (Pantell, 2017) wys uit dat die getuienisleweringproses gelei het tot stadiger ontwikkeling van kinders wat getuig het in vergelyking met diegene wat dit gedoen het.

Stresvlakke van die getuienisleweringproses beïnvloed gewoonlik kinders se herroeping van gebeure en geheue (Pantell, 2017).

’n Positiewe deel van die getuienisleweringproses, veral vir ouer kinders is die gevoel van mag wat herwin word. Die kind se kant van die storie word aangehoor, en daar word geleentheid gegee om alles uit te kry. Dit is deel van die herstel proses vir kinders wat seksueel misbruik is (Randell *et al.*, 2018). Die getuienisleweringproses is inherent nie skadelik nie, maar faktore tydens getuienislewering kan skadelike gevolge inhou (Elmi, Daignault & Hébert, 2018).

2.6 Wat is reeds gedoen om beste belang te bevorder en waar is daar steeds leemtes

Uit die bostaande kan aangetoon word dat daar wêreldwyd reeds verskeie veranderinge in die regstelsels om kinders te akkommodeer aangebring is. Volgens Kruger(2006) is daar baie sukses behaal met die daarstel van meer seksuelemisdryf-howe. Die Nasionale Vervolgingsgesag het in 2006 ’n bloudrukmodel vir die howe vir seksuele misdrywe ontwikkel. Alhoewel die bloudruk daargestel is, voldoen al die howe nie noodwendig aan die bloudruk vir howe vir seksuele misdrywe wat aangebring is nie (Barbeau & Mngoma, 2013). Die bloudruk vir vervolging van seksuelemisbruik-sake stipuleer die volgende aspekte (Kruger, 2006).

Daar moet twee staatsaanklaers betrokke wees by elke saak.

- Die staatsaanklaers moet die nodige opleiding en ervaring hê om met slagoffers van seksuele misdrywe te kan werk.
- Gereelde opleiding word vereis van alle rolspelers wat betrokke is by hofsake van seksuele misbruik sake, en dit sluit in die dokters, maatskaplike werkers, en alle ander hofpersoneel.
- Die nodige emosionele ontlonting behoort ook aan die persone betrokke by die hofsake gegee te word om te verseker dat hulle nie uitbrand en onsimpatiek raak teenoor die seksueel misbruikte slagoffers nie.
- Weens die hoë professionaliteitsvlak wat betrokke is by hierdie werk, moet die staatsaanklaers as spesialiste geklassifiseer wees. Daar word meer verwag van ’n staatsaanklaer in die seksuelemisdryf-hof as normaalweg in die ander howe.

Die bloudrukmodel vir die howe vir seksuele misdrywe wat ontwikkel is, is intussen internasionaal gevolg, maar word geleidelik nie meer in Suid-Afrika toegepas nie (Barbeau & Mngoma, 2013). Die Departement van Justisie en Staatkundige Ontwikkeling voer aan dat daar in Julie 2018, 74 howe vir seksuele misdrywe in Suid-Afrika was. Van die 74 howe vir seksuele misdrywe wat landwyd ingestel is, het slegs nege howe die model as riglyn gevolg. Advokaat Praise Kambula, voorsitter van die ministeriële advies-taakspan, het reeds in 2013 uitgewys dat daar geen van die howe in Suid-Afrika is wat presies volgens hierdie model

funksioneer nie (Barbeau & Mngoma, 2013). Volgens Lechlech (2020) het die regering nie die veranderinge aan die howe vir seksuele misdrywe aangebring soos in 2013 beloof is nie.

Volgens (Lechlech, 2020) is daar verskeie tipes stremminge wat veroorsaak dat daar nie altyd voldoen word aan die standarde wat daargestel is in die bloudruk van seksuele howe nie.

Stremminge sluit onder andere in:

- 'n Tekort aan fasiliteite (binnekringtelevisie CCTV, onderhoudskamers en so meer), lae salarisse, hoë werkklas en personeeltekort en selfs 'n hulpbron tekort soos rekenaar- en kantoorruimte vir onderhoude (Reyneke, 2008).
- Volgens Szojka *et al.* (2017) is daar steeds verskeie regstelsels insluitend die Suid-Afrikaanse regstelsel wat gebruik maak van teenstrydige kruisondervragingstegnieke, wat kinders verhoed om die beste moontlike bewyse en getuienis te lewer van die gebeure wat hulle ervaar het.
- Praktiese ondersteuning en informasie word as hoë prioriteit beskou deur ouers en kinders wat getuienis tydens seksuelemisbruik-sake moes lewer. Die ondersteuningstelsel sluit in, familie, polisie, staatsaanklaer, maatskaplike werkers en ander kundiges (Randell *et al.*, 2018).
- Daar is ook uitermatig klem gelê op die uitspraak en vonnisoplegging wat bewys dat reg en geregtigheid geskied het in die saak. Die het 'n groot effek op die misbruikte kind sowel as hulle herstelproses.
- Oor die algemeen is daar geen konklusie of gevolgtrekking rakende die skadelike uitwerking van die getuienisleweringproses op die kind nie. Weens die feit dat daar nie 'n samehang is tussen die navorsing en wat op die vakkundige gebiede gebeur nie, word die kind dus steeds blootgestel aan verskeie potensiële skadelike hofpraktyke (Oliver, 2019).

2.7 Gevolgtrekking

In die bostaande literatuurstudie is daar ondersoek ingestel oor die seksuele misbruik van kinders, internasionaal asook binne die Suid-Afrikaanse konteks. Daar het duidelik na vore gekom dat die hoeveelheid seksuelemisbruik-sake teenoor kinders drasties in Suid-Afrika styg. Die hofprosedures in Suid-Afrika is nagegaan en daar is bepaal dat daar spesifieke aspekte van die hofprosedure self is wat 'n invloed het op getuies. Daar is in diepte verwys na die praktyke van die Kriminele hof, sowel as die Hof van seksuele misdrywe. Seksuele misbruik van kinders word in bogenoemde howe aangehoor.

Een van die grootste uitdagings wat in die literatuur na vore kom, is nie die tekort aan wetgewing om kinders tydens die getuienisleweringproses te beskerm nie, maar die howe se onvermoë om die wette af te dwing (Prinsloo, 2008). Daar word duidelik in die navorsing aangetoon dat kinders kwesbaar is tydens die getuienislewering in kriminele howe, des te meer as hulle slagoffers was van seksuele misbruik. Daar is al verskeie pogings aangewend om kinders in Suid-Afrika te beskerm tydens die getuienisleweringproses, maar daar is steeds verskeie faktore wat kinders verhinder om effektief te getuig tydens seksuelemisdad-sake. Duidelik kan die implementering van wetgewing in die praktyk ernstig hersien word, om

die faktore wat kinders verhoed om effektief te getuig uit te skakel en so 'n bydrae te lewer dat reg en geregtigheid geskied. Vir die Suid-Afrikaanse regstelsel, sowel as die forensiese maatskaplikewerk-praktyk, is dit van kardinale belang dat daar in die beste belang van die kind opgetree word (Children's act 38/2005). Daar is reeds verwys na faktore wat kinders tydens die getuienis affekteer; die faktore gaan spesifiek in die Suid-Afrikaanse konteks ondersoek word. Hierdie faktore sluit in, die vertraging van hofsake, veelvuldige onderhoude, onvoldoende voorbereiding, kommunikasiegapings en misverstande, die beweerde onbevoegdheid van getuies, sowel as omstandighede waaronder kinders getuig.

Uit die bostaande literatuur kan aangetoon word dat daar wêreldwyd reeds verskeie veranderinge aangebring is in die regstelsels om kinders te akkommodeer, maar daar word ook verskeie leemtes uitgewys. Die behoefte aan verdere navorsing rakende die leemtes het duidelik na vore gekom.

Die studie is belangrik vir forensiese maatskaplike werkers sowel as vir die maatskaplike werkers in die algemeen wat die kind moet voorberei en ondersteun in die hof. Die studie is ook aktueel in die tyd omdat forensiese maatskaplike werk onlangs in Suid-Afrika as 'n spesialis veld binne die maatskaplike werk profesie erken is .

BRONNELYS

- Arnold . A. (2018) 3 Women on What It Was Like to Testify at Their Sexual-Assault Hearings. Criminal Justice System. Die snit herwin uit <https://www.thecut.com/tags/criminal-justice-system/>
- Barbeau, N. & Mngomo, N. (2013) Re-establishment of sexual offences courts imperative. Beskikbaar by: <https://www.iol.co.za/dailynews/opinion/re-establishment-of-sexual-offences-courts-imperative-1559994> (Geaksesseer: 27 October 2020).
- Bottoms, B. et al. (2014) 'The Child Witness and Legal Reforms in Australia', in International Perspectives on Child Abuse and Children's Testimony: Psychological Research and Law, pp. 132–144. doi: 10.4135/9781483327501.n8.
- Brown, D.A. & Lamb, M.E. (2015). Can Children Be Useful Witnesses? It Depends How They Are Questioned. *Child Development Perspectives*, 9(4), 250-255.
- Cassim, F. (2003) 'The rights of child witnesses versus the accused's right to confrontation: a comparative perspective', *The Comparative and International Law Journal of Southern Africa*, 36(1), pp. 65–82. Available at: <http://www.jstor.org/stable/23252224>.
- Elmi, M. H., Daignault, I. V. and Hébert, M. (2018) 'Child sexual abuse victims as witnesses: The influence of testifying on their recovery', *Child Abuse and Neglect*, 86(March), pp. 22–32. doi: 10.1016/j.chiabu.2018.09.001.
- Faller, K. C. (2015). Forty years of forensic interviewing of children suspected of sexual abuse 1974 - 2014: Historical Benchmarks. *Social Sciences*, 4(1), 34–65.
- Fambasayi, R. and Koraan, R. (2018) 'Intermediaries and the international obligation to protect child witnesses in South Africa', *Potchefstroom Electronic Law Journal*, 21(21). doi: 10.17159/1727-3781/2018/V21I0A2971.
- Geldenhuys, K. (2015) 'The child witness in court', *Servamus*, (July), pp. 20–27.
- Goodman, G. S. and Melinder, A. (2007) 'Child witness research and forensic interviews of young children: A review', *Legal and Criminological Psychology*, 12(1), pp. 1–19. doi: 10.1348/135532506X156620.
- Iyer, D. and Ndlovu, L. (2011) 'PROTECTING THE CHILD VICTIM IN SEXUAL OFFENCES : IS THERE A NEED FOR SEPARATE LEGAL Lecturer in the Department of Private

Law Attorney of the High Court of South Africa Senior Lecturer in the Department of Private Law', (January 2011), pp. 72–92.

Justice/Criminal/Sexual Offences Courts List (2007). Available at: <https://www.justice.gov.za/vg/sxo-SOC-list.html> (Accessed: 8 July 2020).

Lechlech, L. (2020) 'POST-RAPE CARE AND JUSTICE IN SOUTH AFRICA: IMPROVING SUPPORT SERVICES FOR SURVIVORS OF SEXUAL VIOLENCE', *Orphanet Journal of Rare Diseases*, 21(1), pp. 1–9. doi: 10.1155/2010/706872.

Louw, A. (2005) 'Die bevoegdheid van kinders as getuies: die rol van taalvaardigheid', *Child Abuse Research in South Africa*, 6(2), pp. 19–28. Available at: http://reference.sabinet.co.za/webx/access/electronic_journals/carsa/carsa_v6_n2_a3.pdf.

Lyon, T. D. and Dente, J. A. (2012) 'Child witnesses and the confrontation clause', *Journal of Criminal Law and Criminology*, 102(4), pp. 1181–1232.

Meintjes, R. and Collings, S. J. (2009) 'Issues raised by judge Bertelsmann in connection with child sexual abuse victims and witnesses: the role and submission of the South African Professional Society on the Abuse of Children', *Child Abuse Research*, 9(2), pp. 1–23. Available at: <http://hdl.handle.net/10520/EJC24334>.

Oliver, J. (2019). Annual Report. Submission of the annual report to the Minister of Police, B.H. Cele. SAPS Strategic Management. 10.1017/CBO9781107415324.004. Pantell, R.H. (2017). Committee on Psychological aspects of Child and Family Health. The Child Witness in the Courtroom. *Pediatrics*, 139(3), 1-9

President Cyril Ramaphosa: South Africa's response to the COVID-19 Coronavirus Pandemic | South African Government (2020). Available at: <https://www.gov.za/speeches/president-cyril-ramaphosa-south-africa's-response-covid-19-coronavirus-pandemic-17-jun-2020> (Accessed: 8 July 2020).

Pretorius, H. G. (Gertie) and Diale, B. M. (Tumi) (2016) 'A psychological perspective on competency testing of the child victim and witness of sexual offences in South Africa', *Child Abuse Research in South Africa*, 17(2), pp. 1–12. Available at: <https://journals.co.za/content/carsa/17/2/EJC198067>.

- Prinsloo, J. (2008) 'in the Best Interest of the Child : the Protection of Child Victims and Witnesses in the South African Criminal Justice System', *Child Abuse Research*, 9(2), pp. 49–64. doi: ISSN 1562-1383.
- Prinsloo, J. (2012) 'The rights of child victims and witnesses of crime: an international analysis', *South African Professional Society on the Abuse of Children ISSN 1562-1383 Child Abuse Research A South African Journal* 2012, 13(1) 74-86, 13, pp. 74–86.
- Randell, I. Seymour, F. Henderson E. & Blackwell, S. (2018) 'The experiences of young complainant witnesses in criminal court trials for sexual offences', *Psychiatry, Psychology and Law*, 25(3), pp. 357–373. doi: 10.1080/13218719.2017.1396866.
- Reyneke, H. K. & J. (2008) 'Sexual Offences Courts in South Africa: Quo vadis?', *Journal for Juridical Science*, 33(2)(June), p. 32.
- Robinson, J. (2015) 'The experience of the child witness: Legal and psychological issues', *International Journal of Law and Psychiatry*. Elsevier Ltd, 42–43, pp. 168–176. doi: 10.1016/j.ijlp.2015.08.022.
- SAPS [South African Police Services]. (2019). Annual Report. SAPS Strategic Management. Herwin van http://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/201910/saps-anual-report.pdf.
- South-Africa. (1977). *Criminal Procedure Act 51 of 1977*. Pretoria: Government Printer.
- Townsend, L., Waterhouse, S. and Nomdo, C. (2014) 'Court support workers speak out', (48).
- Waterhouse, S. Nagia-Luddy, F. (2009). 'Oiling the wheels of Justice?', *Institute for Security Studies-SA Crime Quarterly*, 9, pp. 37–41.
- Williams. J. Nelson-Gardell. D. Faller. K. C. Amy Tishelman. A. & Linda Cordisco-Steele. L. (2016). Perceptions of the value of extended assessments to resolve allegations of sexual abuse: It's the performance that counts. . *Journal of social service research*. 42(1):57–69. Witness Protection Act 112 of 1998 Government
- Zajac. R. Westera. N and Kaladelfos. A. (2018). The "Good Old Days" of courtroom questioning: changes in the format of child cross-examination questions over 60 years. *Child Maltreatment*. 23(2) 186-195.

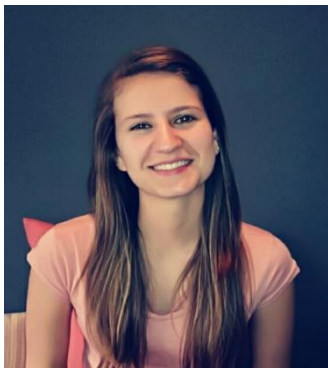
HOOFSTUK 3

3 DIE ARTIKEL

Eksterne faktore wat die seksueel misbruikte kind verhoed om effektief te getuig in die Suid-Afrikaanse howe: Vlugtige oorsig

External factors preventing the sexual abuse child to testify effectively in South African court: Rapid Review

Lize-Mari Buys

Prof Cornelia Wessels

Programleier

Forensiese maatskaplike werk

Noord-Wes-Universiteit – Potchefstroom-kampus

Potchefstroom

Suid-Afrika

OPSOMMING

SLEUTELWOORDE: *effektiewe getuienis, faktore, forensiese maatskaplike werk, howe, hofverrigtinge, hofvoorbereiding, kindergetuies, kruisondervraging, opleiding, seksuele misbruik, Suid-Afrika, tussengangers, vlugtige oorsig*

Seksuele misbruik van kinders is 'n epidemie wat die hele samelewing nadelig beïnvloed. Die skuldigbevindingskoers van seksuele oortreders is uitsonderlik laag in Suid-Afrika. Daar is verskeie faktore in die hofproses wat kinders verhoed om effektief in die hof te getuig. Die doel van die ondersoek is om binne die Suid-Afrikaanse regstelsel die hofprosedures waarby kinders betrokke is te ondersoek en die faktore te identifiseer wat kinders beïnvloed as hul getuienis lewer. Die faktore is deur middel van 'n vlugtige oorsig nagevors. Daar is spesifiek gefokus op eksterne faktore wat verband hou met hofverrigtinge. Daar is gebruik gemaak van verskeie databasisse, naamlik SA Publications, Sabinet, EBSCO-Host, LexisNexis en Juta. Die PRISMA-riglyne is gebruik vir kwaliteitsversekering van die artikels. Die titel sowel as die opsomming van die artikels is gelees om te bepaal hoe toepaslik die data is. Daar was twee navorsers betrokke by die studie: die eerste navorsers het die studie geloods en die tweede navorsers het kwaliteit verseker. Vanuit die finale agt artikels is daar faktore geïdentifiseer en tematies geanaliseer om die eksterne faktore te bepaal. Daar word afgesluit met 'n lys van faktore wat in die Suid-Afrikaanse howe 'n invloed op kinders se deelname aan die hofproses het. Alhoewel die bevindings en aanbevelings in die vorm van 'n artikel geformuleer is, word meer empiriese navorsing benodig om die faktore in diepte te ondersoek.

ABSTRACT

Keywords: *child witnesses, courts, court proceedings, court preparation, cross-examination, effective factors, forensic social work, intermediaries, training, rapid review, sexual abuse, South Africa, testifying.*

Child sexual abuse is an epidemic that adversely affects the whole of society. The conviction rate of sexual offenders is exceptionally low in South Africa (SAPS, 2019). There are several factors in the court process that prevent children from testifying

effectively in court. These factors were researched by means of a rapid review. The purpose of the research is to examine the legal system in South Africa in regards to the court procedures where children are involved and to identify the factors that influence children's testimony. The study focused on external factors related to court proceedings. Various databases were searched, namely SA Publications, Sabinet, EBSCO-Host, LexisNexis and Juta. The PRISMA guidelines were used for quality appraisal of the articles. Both the title and summary were examined to determine the relevance of the data. There were two researchers involved in the study: the first researcher launched the study and the second researcher ensured quality. From the final 8 articles, factors were identified and thematically analysed to identify the external factors as stated in the article.

Eight factors were identified that prevent children from testifying effectively in court. In more than 60% of the articles it was shown that inadequate court preparation cause children to testify less effectively; so proper court preparation is of great value in obtaining more effective evidence. A quarter of the articles show that contact with the alleged offender or the possibility of contact during the court proceedings, provokes excessive tension in the child as a witness. The tension and anxiety cause children to testify less effectively. In 37.5% of the articles it was shown that the delay in court proceedings is directly related to poorer evidence given by children, and that this is a common problem in the South African legal system. More than 85% of the articles have shown that there is a reason for insufficient child participation in the South African courts, due to a lack of sufficient resources.

The law requires that specific services have to be rendered to child witnesses, but due to a lack of resources or misuse of resources, these services are not provided sufficiently. It emerged in 25% of the articles that a lack of adequate support for the family and the child influenced the effectiveness of the evidence provided. Parents of child witnesses alone cannot provide sufficient support to their child, as they themselves do not necessarily have all the answers about court proceedings and in many cases one of them is the perpetrator. Due to anxiety and stress, highlighted in 75% of the articles, the quality of evidence is affected, because stress levels of the witnessing process affect children's recall of events and memory. It is extremely important to reduce the stress to as little as possible. In 50% of the articles, reference is made to secondary victimization and it has been shown that it has a tremendous

impact on the child's ability to participate meaningfully in court proceedings. What is needed is that staff working in and around the court should receive thorough training and have the necessary awareness to be able to adequately address the issue. It is crucial to take into account that the factors are not independent of the socio-economic factors that already affect the daily lives of underprivileged children.

The article concludes with a list of factors that influence children's participation in the court process in the South African courts. Although the findings and recommendations have been formulated in the form of an article, more empirical research is needed to investigate the factors in depth in future studies.

3.1 INLEIDING

Die misbruik van kinders, veral seksuele misbruik, word tereg as 'n wêreldwye epidemie deur UNICEF (2017) beskryf. Volgens die Wêreldgesondheidsorganisasie (WHO) se se beramings in 2017 was 1 miljard minderjariges tussen die ouderdomme van 2 en 17 jaar oud aan een of ander vorm van misbruik of geweld blootgestel (UNICEF, 2017). Die navorsingsresultate wat deur die Sentrum vir Justisie en Misdaadvoorkoming gedoen is, het aan die lig gebring dat 1 uit 3 Suid-Afrikaanse kinders in 2016 die risiko geloop het om seksueel misbruik te word voordat hul volwassenheid bereik (INTERPOL, 2018). President Ramaphosa spreek sy kommer uit in die staatsrede op 18 Junie 2020 oor die geweld teen vroue en kinders in Suid-Afrika. Laasgenoemde sluit in verkragting en moord van kinders. Verkragting en moord van vroue en kinders word as 'n tweede pandemie in Suid-Afrika beskryf, te midde van die internasionale Covid 19-pandemie (Ramaphosa, 2020). Die Suid-Afrikaanse Polisie (SAPS) beklemtoon die noodsaak vir bespoediging van hofsake en 'n deeglike ondersoekproses (SAPS, 2018).

Volgens die SAPS se amptelike verslag oor misdade wat gepleeg is teen kinders, was daar vir die jaar 2017/2018 'n ondersoekkoers van 69,90% gewees (SAPS,2018). Uit die 45 299 misdade teen kinders, wat in 2018/2109 aangemeld is, was daar slegs 14.03% vervolgings gewees. Uit dié vervolgingsgetalle was daar 'n skuldigbevindingskoers van 22.53% (SAPS, 2019). Die lae skuldigbevindingskoers word volgens die SAPS aan verskeie faktore toegeskryf, waaronder een van die faktore, dat kinders erg misverstaan word in die hofproses (SAPS, 2019). Die probleem is 'n uitgewysde probleem waarop die howe moet let, veral howe waar kinders as slagoffers gevra word om te getuig. Indien daar spesifiek verwys word na die seksuele misbruik van kinders, was daar 24 387 aangemelde sake vir die tydperk 2018/2019 (SAPS, 2019). Forensiese maatskaplike werkers het die primêre funksie om deskundige getuienis in howe te lewer rakende seksuele misbruik (Smith, 2014). Volgens die SAPS (2019), se verslag het die forensiese maatskaplike werkers van SAPS altesaam 6 077 sake rakende kinders ontvang (van hierdie betrokke aangemelde sake). Daar was dus slegs 24% van die sake wat aangemeld is, waar die SAPS se forensiese maatskaplike werkers betrek is, en slegs 4 307 hofverslae is saamgestel (SAPS, 2019). Die bogenoemde sluit wel nie assesserings in wat deur privaat maatskaplike werkers gedoen is nie, maar dit dui daarop dat daar in verskeie van die sake die kinderslagoffers nie die nodige ondersteuning van 'n forensiese maatskaplike werker ontvang het nie. Met die stygende getalle van seksuele misbruik teen kinders, is dit uiters belangrik om die gevalle wat wel aangemeld word so effektief as moontlik te vervolg en hanteer.

Daar is in vorige navorsingstudies uitgelig dat daar verskeie faktore mag wees wat kinders verhoed om effektief te getuig. Oneffektiewe getuienislewering deur die kind dra daartoe by dat die uitkoms van die hofsak nie nawense is nie. Daar is verskeie

redes wat daartoe aanleiding gee, soos byvoorbeeld dat die hofprosedures nie altyd kindervriendelik is nie (Davis & Saffy, 2017). Die doel van die vlugtige oorsig is om te bepaal watter eksterne faktore in die hof daartoe bydra dat die kind nie altyd effektief getuig nie.

3.1.1 Definisies rakende seksuele misbruik

Seksuele misbruik word soos volg gedefinieer:

Any person who engages a child (a person under the age of 18) with or without the consent of the child, in a sexual act. Sexual act is defined as an act of sexual penetration or an act of sexual violation. Sexual penetration can be seen as any sexual form of penetration to any extent whatsoever by the genital organ, any body part and/or object by one person into, or beyond, the genital organs, anus or mouth of another person (Criminal Law Sexual Offence Amendment Act (32/ 2007)).

Seksuele misbruik word dus beskou as enige persoon wat 'n kind (persone onder die ouderdom van 18) betrek, met of sonder die kind se toestemming in enige vorm van seksuele daad. 'n Seksuele daad is enige seksuele penetrasie of seksuele skending (Criminal Law Sexual Offence Amendment Act (32/ 2007)).

3.1.2 Oorsig van die probleem

In die Suid-Afrikaanse howe word daar van verskillende bewysstukke gebruik gemaak om 'n saak te stel of te verdedig (Geldenhuys, 2015). Getuienislewering is een van die wyses waarop bewys in die hof gelewer word. Dié getuienis kan gelewer word deur die slagoffer, ooggetuies of 'n deskundige wat bewysstukke interpreteer (Brown &

Lamb, 2015). Volgens Goodman en Melinde (2007) is kinders meestal die enigste getuie in die misbruik-saak en daarom is hul getuie nis noodsaaklik en belangrik in seksuelemisbruik-sake omdat daar dikwels min tot geen ander bewyse van die misbruik is nie.

Die VN-riglyne rakende kindergetuies stipuleer dat kinders inderdaad kwesbaar is wanneer hulle tydens hofverrigtinge moet getuig (Fambasayi & Koraan, 2018). Navorsing het aangetoon dat daar verskeie faktore van die getuie nisleweringproses is wat lei tot stres, en 'n negatiewe impak op kinders kan hê (Liposky & Stern, 1997). Dit is egter 'n noodsaaklike element wat deel is van enige regstelsel dat daar met die nodige kundigheid en aanpasbaarheid te werk gegaan moet word: om in besonder op die kwesbaarheid van kinders te let tydens die getuie nisleweringproses.

Die navorsingsprobleem wat na vore kom, is dat daar faktore spesifiek in die Suid-Afrikaanse regstelsel is wat daartoe aanleiding gee dat kinders oneffektief getuig in die hof. Smith (2014) wys uit dat die navorsing oor kindergetuies binne die Suid-Afrikaanse konteks baie beperk is. Dit dui op die inherente noodsaaklikheid daarvan om die forensiese aspek duidelik te ondersoek, ten einde die regsproses, en geregtigheid in die algemeen, te bevorder in Suid-Afrika. Daar moet dus bepaal word of die hofprosedures van die Suid-Afrikaanse regstelsel in die beste belang van die kind funksioneer (Children's act 28/2005, Article 9). Deur 'n vlugtige oorsig te doen word die navorser die geleentheid gebied om dié faktore wat daartoe aanleiding gee dat kinders nie effektief kan getuig nie, te identifiseer.

Met die getuie nisleweringproses is daar faktore in en om die hof wat 'n effek het op die kind se vermoë om effektief getuie nis te kan lewer. Daar word in toepaslike literatuur 'n onderskeid getref tussen interne faktore en eksterne faktore wat kinders

tydens die getuienisleweringsproses kan beïnvloed. Eksterne faktore is aspekte in die hofverrigting self waaroor die kind nie beheer het nie, maar wel 'n groot invloed het op die getuienisleweringsproses. Die eksterne faktore in hoewe wissel van land tot land weens die verskil in hofprosedures sowel as verskillende landswette. Vir doeleindes van dié navorsing is daar wel meer fokus geplaas op eksterne faktore. Die rede hiervoor is dat die hoewe en professionele persone meer beheer het oor faktore in en om die hofverrigtinge, as faktore wat direk met die kind verband hou. Interne faktore word beskou as faktore eie aan elke kind: dit is onder andere die kognitiewe ontwikkeling, taalvaardighede en ouderdom van die kind. Die graad van trauma wat ervaar is tydens die seksuele misbruik voorval, die aantal kere wat die misbruik plaasgevind het en die verbintenis met die oortreder word ook as interne faktore beskou (Lamb *et al*, 2009). Daar is baie waardevolle inligting verkry uit internasionale navorsing, wat as verwysingsraamwerk gebruik word, maar tog ag die studie dit belangrik om faktore spesifiek gekoppel aan die Suid-Afrikaanse hofverrigtinge te ondersoek en binne die Suid-Afrikaanse raamwerk te verbeter. Die doel van die studie is om te bepaal watter eksterne faktore kinders affekteer in die hof om minder effektief te getuig of wat hulle deelname in die hofproses beperk.

Die navorsingsvraag wat gestel is: Watter eksterne faktore dra daartoe by dat die kind nie altyd effektief in die hof getuig oor seksuelemisbruik-sake nie?

3.2 METODE

3.2.1 Vlugtige oorsig

'n Vlughtige oorsig is 'n literatuuroorsig wat ontwerp is om die beste beskikbare bronne rakende 'n spesifieke navorsingsvraag te vind, te beoordeel en om informatiewe en bewysgebaseerde antwoorde te verskaf rakende die navorsingsvraag (Boland, Cherry & Dickson, 2014). Die vlughtige ondersoek, wat 'n kwalitatiewe analise van beskikbare literatuur is, het die navorser in staat gestel om eksterne faktore te identifiseer wat daartoe 'n bydrae mag lewer dat kinders nie effektief getuie is kan lewer nie. Daar is deur middel van sleutelwoorde 'n groepering van artikels verkry. Vanuit die poel van artikels is daar dan gebruik gemaak van 'n keuringsproses om te bepaal of die artikels verband hou met die studie al dan nie.

Die sleutelwoorde het die volgende ingesluit: [Child* OR "young person" OR "young people" OR adolescent OR teen OR youth] AND [Witness or Court] AND [barrier or hurdle or impediment or hindrance or deterrent or complication or difficult or obstacle or problems or challenges] AND [sexual abuse or sexual trauma or sexual violence or sexual assault] AND [south africa" or "Western Cape" or "Eastern Cape" or "Northern Cape" or "North West" or "Free State" or "Kwazulu-Natal" or Gauteng or Limpopo or Mpumalanga].

Met die loods van die aanvanklike soektog in Julie 2019 was die sleutelwoorde beperk gewees: daar is op "one Search" 'n soektog geloods wat uit 306 databasisse bestaan het. Tydens die herloods van die soektog is daar meer spesifiek gesoek na die Suid-Afrikaanse konteks en is Suid-Afrikaanse databasisse gebruik (African Journals before SAe Publications en Sabinet). Vir volledigheidsoeindes is daar ook deur EBSCO-Host, LexisNesis en Juta soektogte geloods, maar dit het nie effektiewe data opgelewer nie.

In die navorsing is daar gebruik gemaak van die PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analysis) riglyne vir die kwaliteitsversekering van die studie. Die kernstappe vir die uitvoer van die vlugtige oorsig, soos geïdentifiseer deur Boland et al, (2017) is gevolg. Die PRISMA-riglyne bestaan uit 'n 27 punt kontrolelynie en 'n vloeidiagram van vier fases met verskeie stappe onder elke fase (Sien bylaag 3).

3.2.2 Insluit- en uitsluitkriteria

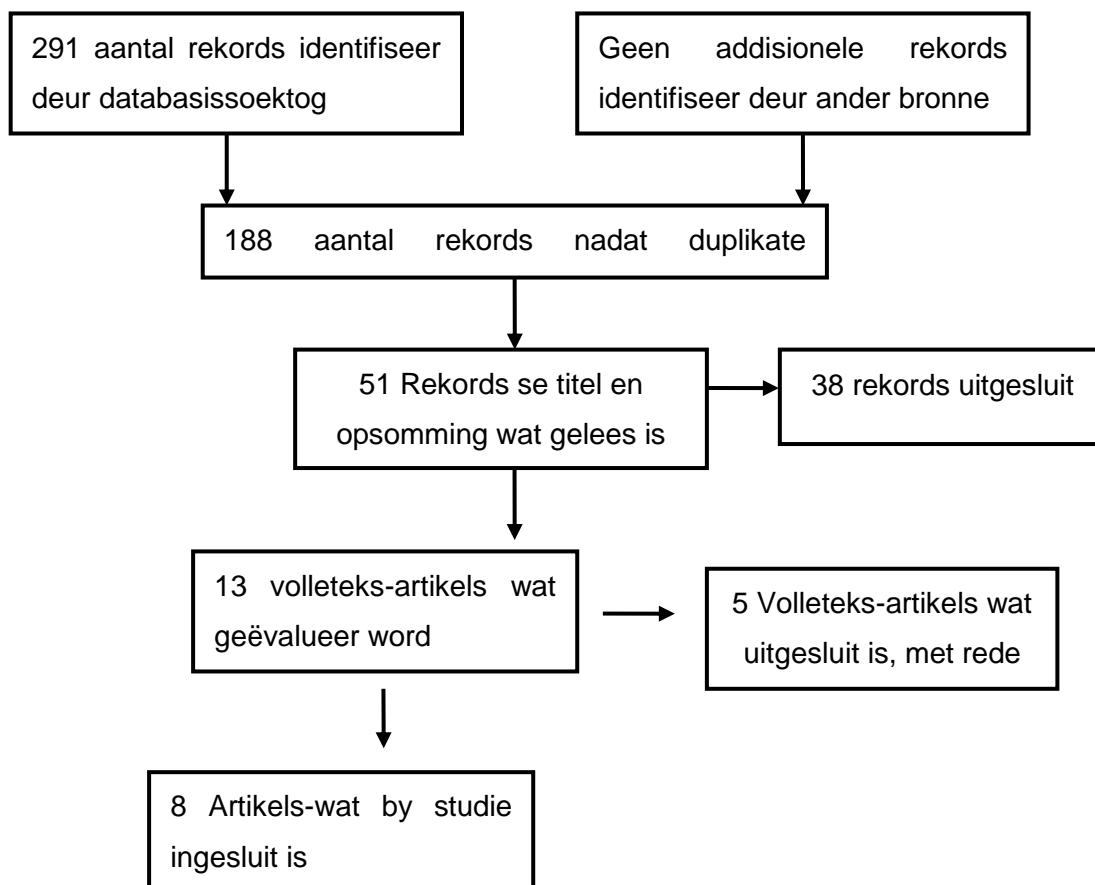
Die 9 stappe soos beskryf deur Boland, *et al* (2014) en Uman (2011) is streng gevolg om kwaliteit te verseker. Twee navorsers (Lize-Mari Buys en Prof Wessels) was by die kwaliteitsbeoordeling betrokke om vooroordeel so ver moontlik te beperk en die kwaliteit van die studie te verbeter.

Studies wat by die navorsing ingesluit is, is akademiese artikels wat die eksterne faktore uitwys wat kinders verhoed om tydens seksuele misbruik-sake effektief te getuig. Die data is beperk tot datum (2009-2019), tipe artikel (slegs akademiese artikels is gebruik) en die taal waarin die artikel geskryf is (slegs Afrikaanse en Engelse artikels is ingesluit). Net data rakende kindergetuies is gebruik en nie volwassegetuies nie. Slegs navorsing in 'n Suid-Afrikaanse konteks is by die studie betrek. Daar is egter breër kennis geneem van die internasionale tendens van eksterne faktore wat kinders tydens hofverrigtinge kan beïnvloed .

Daar is gebruik gemaak van die PICO-raamwerk om te bepaal watter data ingesluit en uitgesluit moet word (Boland *et al*, 2017). Volgens die PICO-raamwerk is die onderskeie simbole soos volg; P is die bevolking, I is die intervensie, C is die

vergelyking, en O is die uitkoms (Boland *et al*, 2017). Vir die navorsing is P - Kindergetuies, I – Faktore wat kinders negatief beïnvloed in die hof, C - Daar mag moontlik vergelykings wees, maar die studie sal nie daarop fokus nie, O – Die uitkomst van die hofspraak.

3.2.3 Data

Figuur 3. 1 PRISMA-diagram van die soeke na studies oor eksterne faktore wat kinders verhoed om effektief te getuig

Met die loods van die studie in September 2020 is daar 291 artikels gevind. Duplikate is uitgeskakel waarna daar 188 artikels oor was. Daar is beperkings hier op die data geplaas (soos hierbo bespreek). Daar is 51 Artikels se opskrifte en opsommings

gelees. Die volledige tekste wat geëvalueer is, was in totaal 13, waarna daar 'n kwaliteitsbepaling gedoen is van die betrokke data. Met die kwaliteitsbepaling is 5 artikels uitgeskakel, aangesien dit nie in die direkte fokus van die navorsing geval het nie of die kwaliteit van die navorsing nie voldoende was nie. Daar is uiteindelik 8 artikels ingesluit vir die navorsing.

'n Tematiese sintese is gedoen, waardeur temas geïdentifiseer is (Thomas & Harden, 2008). Tydens die stap is die data geanaliseer, temas is geïdentifiseer en is daar van 'n data-analise program gebruik gemaak. Dit het die navorser toegelaat om verskeie temas deur die proses van kleur kodering identifiseer, (Rubin & Babbie, 2016). Daar is tematiese hoofonderwerpe en sub-onderwerpe in die data identifiseer. Die teenwoordigheid van die hooftemas is analities verwerk tot persentasie. Na kleur kodering van die data was die verwerking en interpretasie moontlik.

Die onderstaande tabel is gebruik vir die tematiese identifisering van die verskillende faktore wat in die onderskeie artikels voorgekom het:

Verskillende faktore	A:1	A:2	A:3	A:4	A:5	A:6	A:7	A:8
Onvoldoende hofvoorbereiding	x	x	x	x	x			
Kontak met die beweerde oortreder	x			x				
Vertragings van hofsake	x	x			x			
Onvoldoende hulpbronne	x		x	x	x	x	x	x
Onvoldoende ondersteuning aan kind en ouers	x	x						
Kruisondervraging	x	x			x		x	
Stres		x	x	x	x	x	x	
Sekondêre viktimisering		x	x		x		x	

Tabel 3. 1 Verskillende faktore wat deur die data geïdentifiseer is

3.3 BESPREKING

3.3.1 Beperkings van die studie

Een van die mees prominente beperkings wat 'n invloed gehad het op die studie is die tekort aan navorsing rakende die faktore wat kinders in die hof beïnvloed, spesifiek binne die Suid-Afrikaanse konteks (Smit, 2014). Dié tekort veroorsaak dat daar min

toepaslike publikasies is wat by die studie betrek kon word. Daar is dus verskeie internasionale bronne geraadpleeg vir vergelykende faktore en verder konteks wat met die faktore verband hou. Alhoewel die data wat in die vlugtige oorsig gebruik is, slegs plaaslik was is internasionale bronne gebruik as versterking van die navorsing. Dus was die gevolgtrekkings uit 'n geïntegreerde oorsig gedoen alhoewel die studie slegs plaaslik geloods is. Die ander beperking wat 'n effek kon hê, is dat daar nie data ouer as 10 jaar gebruik is nie. Daar word egter wel na hierdie bronne verwys omdat die data steeds aktueel is.

3.3.2 Implikasies

Vir die Suid-Afrikaanse regstelsel, sowel as die forensiese maatskaplike werk praktyk, is dit belangrik om in die beste belang van die kind op te tree aangesien dit een van die grondbeginsels is van die Children's Act 38/2005. Die studie is dus voordelig vir die maatskaplike werk professie sowel as die forensiese maatskaplike werker, wat kinders in die hof moet ondersteun. Volgens Mathews *et al.* (2014) is daar 'n groot leemte in Suid-Afrika as dit kom by die beskerming van kinders. Die enigste wyse om dit aan te spreek is om die feite na vore te bring en 'n konkrete oplossing daar te stel en die beskerming van kinders te verseker (Smith, 2014). Daar moet dus voortdurend ondersoek ingestel word of die huidige regspraktyk optimaal vir kindergehuies aangewend word. Juis in die tyd met die geweldige aanslag op kinders wat seksueel misbruik word in Suid-Afrika, is dit noodsaaklik om deeglik kennis te neem van wat reeds in die literatuur rondom die onderwerp gepubliseer is. Met die vooruitsig dat forensiese maatskaplike werk in Suid-Afrika as 'n spesialisveld binne die maatskaplike

werk professioneel erken gaan word, is navorsing en publikasie rakende die maatskaplike aspekte van die hof vir toekomstige verwysing in die hof belangrik.

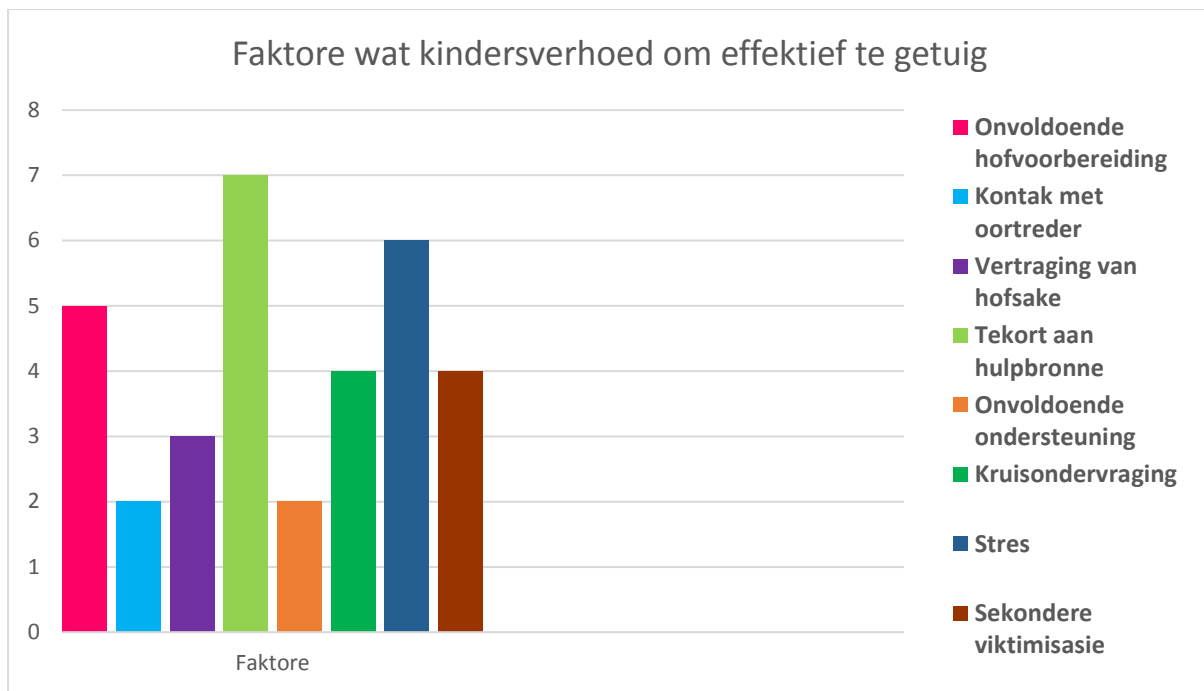
In die lig van die navorsing sal daar effektief gelet kan word op faktore wat kinders negatief beïnvloed en kan die nodige veranderings of aanpassings tydens hofverrigtinge waar kinders betrokke is gemaak word. Dit sal om die beurt daartoe lei dat meer akkurate getuienis gelewer word en meer skuldigbevindings plaasvind.

3.4 BEVINDINGS

Agt artikels is hersien om aanwysers te vind wat aanduiding gee watter eksterne faktore wat kindergetuies verhoed om effektief te getuig in die hof. Die artikels wat nagegaan is, toon 'n weerspieëling van verskillende navorsing vanuit verskeie dissiplines. Die eksterne faktore wat identifiseer is, is dan soos volg:

3.5 EKSTERNE FAKTORE

Eksterne faktore wat uit die navorsing geïdentifiseer is, is onder andere onvoldoende hofvoorbereiding, kontak met die beweerde oortreder, verdragings van hofsake, onvoldoende hulpbronne, onvoldoende ondersteuning aan kind en ouers, kruisondervraging, stres en sekondêre viktimisering. Dit is nodig om in ag te neem dat die faktore nie losstaande is van die sosioëkonomiese faktore wat buitendien minderbevoorregte kinders se daaglikse lewens raak nie. Waterhouse & Nagia-Luddy (2009) wys uit dat hongerte en moegheid direk 'n invloed het op kinders se vermoë om sinvol aan die hofprosesse deel te neem. Daar word in verskeie van die artikels verwys na faktore, maar dit word verwoord as aspekte van die hofproses wat aangepas kan word om 'n kind se deelname aan die hofverrigtinge te verbeter.

Figuur 3. 2 Grafiese opsomming van faktore

3.5.1 Onvoldoende hofvoorbereiding

Daar is in meer as 60% van die artikels uitgewys dat onvoldoende hofvoorbereiding veroorsaak dat kinders minder effektief getuig. Onvoldoende voorbereiding van die kind as getuie word as een van die hoof faktore geklassifiseer waarom kinders minder effektief getuie in die hof (SAPS, 2018) lewer. Iyer en Ndlovu (2011) voer aan dat 'n kind se gebrek aan begrip van die hofverrigtinge 'n uitermatig nadelige effek op die kind se getuie en deelname aan die hofproses het. Daar word dus onvoldoende getuie gelewer as gevolg van swak voorbereiding (Davis & Saffy, 2004).

Volgens Geldenhuys (2015) dra behoorlike hofvoorbereiding by tot die kind se vermoë om akkurate getuie te lewer. Waterhouse & Nagia-Luddy (2009) is van mening dat hofvoorbereiding 'n sleutelaspek in seksuele misbruik-sake is, aangesien dit die kind se vermoë verbeter om te getuig. Liposky en Stern (1997) stel duidelike doelwitte en

voordele vir hofvoorbereiding. Dit sluit in om die kind se vermoë te verbeter om vrae so eerlik en akkuraat as moontlik te beantwoord, wat bydra tot geloofwaardige getuienis en om nadelige nagevolge van hofgetuienis te verminder (Vandervort, 2013). Volgens Davis en Saffy (2004) is die korrekte voorbereiding en bemagtiging van kindergetuienis van kritieke belang vir enige hofsaak. Deurgee van inligting en voorbereiding van die proses, is nodig om kinders se stresvlakke te verlaag en die situasie so ver as moontlik te normaliseer (Davis & Saffy, 2004). Hofvoorbereiding fokus op logistieke aspekte, prosesse en prosedures van die hof soos hoforiëntasie, emosionele ondersteuning, en getuievoorbereiding (Waterhouse & Nagia-Luddy, 2009).

Ten spyte van navorsing wat teen voorbereiding gekant is, word daar in die algemeen spesifiek klem gelê op voorbereiding van alle slagoffers van seksuele misbruik vir hofverrigtinge om sekondêre trauma te voorkom (Davis & Saffy, 2004). Daar word aanbeveel dat 'n slagoffer se ondersteuningsbeampte deur die hof aangewys moet word om hierdie kinders deur die getuienislewingsproses te ondersteun (Reyneke, 2008).

3.5.2 Kontak met die beweerde oortreder

25% van die artikels toon aan dat kontak met die beweerde oortreder tydens die hofprosedures uitermatige spanning by die kindergetuie ontlok. Geldenhuys (2015) stel dit duidelik dat kontak met die oortreder 'n negatiewe uitwerking op die kwaliteit van die kind se getuienis het, en dat dit weer om die beurt 'n impak het op die uitslag van die hofsaak. Daar moet ten alle tye na die beste belang van die kind omgesien word. Om die kind aan die beweerde oortreder bloot te stel lei daartoe dat die kind se

kapasiteit om effektief aan hofverrigtinge deel te neem, verminder word (Fambasayi & Koraan, 2018).

Kontak met die oortreder tydens die hofverrigtinge kan tot verdere trauma vir die kind lei en word as 'n bydraende faktor beskou omdat dit die stresvlakke by kinders verhoog (Davis & Saffy, 2004). Daar is verskeie tekens van posttraumatiese stres (PTSD) wat na vore kom indien 'n kind tydens die hofprosedures aan die oortreder blootgestel word (Elmi, Daignault & Hébert, 2018). Daar is 'n beduidende aantal deskundiges wat van mening is dat kinders meer stres en trauma ervaar tydens die getuienislewering waar die beweerde oortreder in dieselfde vertrek teenwoordig is (Townsend, Waterhouse & Nomdo, 2014). Die angstigheid en stres veroorsaak dat die kwaliteit van die getuienis wat gelewer word, verlaag (Randell *et al.*, 2018).

As gevolg van verskeie navorsing wat die nadelige effek van 'n beweerde oortreder se teenwoordigheid met die getuienislewering van 'n kind uitwys het, het die Wysigingswet op die Strafproseswet, 2017 Wet No. 4 van 2017 ontstaan (Fambasayi and Koraan, 2018). Die Wysigingswet op die Strafproseswet, 2017 Wet No. 4 van 2017 spesifiseer dat daar in spesifieke gevalle uitsonderings gemaak kan word om die kind te beskerm tydens die getuienisleweringproses. Die wysigingswet op die Strafproseswet, 2017 Wet No. 4 van 2017 spesifiseer onder andere ook dat daar voorsiening gemaak word vir die gebruik van 'n tussenganger in gevalle waar kinders as slagoffers van seksuele misbruik betrokke is (Cooper & Mattison, 2017). Volgens Cassim (2003) word die wysigingswet (Wysigingswet op die Strafproseswet, 2017 Wet No. 4 van 2017) nie outomaties toegestaan soos in ander lande nie. Inteendeel, Suid-Afrika se regstelsel is van mening dat die gebruik van alternatiewe vorm van getuienislewering slegs toegestaan mag word indien daar aangetoon kan word dat

kindergetuies geestelike spanning ervaar wat buite die normale stres van getuienislewering is. Daar is verskeie navorsing wat hul sterk uitspreek teen die benadering tot getuienislewering van kinders en aanbeveel dat enige persoon onder die ouderdom van 18 jaar toegang moet hê tot 'n tussenganger, aangesien dit in die beste belang van die kind is (Fambasayi & Koraan, 2018).

3.5.3 Verdragings van hofsake

In 37,5% van die artikels word daar aangetoon dat die verdragings van hofsake direk verband hou met swakker getuienis wat deur kinders gelewer word. Verdragings van hofsake is 'n reuse-uitdaging in die Suid-Afrikaanse regstelsel. Dit word aan verskeie faktore toegeskryf, soos hoë gevalleladings van hoofoffisiere, tekort aan howe, sowel as tegniese aspekte van die saak wat meer tyd benodig ((Reyneke, 2008). Die verdragings van hofsake, weens watter redes ook al, verleng die emosionele stres van die kind. Kinders oor die algemeen het 'n kort aandagspan en vind dit moeilik om vir lang periodes te wag. Die uitstel en lang uitrek van hofverrigtinge veroorsaak dat kinders moeg raak en moontlik belangrike details vergeet (Prinsloo, 2012). Die navorsing van Theron (2005) soos aangehaal deur Prinsloo, (2012) bevestig dat kindergetuies probleme ervaar in die herroep van detail as gevolg van lang verdragings en uitstel van hofsake. Negatiewe implikasies van die regstelsel kan veroorsaak dat die kind as 'n swak getuie beskou word, aangesien 'n kind se geheue oor die gebeure met tyd belangrike details vergeet wat 'n wesenlike verskil in bewyse kan meebring (Geldenhuys, 2015).

3.5.4 Tekort aan genoegsame hulpbronne

Die meerderheid (85%) artikels toon aan dat as gevolg van 'n tekort aan genoegsame hulpbronne die deelname van kinders in die Suid-Afrikaanse hofe onvoldoende is. Volgens (Lechlech, 2020) is daar verskeie tipes stremminge wat veroorsaak dat daar nie altyd voldoen word aan die hoë standaarde wat daargestel is in die wet nie. Die stremminge sluit onder andere in 'n tekort aan fasiliteite (binnekringtelevisie CCTV, onderhoudskamers en so meer), lae salarisse, hoë werklast, personeeltekort en selfs 'n hulpbron tekort soos rekenaar- en kantoorruimte vir onderhoude (Reyneke, 2008). Die tekort aan befondsing vir die nodige hulpmiddels wat in die wet voorgeskryf word, lei tot verskeie nadelige gevolge vir die hof in sy geheel en maak dat kindergetuies kwesbaar is.

Artikel 158 (2) (a) van die Strafproseswet 51 van 1977 bepaal dat die hof mag beslis dat dit nie in die beste belang van die kind is om in ope hof te getuig nie, en in die lig daarvan dat die kind deur middel van 'n tussenganger, CCTV en/of eenrigtingglas mag getuig. Ongelukkig is daar verskeie hofe in Suid-Afrika wat nie ingerig is om kindergetuies te akkommodeer nie; daar is nie toegang tot eenrigtingglas of CCTV's nie, dus word dit nie tydens die hofverrigtinge toegestaan nie (Geldenhuis, 2015). Die kind se vermoë om getuie te gee word as gevolg van 'n tekort aan hulpbronne gedemp. Hofverrigtinge word nie altyd in kamera gehou nie en daar word nie altyd voorsiening gemaak vir afsonderlike wagkamers vir die slagoffers en oortreders nie, wat 'n direkte effek het op die kind se stresvlakke het (Iyer en Ndlovu, 2011).

In 'n studie gedoen deur Townsend *et al.* (2014), onder ondersteunende werkers van die RAPCAN Kindergetuie-projek (CWP), word frustrasies uitgespreek ten opsigte van ondersoekbeamptes wat kinders en die oortreder in dieselfde vertrek toelaat. Daar is selfs slagoffers wat saam met die beweerde oortreder in dieselfde voertuig na die hof vervoer word (Geldenhuis, 2015). Laasgenoemde kan toegeskryf word aan 'n tekort

aan vervoer of aan onkunde van die ondersoekbeamptes om nie die slagoffer aan die beweerde oortreder bloot te stel nie (Geldenhuys, 2015). Meer as 60% van die artikels verwys spesifiek na onopgeleide personeel as 'n onvoldoende hulpbron. In Suid-Afrika is dit ontstellend om te besef dat nie alle hofpersoneel behoorlik opgelei is in die hantering van seksuelemisbruik-sake nie, en uiters beperkte kennis het rakende die hantering van kinders (Iyer & Ndlovu, 2011). Volgens Waterhouse & Nagia-Luddy (2009) ly die dienste wat aan kinders in Suid-Afrika gelewer word grootliks as gevolg van 'n tekort aan gekwalifiseerde professionele persone in die hofstelsel. Meintjes en Collings (2009) toon aan dat 'n gebrek aan kennis rakende kinders in die hofsaak direk verband hou met die misverstaan en verkeerde hantering van kinders tydens hofverrigtinge. Daar is kommer binne die Suid-Afrikaanse hofe dat bevoegdheidstoetse gedoen word voor getuienislewering, dikwels deur professionele persone wat geen kinderontwikkelingsopleiding het nie. Dit veroorsaak dat kinders wat wel kan getuig nie die geleentheid gegun word nie, of dat kinders wat nie kan getuig nie verder getraumatiseer word deur die getuienisleweringproses (Kruger & Diale, 2016).

Alhoewel die wysigingswet op die Strafproseswet, 2017 Wet No. 4 van 2017 spesifiseer dat daar voorsiening gemaak word vir die gebruik van 'n tussenganger in gevalle waar kinders betrokke is as slagoffer van seksuele misbruik, is daar steeds kinders wat weens 'n tekort aan opgeleide tussengangers en die nodige hulpbronne in 'n ope hof moet getuig (Cooper & Mattison, 2017). 'n Ander aspek wat bydraend is, is tussengangers en ondersteunende personeel wat nie vir hofverrigtinge opdaag nie; dit veroorsaak dat hofsake uitgestel word, of dat daar voortgegaan word sonder die nodige hulp en bystand aan die kind (Iyer & Ndlovu, 2011). Waterhouse & Nagia-Luddy (2009) wys uit dat nieregeringsorganisasies (NGO's) vroeër hulp verleen het

aan die hofstelsel en ondersteuning aan die kinders gebied het, maar as gevolg van finansiële druk nie meer die dienste kan lewer nie.

3.5.5 Onvoldoende ondersteuning aan kind en ouers

In 25% van die artikels is uitgewys dat 'n tekort aan genoegsame ondersteuning aan die familie van die kind 'n effek het op die effektiwiteit van die getuienis wat gelewer word. Ondersteuning aan die kind sluit baie nou aan by hofvoorbereiding.

Faktore tydens die hofverrigtinge wat direk kinders se vermoë beïnvloed om effektief te kan getuig, is onvermoë om ingewikkelde en verwarrende prosedures tydens die hele hofszaak, sowel as tydens die getuienisleweringsproses te verstaan (Oliver, 2019). Onsekerheid oor aspekte van die verhoor het 'n wesenlike effek op die stresvlakke wat die kinders en hul gesinne ervaar (Randell *et al.*, 2018). Ouers het in navorsing aangetoon dat hulle verantwoordelik voel om die hofproses prakties en ouderdomsgepas aan hulle kinders te verduidelik, hul vrae te beantwoord en hul bekommernisse met hulle te bespreek (Randell *et al.*, 2018). Volgens Shrimpton *et al.*, (2014) sal die las op die ouers minder wees indien daar beter hofvoorbereiding aan die kinders gegee word met ouderdomsgepaste verduidelikings. Praktiese ondersteuning- en inligtingsessies word as hoë prioriteit beskou vir ouers van kinders wat tydens seksuele misbruik-sake getuienis lewer (Randell *et al.*, 2018).

3.5.6 Kruisondervraging

In 50% van die artikels is aangetoon dat kruisondervraging tydens die getuienisleweringsproses 'n ernstige nadeel inhou vir kinders. Navorsing (Randell *et al.*, 2018) toon verder aan dat al word kinders baie goed voorberei vir die hof, kruisondervraging steeds as uitermatig stresvol ervaar word. Daar is drie hoofaspekte rakende kruisondervraging wat in die literatuur uitgewys word, wat bydra tot die kind

se ervaring van stres: die verwarrende aard van die vrae, die intimiderende optrede van die verdediging, sowel as dat die kinders daarvan beskuldig word dat hulle nie die waarheid praat nie (Randell *et al.*, 2018).

Volgens SAPS (2018) word kinders baie keer misverstaan in die hof weens wanvertolking van die verklarings wat die kinders gemaak het, sowel as die kind se onkunde rakende die hofprosesse en kruisondervaringsproses. Dit lei daartoe dat kinders beskou word as oneffektiewe getuies in 'n die hof. Volgens Szojka *et al.* (2017) is daar steeds verskeie regstelsels, insluitend die Suid-Afrikaanse regstelsel, wat gebruik maak van kruisondervragingstegnieke wat direk in stryd is met kinderontwikkelingsnavorsing. As gevolg van die wanpraktyke lei dit daartoe dat kinders in die hof minder akkurate getuienis lewer.

Taalgebruik in hofverrigtinge is baie kompleks en verwarrend (Meintjes & Collings, 2009). Die taalgebruik in die hof kan tydens ondervraging en kruisondervraging misverstaan word, wat veroorsaak dat die kind nie effektief getuig nie (Davis & Saffy, 2004). Volgens Zajac *et al.* (2018) het kinders die vermoë om spesifieke detail van 'n gebeurtenis of 'n gevoel te onthou en akkuraat te kan beskryf. Die probleem dat kinders ongeloofwaardig in die hof beskou word, het baie meer te doen met hoe die vrae deur die verdediging gestel en interpreteer word, as die akkuraatheid van die kind se geheue.

Volgens Plotnikoff en Woolfson (2009) kan die akkuraatheid van kinders se getuienis aansienlik verswak onder intimiderende omstandighede, soos kruisondervraging. Uitdagende vrae wat tydens kruisondervraging aan 'n kind gestel word, lei dikwels daartoe dat die verdediging insinueer dat die kind nie die waarheid praat nie. Dit lei

daartoe dat kinders wat getuig in die hof se stresvlakke verhoog, wat dus die akkuraatheid van hul getuienis laat afneem (Plotnikoff & Woolfson, 2009).

Volgens Iyer en Ndlovu (2011) is dit nie moontlik vir 'n kind om as betroubare getuie voor te kom met die teenwoordigheid van kruisondervraging, stres en angstigheidsnie; dus beïnvloed dit die kwaliteit van die kind se getuienis. Die teenstrydige aard van kriminele howe en veral die wyse waarop kruisondervraging plaasvind, is verwarrend en ontstellend; dit dra daartoe by tot die stres ervaar deur kindergetuies en hul onvermoë om voldoende te kommunikeer (Prinsloo, 2012).

3.5.7 Stres

In 75% van die artikels is die stresfaktor as 'n hoof faktor aangevoer vir die rede dat kinders nie effektiewe getuienis lewer in seksuelemisbruik-sake nie. Verskeie van die ander faktore dra by tot stres en stresvolle ervarings in die hof.

Stres en angstigheids hou verband met die trauma wat as gevolg van die misbruik ervaar is, sowel as stresfaktore wat deur hofverrigtinge veroorsaak word. Die stresfaktore wat deur hofverrigtinge veroorsaak word, sluit onder ander die volgende in: vertragings van die hofproses, meervoudige onderhoude deur professionele persone en meervoudige getuienislewering, soos reeds bespreek (Liposky & Stern, 1997).

Die hofervaring is vir kinders oor die algemeen baie stresvol, soveel te meer vir slagoffers van seksuele misbruik (Fambasayi & Koraan, 2018). In meeste seksuelemisbruik-sake is die kind die enigste getuienis en moet die staat sterk daarop

kan steun. Dit dra tot stres by omdat daar nie ander bewyse is om die kind se getuienis te versterk nie (Liposky & Stern, 1997).

Die stres wat kinders tydens die hofverrigtinge ervaar kan toegeskryf word aan die moontlikheid om die oortreder te sien, die beskrywing van detail van die misdaad, sowel as die angstigtheid om nie te verstaan wat gevra word nie (Fambasayi & Koraan, 2018). Die dinamika van seksuele misbruik-sake verhoog ook die stresvlakke van die kind. Meeste van seksuele misbruik-oortreders is bekend aan die kind, wat bydra tot die kompleksiteit van die hofsake en die stres wat daarmee gepaard gaan. Soos reeds bespreek, dra die beweerde oortreder se reg om die persoon wat die klagte lê te konfronteer by tot stres en kompleksiteit (Oliver, 2019).

Volgens Iyer en Ndlovu (2011) word daar net soveel stres ervaar deur 'n kind as deur 'n volwassene wat moet getuig, maar dit word vererger deur die trauma wat ervaar is en die onvermoë om prosesse en prosedures te verstaan. Om hierdie rede maak die Wysigingswet op die Strafproseswet, 2017 Wet No. 4 van 2017 voorsiening vir tussengangers, maar soos reeds uitgewys word dit nie outomaties aan kinders toegestaan nie, alhoewel dit duidelik na vore kom dat die feit dat 'n kind moet getuig, genoegsame stres en trauma veroorsaak wat 'n tussenganger regverdig. Daar word wel in sekere gevalle van tussengangers gebruik gemaak in die lewer van getuienis: daar word in 'n ander vertrek getuig, om die trauma en psigologiese stresfaktore by kinders tydens die getuienislewingsproses te verminder (Cassim, 2003).

Aangesien die angstigtheid en stres veroorsaak dat die kwaliteit van die getuienis belemmer word, is dit belangrik om die stresvlakke van die kind wat moet getuig so laag as moontlik te hou. Die deurgee van inligting en voorbereiding op die proses, sodat die kind weet wat om te verwag, is ook nodig sodat kinders weet wat om te

verwag. Dit sal alles daartoe bydra dat die situasie so ver as moontlik normaliseer (Davis & Saffy, 2004).

3.5.8 Sekondêre viktimisering

Sekondêre viktimisering word in 50% van die artikels aangetoon. Daar word uitgewys dat dit 'n geweldige impak het op die kind se vermoë om aan die hofprosedures deel te neem. Sekondêre viktimisering verwys na die gedrag en benadering van maatskaplike diensverskaffers wat onsensitief is teenoor slagoffers en hulle tot 'n mate blameer vir die oortreding en dit lei tot verdere traumatisering van die slagoffer (Prinsloo, 2012). Sekondêre viktimisering vind in verskeie aspekte van die hofproses plaas, byvoorbeeld as die kind herhaaldelik moet getuig en die mishandeling moet herleef deur die getuienis, en die voortvloeiende ondervraging en kruisondervraging wat details van die misbruik bevraagteken (Davis & Saffy, 2017). Sekondêre viktimisering laat die kind verneder en weerloos voel. Dit het nie net 'n effek op die effektiwiteit van die kind se getuienis nie, maar ook op die kind se herstelproses na die hofsaak (Waterhouse & Nagia-Luddy, 2009). Bo en behalwe dat dit oneties is om kinders deur sekondêre trauma te laat gaan weens onbevoegdheid, het kinders die basiese reg om beskerm te word teen sekondêre viktimisering (Meintjes & Collings, 2009).

3.6 GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

Die misbruik van kinders, veral seksuele misbruik, word as 'n wêreldwye epidemie beskou wat dringende aandag moet geniet. Uit die bostaande navorsing is dit duidelik

dat seksuele misbruik van kinders in Suid-Afrika baie voorkom. Die vlak van min skuldigbevindings van net 22.53% dui daarop dat daar ernstige tekorte is in die wyse waarop howe kindergetuies hanteer en dit geld ook die ondersoek van sake waar kinders die slagoffer is. Oneffektiewe getuienislewering dra ook by tot min skuldigbevindings in seksuelemisbruik-sake. Die gevolge hiervan is dat die oortreder in baie gevalle net weer 'n ander kind seksueel misbruik en sodoende dra dit by tot talle kinders wat slagoffers word van dieselfde oortreder.

Daar word duidelik in die navorsing aangetoon dat kinders kwesbaar is tydens die getuienislewering in kriminele howe, te meer as hulle slagoffers van seksuele misbruik was. Daar is verskeie faktore wat die kind verhoed om effektief deel te neem aan die hofprosedures en effektief te getuig.

Verskeie pogings is in die verlede aangewend om Suid-Afrikaanse kinders tydens die getuienisleweringproses te beskerm, maar steeds is daar faktore wat kinders belemmer om tydens seksuelemisdaad-sake effektief te getuig. Eksterne faktore wat uit die navorsing geïdentifiseer is, is onvoldoende hofvoorbereiding, kontak met die beweerde oortreder, vertraging van hofsake, onvoldoende hulpbronne, onvoldoende ondersteuning aan kind en ouers, kruisondervraging, stres en sekondêre viktimisering. Dis belangrik om in ag te neem dat die faktore nie losstaande is van die sosioëkonomiese faktore wat reeds kinders in die land se daaglikse lewens raak nie. Waterhouse en Nagia-Luddy (2009) wys uit dat honger en moegheid direk 'n invloed het op kinders se vermoë om aan die hofprosesse deel te neem.

Kruisondervraging dra daartoe by dat kinders nie ouderdomsgewys ondervra word nie en dat hulle sodoende onakkurate inligting weergee. Daar is in verskeie artikels uitgewys dat onvoldoende hofvoorbereiding veroorsaak dat kinders minder effektief

getuig; dus is behoorlike hofvoorbereiding van groot waarde om meer effektiewe getuienis te verkry. Kontak met die beweerde oortreder of die moontlikheid van kontak is as faktor beklemtoon wat aandag moet geniet.

Indien hofprosedures nie reg aangewend word nie, kan dit uitermatige spanning by die kind as getuie ontlok. Die spanning en angstigtheid veroorsaak dat kinders minder effektief kan getuig. Die noodsaaklikheid is beklemtoon om die beweerde oortreder en slagoffers sover as moontlik fisiek uitmekaar te hou.

In baie van die artikels (37,5%) word aangetoon dat die vertraging van hofsake direk verband hou met swakker getuienis wat deur kinders gelewer word. Dit is 'n algemene probleem in die Suid-Afrikaanse regstelsel en daar sal gepoog moet word om sake waarby kinderslagoffers betrokke is, voorrang te gee.

Daar is in meer as 85% van die artikels aangetoon dat die rede vir onvoldoende kinderdeelname in die Suid-Afrikaanse howe is as gevolg van 'n tekort aan genoegsame hulpbronne. Die wet stipuleer spesifieke dienste wat gelewer moet word (vereistes waaraan voldoen moet word), maar weens 'n tekort aan hulpbronne of misbruik van hulpbronne ly kinders se getuienis daaronder.

Die tekort aan genoegsame ondersteuning aan die gesin en die kind het 'n effek op die effektiwiteit van die getuienis wat gelewer word. Die ouers van kindergetuies kan nie genoeg ondersteuning bied nie, omdat hulle self nie al die antwoorde het as dit kom by hofverrigtinge nie.

Angstigtheid en stres veroorsaak dat die kwaliteit van die getuienis belemmer word, omdat stresvlakke van die getuienislewingsproses kinders se herroeping van gebeure en geheue beïnvloed. Die stresvlakke en angstigtheid moet dus beheer word.

Sekondêre viktimisering het 'n groot impak op die kind se vermoë om deel te neem aan die hofprosedures. Deeglike opleiding en bewusmaking van personeel wat in en om die hof werk, is nodig om die kwessie aan te spreek.

Een van die grootste stremminge wat in die literatuur na vore kom, is nie noodwendig die tekort aan wetgewing om kinders te beskerm tydens die getuienisleweringproses nie, maar die howe se onvermoë om die wette af te dwing (Prinsloo, 2008).

Vir die Suid-Afrikaanse regstelsel, sowel as die forensiese maatskaplike werk praktyk, is dit belangrik om in die beste belang van die kind op te tree aangesien dit een van die kernbeginsels van die Children's Act 38/2005 is. Die implementering van wetgewing in die praktyk moet ernstig hersien word, ten opsigte van die faktore wat kinders verhoed om effektief te getuig in die hof. Deur die faktore uit te skakel, sal daar 'n bydrae daartoe gelewer word dat reg en geregtigheid geskied teenoor kinders wat slagoffers is van seksuele misbruik.

In die tyd waarin forensiese maatskaplike werk in Suid-Afrika as 'n spesialisveld binne die maatskaplike werk profesie erken is, is dit belangrik om te let op die eksterne faktore wat 'n invloed het op die kind as getuie en dit aktief aan te spreek om kindergetuies so effektief as moontlik aan te wend in hofsake. Die faktore kan in die toekoms aangespreek word, deur verdere navorsing en praktiese implementering sal daar 'n wesentlike verskil gemaak kan word in kinders se hofervaring. Die studie maak 'n bydrae tot die maatskaplike profesie, sowel as die regsprofesie waar daar met kinders gewerk word tydens kriminele hofsake. Die faktore is geïdentifiseer en kan gelys word, om sodoende te let op die nagevolge. Hierdie studie was suksesvol aangesien dit die navorsers die geleentheid gebied het om die evaluasies en aanbevelings kon uitvoer.

3.7 BEFONDSING

- Daar word 'n hartlike woord van dank uitgespreek vir befondsing wat ontvang is vir die navorsing van die kant van die Akademie vir Wetenskap en Kuns deur middel van 'n beurs aan die student.

BRONNELYS

- Boland, A., Cherry, M. & Dickson, R. 2014. *Doing a Systematic Review: A student's guide*. Sage Publications: London.
- Boland, Angela; Cherry Gemma. M. & Dickson, R. 2017. *Doing a Systematic Review: A student's guide (2nd edition)*. London, New Delhi, Singapore, Washington DC, Melbourne: Sage Publishers.
- Brown, D.A. & Lamb, M.E. 2015. *Can Children Be Useful Witnesses? It Depends How They Are Questioned*. *Child Development Perspectives*. The Society for Research in Child Development. 0(0):1-6.
- Cassim, F. 2003. *The rights of child witnesses versus the accused's right to confrontation: a comparative perspective*. *The Comparative and International Law Journal of Southern Africa*, 36(1):65–82. Beschikbaar by: <http://www.jstor.org/stable/23252224>.
- Cooper, P. & Mattison, M. 2017. *Intermediaries, vulnerable people and the quality of evidence: An international comparison of three versions of the English intermediary model*. *The International Journal of Evidence & Proof*, 21(4):351-370.
- Davis, L & Saffy, J. 2004. *Young witnesses: experiences of court support and court preparation officials*. *Acta Criminologica: Southern African Journal of Criminology*. 17(1):17-23.
- Elmi, M. H., Daignault, I. V. & Hébert, M. 2018. *Child sexual abuse victims as witnesses: The influence of testifying on their recovery*, *Child Abuse and Neglect*, 86(March):22–32. doi: 10.1016/j.chiabu.2018.09.001.

- Fambasayi, R. & Koraan, R. 2018. Intermediaries and the international obligation to protect child witnesses in South Africa. *Potchefstroom Electronic Law Journal*, 21(21). doi: 10.17159/1727-3781/2018/V21I0A2971.
- Geldenhuys, K. 2015. The child witness in court. *Servamus*, (July), pp. 20–27.
- Goodman, G & Melinde, A. 2007. Child witness research and forensic interviews of young children: A review. *The British Psychological Society Legal and Criminological Psychology* 1(12): 1–19.
- INTERPOL. 2018. Towards a Global Indicator: on Unidentified Victims in Child Sexual Exploitation Material, Summary Report.
- Iyer, D. & Ndlovu, L. 2011. Protecting the child victim in sexual offences: is there a need for separate legal. Lecturer in the Department of Private Law Attorney of the High Court of South Africa Senior Lecturer in the Department of Private Law', (January 2011), pp. 72–92.
- Justice/Criminal/Sexual Offences Courts List (2007). Available at: <https://www.justice.gov.za/vg/sxo-SOC-list.html> (Accessed: 8 July 2020).
- Lamb, M.E., Hershkowitz, I., Orbach, Y. & Esplin, P.H. 2009. Tell me what happened: structured investigative interviews of child victims and witnesses. West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Lechlech, L. 2020. Post-rape care and justice in South-Africa: Improving support services for survivors of sexual violence. *Orphanet Journal of Rare Diseases*, 21(1), pp. 1–9. doi: 10.1155/2010/706872.

- Liposky, J & Stern, P. 1997. Preparing children for court: An interdisciplinary view. *Child maltreatment* 2(2):150-162.
- Mathews, S., Jamieson, L., Lake, L. & Smith, C. 2014. *Child Gauge: End the cycle of violence*. South African 2014. Children's Institute. University of Cape Town.
- Meintjes, R. & Collings, S. J. 2009. Issues raised by judge Bertelsmann in connection with child sexual abuse victims and witnesses: the role and submission of the South African Professional Society on the Abuse of Children', *Child Abuse Research*, 9(2):1–23. Beskikbaar by: <http://hdl.handle.net/10520/EJC24334>.
- Oliver, J. 2019. Annual Report. Submission of the annual report to the Minister of Police, B.H. Cele. SAPS Strategic Management. 10.1017/CBO9781107415324.004.
- Plotnikoff, J., & Woolfson, R. 2009. *Measuring up? Evaluating implementation of government commitments to young witnesses in criminal proceedings*, NSPCC and Nuffield Foundation, London. Herwin uit <http://www.nuffieldfoundation.org/sites/default/files/measuring>. Date of accesses: 20 Mei 2019
- President Cyril Ramaphosa: South Africa's response to the COVID-19 Coronavirus Pandemic | South African Government. 2020. Available at: <https://www.gov.za/speeches/president-cyril-ramaphosa-south-africa's-response-covid-19-coronavirus-pandemic-17-jun-2020> (Geaksesseer: 8 July 2020).
- Pretorius, H. G. & Diale, B. M. 2016. A psychological perspective on competency testing of the child victim and witness of sexual offences in South Africa', *Child*

Abuse Research in South Africa, 17(2), pp. 1–12. Beskikbaar by:
<https://journals.co.za/content/carsa/17/2/EJC198067>.

Prinsloo, J. 2008. 'in the Best Interest of the Child : the Protection of Child Victims and Witnesses in the South African Criminal Justice System', *Child Abuse Research*, 9(2), pp. 49–64. doi: ISSN 1562-1383.

Prinsloo, J. 2012. The rights of child victims and witnesses of crime: an international analysis', *South African Professional Society on the Abuse of Children* ISSN 1562-1383 *Child Abuse Research A South African Journal* 2012, 13(1):74-86, 13

Randell, I. Seymour, F. Henderson E. & Blackwell, S. 2018. The experiences of young complainant witnesses in criminal court trials for sexual offences', *Psychiatry, Psychology and Law*, 25(3):357–373. doi: 10.1080/13218719.2017.1396866.

Reyneke, H. K. 2008. Sexual Offences Courts in South Africa: Quo vadis?', *Journal for Juridical Science*, 33(2)(June):32

SAPS [South African Police Services]. 2018. Annual Report. Submission of the annual report to the Minister of Police, B.H. Cele. SAPS Strategic Management.

SAPS [South African Police Services]. 2019. Annual Report. Submission of the annual report to the Minister of Police, B.H. Cele. SAPS Strategic Management.

Shrimpton, S. Oates, K. & Hayes, S. 2014. 'The Child Witness and Legal Reforms in Australia', in *International Perspectives on Child Abuse and Children's Testimony: Psychological Research and Law*, pp. 132–144. doi: 10.4135/9781483327501.n8.

- Smith, S. 2014. A forensic assessment model for the sexually abused child in the South African context, (May), 1–473.
- South-Africa. 1977. Criminal Procedure Act 51 of 1977.
- South-Africa. 2005. Children’s Act 38 of 2005.
- South-Africa. 2007. Criminal Law Sexual Offences and Related Matters Amendment Act, 32 of 2007
- Szojka. S. Holloway. R. Andrews. S. J. Lamb. M. E. Stolzenberg S.N. & Lyon.T.D. 2017. Psychology, Public Policy, and Law. Online First Publication,6). Challenging the Credibility of Alleged Victims of Child Sexual Abuse in Scottish Courts. American Psychological Association. 23(1).
- Townsend, L., Waterhouse, S. & Nomdo, C. 2014. Court support workers speak out’, (48).
- Uman, L. S. 2011. Systematic Reviews and Meta-Analyses. Herwin uit: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3024725/>
- UNICEF [United Nations Childrens Fund]. 2017. A Familiar Face: Violence in the lives of children and adolescents, United Nations Children’s Fund.
- Vandervort, F. E. 2013. Protecting Child Witnesses on the Witness Stand: The Law and the Role of the Forensic Social Worker in Criminal Proceedings. Journal of Forensic Social Work, 3, 150–175. <https://doi.org/10.1080/1936928X.2013.845638>

Waterhouse, S. & Nagia-Luddy, F. 2009. 'Oiling the wheels of Justice?', Institute for Security Studies-SA Crime Quarterly, 9, pp. 37–41.

Zajac, R. Westera. N & Kaladelfos, A. 2018. The “Good Old Days” of courtroom questioning: changes in the format of child cross-examination questions over 60 years. *Child Maltreatment*. 23(2):186-195.

HOOFSTUK 4

4 SAMEVATTING, GEVOLGTREKKING EN AANBEVELING

4.1 Inleiding

Die doel van die afdeling is om die gevolgtrekkings na aanleiding van die tematiese analise van die data deur middel van 'n vlugtige oorsig meer breedvoerig te bespreek.

4.2 Gevolgtrekking gebaseer op die bevindinge

Die doel van die studie was:

- om deur middel van die vlugtige oorsig te bepaal watter eksterne faktore daartoe bydra dat die kind nie altyd effektief in die hof getuig nie.

Ten einde die bogenoemde doelwit te bereik is die volgende navorsingsvraag geformuleer. *Watter eksterne faktore dra daartoe by dat die kind nie altyd effektief in die hof getuig oor sake van seksuele misbruik nie?*

Eerstens is daar 'n uitgebreide literatuurstudie gedoen om agtergrond te verskaf oor internasionale verwickelinge rakende kindergetuies en faktore van die hofproses wat kinders se getuienis kan beïnvloed. Uit die internasionale literatuur blyk dit dat die hofopset in alle opsigte kinders se getuienis kan beïnvloed en daar verskeie aspekte is waarop gelet moet word. Nasionale navorsing bly belangrik vir plaaslike omstandighede, alhoewel hofstelsels en prosedures internasionaal verskil van mekaar.

Kriminele howe wêreldwyd is oor die algemeen formeel en strak. Dié howe maak min tot geen aanpassings om meer kindervriendelik te wees nie. As gevolg van die aard en erns van die sake wat aangehoor word waar kinders as getuies moet optree, word daar steeds streng gehou by die formaliteite van dié hof.

Tweedens is 'n vlugtige oorsig gedoen spesifiek in die Suid-Afrikaanse konteks. Die hoeveelheid seksuelemisbruik-sake teenoor kinders het drasties gestyg in Suid-Afrika. Daarmee saam is die skuldigbevindings persentasiegewys laag teenoor ander lande. Met die bestudering van die hofprosedures in Suid-Afrika is in dié vlugtige ondersoek bevind dat daar spesifieke aspekte van die hofprosedure is wat 'n invloed het op kindergetuies. Dié faktore beïnvloed kinders se vermoë om effektief deel te neem aan die hofprosedures en het dus 'n invloed op die uitkoms van die hofsaak.

Uit die ondersoek blyk dit dat daar erkenning gegee word aan die pogings wat aangewend word om kinders in Suid-Afrika tydens die getuienisleweringsproses te beskerm, maar daar is steeds verskeie faktore aanwesig wat kinders verhinder om tydens seksuele misbruik-sake effektief te getuig. Een van die grootste uitdagings wat in die literatuur na vore tree is nie soseer die tekort aan wetgewing om kinders tydens die getuienisleweringsproses te beskerm nie, maar juis die hoë onvermoë om dié wette af te dwing. Daar word voorsiening gemaak in die wet (Children's act 38 of 2005) vir verskeie dienste wat aan kinders gelewer moet word. In die praktyk word daar egter nog nie hieraan voldoen nie. Dus kan die afleiding gemaak word dat die probleem nie lê by wetgewing nie maar by die feit dat die praktiese toepassing van die riglyne nie toegepas word nie en dat daar nog nie genoeg navorsing oor die onderwerp gedoen word nie. Die faktore wat geïdentifiseer is, toon aan dat daar nie altyd aan die kind se behoeftes en regte voldoen word in die hofprosesse nie. In ooreenkoms met die eerste doelwit van die navorsing is bevind dat daar agt eksterne faktore uitgelig kan word wat kinders se deelname aan die hofproses strem en 'n wesentlike verskil aan kinders se getuienis maak. Hierdie eksterne faktore wat tydens die navorsing identifiseer is, is onder andere:

Onvoldoende hofvoorbereiding: Onvoldoende voorbereiding van die kind as getuie, word as een van die hoof faktore geklassifiseer waarom kinders minder effektief getuienis in die hof lewer (SAPS, 2018). Die feit dat daar steeds onvoldoende voorbereiding vir kindergetuies is, moet dringend aandag geniet. Kinders se getuienis word belemmer omdat hulle nie weet wat om te verwag en hoe die proses werk nie.

Kontak met die beweerde oortreder: Kontak met die oortreder tydens die hofverrigtinge kan tot verdere trauma vir die kind lei en word as 'n bydraende faktor beskou wat lei tot hoë stresvlakke by kinders. Die hoë stresvlakke lei tot swakker konsentrasievermoë en beïnvloed dan die kwaliteit van getuienis wat gelewer word. In die wysigingswet (Wysigingswet op die Strafproseswet, 2017 Wet No. 4 van 2017) is die doel daargestel omdat daar reeds genoegsame bewyse gegee is dat kontak tussen die beweerde oortreder en die kind, nie na wense is nie.

Vertraging van hofsake: Vertraging van hofsake bly 'n uitdaging binne die Suid-Afrikaanse regstelsel. Die vertraging van hofsake word toegeskryf aan verskeie redes en sluit baie sterk aan by onvoldoende hulpbronne wat landwyd te kort skiet, veral in die landelike gebiede. Die vertraging van hofsake, weens watter redes ook al, veroorsaak dat kinders wat oor die algemeen 'n kort aandagspan het besonderhede vir 'n langer tydperk moet probeer onthou. Weens die feit dat kinders se geheue volgens hulle ouderdom bepaal moet word deur die hof kan waardevolle inligting (fyn detail rakende misbruik) van hul getuienis verlore gaan en word dit teen hulle gebruik in die getuiebank.

Onvoldoende hulpbronne: Die tekort aan genoegsame middele om aan die wet se hoë standaard te voldoen is 'n probleem in die Suid-Afrikaanse hof. Veral hofe in landelike gebiede en arm gemeenskappe beskik nie oor die nodige hulpbronne nie. Die tekort aan binnekringtelevisie (CCTV), onderhoudskamers, voldoende salarisse van staatsaanklaers en tekorte aan goed opgeleide aanklaers met genoegsame kennis van kinderontwikkeling dra alles by tot onvoldoende hulpbronne. Uit die ondersoek blyk dit ook dat selfs die tekort aan rekenaars en kantoorruimte vir hofpersoneel 'n bydrae lewer tot onvoldoende skuldigbevindings. Onvoldoende ondersteuning: Onvoldoende ondersteuning aan kinders en ouers is ook 'n faktor wat in die ondersoek uitgewys is. 'n Tekort aan genoegsame ondersteuning aan die gesin van die kind wat deur 'n hofsak gaan, het 'n effek op die effektiwiteit van die getuienis wat deur die kind gelewer word. Daar is aangetoon in die ondersoek dat ouers verantwoordelikheid neem om die verloop van die hofverrigtinge ouderdomsgemas aan hul kinders te verduidelik, maar dat dit nie moontlik is as die ouers nie genoegsame inligting en ondersteuning ontvang nie.

Kruisondervraging: Dit kom duidelik in die ondersoek na vore dat kruisondervraging oneffektief is indien kinders nie volgens hulle ouderdom gekruisondervra word nie. Die hof soek feite en die kind is nie in staat om akkurate feite onder intimiderende omstandighede te gee nie. Dié sake word dikwels van die hofrol verwyder en dit het tot gevolg dat die oortreder nie uit die gemeenskap verwyder word nie. Indien die kind van die begin af geassesseer word deur 'n forensiese maatskaplike werker kan die kundige persoon die hof inlig oor die kind se taalvermoë, geheue, en vermoë om te getuig.

Stres: Hofervaring is oor die algemeen baie stresvol, soveel te meer vir kinders. Die aard van die misbruik en die bekendheid van die oortreder dra by tot die kompleksiteit, wat stres verhoog. Ongelukkig is daar verskeie aspekte van die hofprosesse wat bydra tot ekstra stres wat kinders ervaar. Stres en angstigtheid beïnvloed kinders se geheue en herroeping van gebeure en het dus 'n duidelike effek op hoe effektief daar oor misbruikgebeure wat plaasgevind het, getuig word.

Sekondêre viktimisering: Word deur verskeie navorsingsbronne as 'n skandelige probleem in die Suid-Afrikaanse regstelsel beskou. Kinders word verneder en voel weerloos as daar tydens hofprosesse geïnsinueer word dat getuienis bewerings onwaar is, of dat verklaar word dat die kindergetuie onbevoeg is. Dit het nie net 'n effek op die effektiwiteit van die kind se getuienis nie, maar ook op die kind se herstel na die hofsak.

Die doelwit vir die studie is bereik aangesien die studie die navorsingsvraag beantwoord, met ondersteunende bewyse. In lyn met die doelwitte gestel aan die begin van die ondersoek kan

daar 'n lys van eksterne faktore genoem word, wat 'n direkte effek het op die effektiwiteit van kinders se getuienis.

- 1) Tekort aan hulpbronne
- 2) Stres
- 3) Onvoldoende hofvoorbereiding
- 4) Kruisondervraging
- 5) Sekondêre viktimisering
- 6) Verdragings van hofprosedures
- 7) Kontak met beweerde oortreder
- 8) Onvoldoende ondersteuning.

Vir die Suid-Afrikaanse regstelsel, sowel as die forensiese-maatskaplikewerk-praktyk, is dit van kardinale belang dat daar in die beste belang van die kind opgetree word (Children's act 38/2005). Daarom is die resultate van die studie werklik belangrik: dat daar op gelet kan word na faktore in die hof wat steeds voorkom. Die faktore kan in die toekoms aangespreek word, deur verdere navorsing en praktiese implementering sal daar 'n wesenlike verskil gemaak kan word in kinders se hofervaring. Die studie maak 'n bydrae tot die maatskaplike profesie, sowel as die regsprofesie waar daar met kinders gewerk word tydens kriminele hofsake. Die faktore is geïdentifiseer en kan gelys word, om sodoende te let op die nagevolge. Hierdie studie is suksesvol aangesien dit die navorsers die geleentheid gebied het om die bogenoemde evaluasies te kon uitvoer, sowel as die onderstaande aanbevelings te kan maak.

4.3 Aanbevelings

- Die bestaande wetgewing moet in die praktyk geïmplementeer word om die faktore wat kinders verhoed om effektief te getuig in die hof. uit te skakel en so 'n bydrae te lewer tot die beste belang van die kind. (Artikel 28(2) van die grondwet stipuleer die regte van alle kinders in Suid-Afrika).
- Daar word aanbeveel dat kinders deeglike voorbereiding ontvang rakende die logistieke aspekte, prosesse en prosedures van die hof. Dit sal rustigheid by die kind skep oor wanneer wat gebeur. Om voorbereidingsprogramme so volhoubaar en koste-effektief as moontlik aan te bied is noodsaaklik, en dit behoort 'n diens te wees wat gelewer word voor elke hofsaak kan begin. Bewys van hofvoorbereiding moet ingedien word alvorens daar met die hofsaak begin word. Laasgenoemde moet ook beskikbaar wees in landelike gebiede en arm gemeenskappe.
- Maatskaplike werkers in kinderbeskermingsorganisasies moet beskikbaar gestel word om kinders te begelei tydens die hofproses. Die forensiese maatskaplike werker en die kinderbeskermingsmaatskaplike werker moet baie nou saamwerk om te verseker dat die beste belang van die kind te alle tye verseker word. Daar word voorgestel dat hofvoorbereidingsprogramme ook 'n aspek insluit wat met die ouers en familie werk.

Dit blyk asof dit baie meer effektief is indien daar holistiese voorbereiding en ondersteuning gebied word. Indien daar beter hofvoorbereiding aan die kinders gegee word met ouderdomsgepaste verduidelikings gegee word, sal die las op die ouers ook minder wees.

- Kontak tussen die beweerde oortreder en die kindergetuie moet beperk en verkieslik heeltemal vermy word aangesien daar geen rede is om die kind verder bloot te stel nie.
- Met die nodige respek word daar aanbeveel dat die wysigingswet, (wysigingswet op die Strafproseswet, 2017 Wet No. 4 van 2017), versterk en outomaties toegestaan word aan enige persoon onder die ouderdom van 18 jaar.
- Daar word aanbeveel dat hofsake waarby kindersgetuies betrokke is, voorrang op die hofrol moet geniet. Indien dit nie moontlik is nie, word aanbeveel dat daar dan opnames gemaak word van die kind se verklaring, assesserings en ander ondervragingsessies en dat dit in die hof as geldige getuienislewering gebruik word.
- Volhoubare hulpbronne moet vir elke kind in Suid-Afrika beskikbaar wees. Die beperking van hulpbronne in die landelike gebied moet aandag geniet. Elke gemeenskap behoort eienaarskap te neem en druk te plaas op hulle plaaslike owerhede sowel as op provinsiale en nasionale vlak. Meer opgeleide en betroubare tussengangers word aanbeveel.
- Uit die oogpunt van onopgeleide hofpersoneel, kan daar verpligtinge ingestel word om kursusse in kinderonwikkeling en seksuele misbruik opleiding te deurloop alvorens daar as personeel lid by 'n hofsak betrek word waar 'n kind betrokke is. Die opleiding kan gekoppel word aan CPD punte wat jaarliks deur professionele persone bygewerk moet word.
- Stres in en om die hofprosesse moet so minimaal as moontlik gehou word.
- Sekondêre viktimisering moet gestaak word; die bewustheid van die impak van sekondêre viktimisering kan deur veldtogte bekend gemaak word, om so die nadelige praktyk stop te sit.

4.4 Aanwysings vir verdere navorsing

Daar word aanbeveel dat daar verder navorsing gedoen sal word rakende kindergetuies in sy geheel in Suid-Afrika. Die studie het 'n aantal toepaslike aspekte uitgelig wat in die toekoms ondersoek kan word deur verskeie professies wat met kindersgetuies werk. Die gelyste faktore kan afsonderlik nagevors word om meer in diepte kennis te verkry rakende elke afsonderlike faktor. Navorsing rakende die kind se deelname in die hofproses, sal sterk aan beveel word. Uit die literatuur kan aangetoon word dat daar wêreldwyd reeds verskeie veranderinge

aangebring is in die regstelsels om kinders in die hof te akkommodeer. Verskeie leemtes in die Suid-Afrikaanse regstelsel is uitgewys. Die behoefte aan verdere navorsing rakende dié leemtes word verder aanbeveel. Die navorser sal dit ten hoogste aanbeveel dat daar meer fokus geplaas word op oplossings van die probleem, uit die oogpunt van praktykgerigte navorsing om so doende spoedig moontlik nadelige faktore van die hofproses vir die kind uit te skakel.

BIBLIOGRAFIE

- Andrews, S.J. Ahern, E.C. Stacia, N., Stolzenberg.S.N. & Lyon. T.D. (2016). *The Productivity of Wh-Prompts when Children Testify*. University of Southern California Law.
- Arnold , A. (2018). 3 Women on What It Was Like to Testify at Their Sexual-Assault Hearings. Criminal Justice System. Die snitsel herwin uit <https://www.thecut.com/tags/criminal-justice-system>.
- Barbeau, N. & Mngomo, N. (2013). Re-establishment of sexual offences courts imperative. Besikbaar by <https://www.iol.co.za/dailynews/opinion/re-establishment-of-sexual-offences-courts-imperative-1559994> (Geaksesseer: 27 October 2020).
- Boland, A., Cherry, M., & Dickson, R. (2014). *Doing a Systematic Review: A student's guide*. Sage Publications: London.
- Boland, A., Cherry, G. & Dickson, R. (2017). *Doing a Systematic Review: A student's guide* (2nd edition). London, New Delhi, Singapore, Washington DC, Melbourne: Sage Publishers.
- Shrimpton,S. Oates, K. & Hayes, S. (2014). 'The Child Witness and Legal Reforms in Australia', in *International Perspectives on Child Abuse and Children's Testimony: Psychological Research and Law*, pp. 132–144. doi: 10.4135/9781483327501.n8.
- Brown, D.A. & Lamb, M.E. (2015). Can Children Be Useful Witnesses? It Depends How They Are Questioned. *Child Development Perspectives*. The Society for Research in Child Development. 0(0):1-6.
- Bulger, M. Burton, P. O'neil, B. & Staksrud, E. (2017). Where policy and practice collide: Comparing United States, South Africa and European Union approaches to protecting children online. *New Media & Society*, 19(5), 750-764.
- Cassim, F. (2003). 'The rights of child witnesses versus the accused's right to confrontation: a comparative perspective', *The Comparative and International Law Journal of Southern Africa*, 36(1), pp. 65–82. Besikbaar by: <http://www.jstor.org/stable/23252224>.
- Cooper, P. & Mattison, M. (2017). Intermediaries, vulnerable people and the quality of evidence: An international comparison of three versions of the English intermediary model. *The International Journal of Evidence & Proof*, 21(4), 351-370.

- Cederborg, A.-C. (2004). Factors influencing child witnesses. *Scandinavian Journal of Psychology*, (45), 197–205
- Clarke, V. & Braun, V. (2013). Teaching thematic analysis : Overcoming challenges and developing strategies for effective learning. Associate Professor in Sexuality Studies Department of Psychology Faculty of Health and Life Sciences University of the West of England Coldharbour Lane Br. 26, 120–123. Herwin uit <https://core.ac.uk/download/pdf/16706434.pdf>
- Davis, L & Saffy, J. (2004). Young witnesses: experiences of court support and court preparation officials. *Acta Criminologica: Southern African Journal of Criminology*, 17(1), 17-23.
- Dobbins, M. (2017). Rapid Review Guidebook Steps for conducting a rapid review. Herwin uit <https://www.nccmt.ca/uploads/media/media/0001/01/a816af720e4d587e13da6bb307df8c907a5dff9a.pdf>
- Elmi, M. H., Daignault, I. V. & Hébert, M. (2018). 'Child sexual abuse victims as witnesses: The influence of testifying on their recovery', *Child Abuse and Neglect*, 86(March), 22–32
- Evans, A. D. Stolzenberg, S.N. & Lyon, T. D. (2016). Pragmatic failure and referential ambiguity when attorneys ask child witnesses “Do You Know/Remember” Questions. University of Southern California Law.
- Lechlech, L. (2020). 'POST-RAPE CARE AND JUSTICE IN SOUTH AFRICA: IMPROVING SUPPORT SERVICES FOR SURVIVORS OF SEXUAL VIOLENCE', *Orphanet Journal of Rare Diseases*, 21(1), 1–9.
- Faller, K. C. (2015). Forty years of forensic interviewing of children suspected of sexual abuse 1974-2014: Historical Benchmarks. *Social Sciences*, 4, 34–65.
- Faller, K.C. (2007). Coaching children about sexual abuse: A pilot study of professionals' perceptions. *Child Abuse & Neglect*, 31(9), 947-959.
- Faller, K.C. (2007). Interviewing children about sexual abuse: controversies and best practice. NewYork: Oxford University Press Additional study material.
- Fambasayi, R. & Koraan, R. (2018) 'Intermediaries and the international obligation to protect child witnesses in South Africa', *Potchefstroom Electronic Law Journal*, 21(21). doi: 10.17159/1727-3781/2018/V21I0A2971.
- Geldenhuys, K. (2015). The child witness in court. *Servamus*, (July), pp. 20–27.

- Goodman, G. & Melinde, A. (2007). Child witness research and forensic interviews of young children: A review. *The British Psychological Society Legal and Criminological Psychology*, 1(12), 1–19.
- Gravette, W. H. (2006). The fundamental principles of cross examination in American trial practice: Part I. Forum. New York State Bar.
- Gravette, W. H. (2007). Cross-examining expert witnesses in American trial practice: Part II. *Advocate*, 20(1), 36-40.
- Higgins, J. P. T., Altman, D. G., Gøtzsche, P. C., Jüni, P., Moher, D., Oxman, A. D., Sterne, J. C. (2011). The Cochrane Collaboration's tool for assessing risk of bias in randomised trials. Herwin uit: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22008217>
- INTERPOL. (2018). Towards a Global Indicator: on Unidentified Victims in Child Sexual Exploitation Material, Summary Report.
- Iyer, D. & Ndlovu, L. (2011). Protecting the child victim in sexual offences: is there a need for separate legal. Lecturer in the Department of Private Law Attorney of the High Court of South Africa Senior Lecturer in the Department of Private Law', (January 2011), pp. 72–92.
- Kruger, H. (2006) 'Sexual Offences Courts: Better justice for children?'. *Journal for Juridical Science*, 31(2), 73–107.
- Jarzmik, K. L. (2016). THE FACTORS THAT AFFECT THE OUTCOME OF YOUR CRIMINAL CASE. Geaksesseer uit <https://www.kylejarzmiklaw.com/blog/criminal-defense-blog/the-factors-that-affect-the-outcome-of-your-criminal-case/>. Geaksesseer op 5/4/2020.
- Lachman, P., Poblete, X., Ebigbo, P.O. Nyandiya-Bundy, S., Bundy, R.P., Killian, B., & Doek, J. (2002). Challenges facing child protection. *Child Abuse & Neglect* 26(6-7), 587–617.
- Lamb, M.E., Hershkowitz, I., Orbach, Y. & Esplin, P.H. (2009). Tell me what happened: structured investigative interviews of child victims and witnesses. West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Liposky, J & Stern. P. (1997). Preparing children for court: An interdisciplinay view. *Child maltreatment* 2(2):150-162.
- Louw, A. (2005). 'Die bevoegdheid van kinders as getuies: die rol van taalvaardigheid', *Child Abuse Research in South Africa*, 6(2), 19–28.

- Lyon, T. D. & Dente, J. A. (2012) 'Child witnesses and the confrontation clause.' *Journal of Criminal Law and Criminology*, 102(4), 1181–1232.
- Maguire, M., & Delahunt, B. (2017). Doing a thematic analysis: A practical, step-by-step guide for learning and teaching scholars. *The All Ireland Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 9(3), 3351-3364.
- Mathews, S., Jamieson, L., Lake, L. & Smith, C. (2014). Child Gauge: End the cycle of violence. South African 2014. Children's Institute. University of Cape Town.
- Meintjes, R. & Collings, S. J. (2009). Issues raised by judge Bertelsmann in connection with child sexual abuse victims and witnesses: the role and submission of the South African Professional Society on the Abuse of Children'. *Child Abuse Research*, 9(2), 1–23.
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., & Altman, D. G. (2009). Academia and Clinic Annals of Internal Medicine Preferred Reporting items for Systematic Reviews and Meta Analysis. 151(4), 264–269.
- Nagappan, R. (2001). Dealing with Biases in Qualitative Research: A Balancing Act for Researchers. Paper presented at the Qualitative Research Convention, 25-26 October. Kuala Lumpur, Malaysia.
- NCAC (National Children's Advocacy Center). (2019) National Children's Advocacy Center's Child Forensic Interview Structure. Huntsville, AL: Author.
- Oliver, J. (2019): Annual Report. Submission of the annual report to the Minister of Police, B.H. Cele. SAPS Strategic Management. 10.1017/CBO9781107415324.004.
- Pantell, R.H. (2017). Committee on Psychological aspects of Child and Family Health. The Child Witness in the Courtroom. *Pediatrics*, 139(3), 1-9.
- Plotnikoff, J., & Woolfson, R. (2009). Measuring up? Evaluating implementation of government commitments to young witnesses in criminal proceedings, NSPCC and Nuffield Foundation, London. :Herwin uit <http://www.nuffieldfoundation.org/sites/default/files/measuring>.
Aksesseringsdatum: 20 Mei 2019
- Ramaphosa, C. (2020). South Africa's response to the COVID-19 Coronavirus Pandemic. South African Government. Beskikbaar by: <https://www.gov.za/speeches/president-cyril-ramaphosa-south-africa's-response-covid-19-coronavirus-pandemic-17-jun-2020> (Accessed: 8 July 2020).

- Pretorius, H. G. & Diale, B. M. (2016). A psychological perspective on competency testing of the child victim and witness of sexual offences in South Africa', *Child Abuse Research in South Africa*, 17(2), 1–12. Beskikbaar by: <https://journals.co.za/content/carsa/17/2/EJC198067>.
- Prinsloo, J. (2012). The rights of child victims and witnesses of crime: an international analysis', South African Professional Society on the Abuse of Children ISSN 1562-1383. *Child Abuse Research A South African Journal*, 13(1), 74-86.
- Prinsloo, J. (2008). 'In the Best Interest of the Child : the Protection of Child Victims and Witnesses in the South African Criminal Justice System', *Child Abuse Research*, 9(2), 49–64.
- Randell, I. Seymour, F. Henderson E. & Blackwell, S. (2018). 'The experiences of young complainant witnesses in criminal court trials for sexual offences', *Psychiatry, Psychology and Law*, 25(3), 357–373.
- Reyneke, H. K. (2008). 'Sexual Offences Courts in South Africa: Quo vadis?', *Journal for Juridical Science*, 33(2 - June), 32.
- Robinson, J. (2015) 'The experience of the child witness: Legal and psychological issues', *International Journal of Law and Psychiatry*. Elsevier Ltd, 42–43, pp. 168–176. doi: 10.1016/j.ijlp.2015.08.022.
- Robert, H. Pantell. MD, FAAP (2017). The Child Witness in the Courtroom COMMITTEE ON PSYCHOSOCIAL ASPECTS OF CHILD AND FAMILY HEALTH .PEDIATRICS Volume 139(3).
- Roediger III, H.L. & DeSoto. K.E. (2015). Psychology of reconstructive memory. In N.J. Smeler & B. Baltes (eds), *Inetrantional Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, 12844-12849. doi: 10.1016/BO-08-043076-7/01521-7.
- Ruben, A. & Babbie, E. (2017). *Essential Research Methods for Social Work*. (3rd ed.) USA: Brooks/Cole Cengage Learning.
- SAPS [South African Police Services]. (2018). Annual Report. Submission of the annual report to the Minister of Police, B.H. Cele. SAPS Strategic Management.
- SAPS [South African Police Services]. (2019). Annual Report. Submission of the annual report to the Minister of Police, B.H. Cele. SAPS Strategic Management.
- Sarantakos, S. (2013). *Social research* (4th ed.). New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Smith, S. (2014). A forensic assessment model for the sexually abused child in the South African context, (May), 1–473.

- South-Africa. (2005). Children's act 38 of 2005.
- Suid-Afrika. (1977). Strafproseswet 51 van 1977.
- South-Africa. (2007). Criminal Law Sexual Offences and Related Matters Amendment Act, 32 of 2007
- Stern, P. (1997). Preparing and presenting expert testimony in child abuse litigation: A guide for expert witnesses and attorneys. International Education and professional publiser. London.
- Stern, P. (1997). Preparing and presenting expert testimony in child abuse litigation: A guide for expert witnesses and attorneys. International Education and professional publiser. London.
- Suid-Afrika. (2020). Regulation relating to the requirements and conditions for registration of a speciality in occupational social work. (No 43343). Government Gazette, 11116:659, 22 May.
- Suid-Afrika. (1996). Die grondwet van die Republiek van Suid-Afrika van 1996.
- Szojka, S. Holloway. R. Andrews. S. J. Lamb. M. E. Stolzenberg S.N. & Lyon.T.D. (2017). Psychology, Public Policy, and Law. Online First Publication,6). Challenging the Credibility of Alleged Victims of Child Sexual Abuse in Scottish Courts. American Psychological Association. 23(1).
- Thomas, J. & Harden. A. (2008). Methods for thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC Medical Research Methodology*, 8, 1-10
- Townsend, L., Waterhouse, S. & Nomdo, C. (2014) 'Court support workers speak out', (48).
- Uman, L. S. (2011). Systematic Reviews and Meta-Analyses. Herwin uit: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3024725/>
- UNICEF [United Nations Childrens Fund]. (2017). A Familiar Face: Violence in the lives of children and adolescents, United Nations Children's Fund.
- Vandervort, F. E. (2013). Protecting Child Witnesses on the Witness Stand: The Law and the Role of the Forensic Social Worker in Criminal Proceedings. *Journal of Forensic Social Work*, 3, 150–175. <https://doi.org/10.1080/1936928X.2013.845638>
- Vergnes, J.N., Marchal-Sixou, C., Nabet, C., Maret, D., & Hamel, O. (2010). Ethics in Systematic Reviews. *Journal of Medical Ethics*, 36(12), 771-774.

- Wager, E., & Wiffen, P. J. (2011). Ethical issues in preparing and publishing systematic reviews. *Chinese Journal of Evidence-Based Medicine*, 11(7), 721–725. <https://doi.org/10.1111/j.1756-5391.2011.01122.x>
- Waterhouse, S. Nagia-Luddy, F. (2009). 'Oiling the wheels of Justice?', *Institute for Security Studies-SA Crime Quarterly*, 9, pp. 37–41.
- Williams, J. Nelson-Gardell, D. Faller, K. C. Amy Tishelman, A. & Linda Cordisco-Steele, L. (2016). Perceptions of the value of extended assessments to resolve allegations of sexual abuse: It's the performance that counts. *Journal of Social Service Research*. 42(1):57–69.
- Zajac, R. Westera. N en Kaladelfos, A. (2018). The “Good Old Days” of courtroom questioning: changes in the format of child cross-examination questions over 60 years. *Child Maltreatment*, 23(2), 186-195.

BYLAE

Bylaag 1: HREC Goedkeuring

Private Bag X1290, Potchefstroom
South Africa 2520

Tel: 086 016 9698
Web: <http://www.nwu.ac.za>

North-West University Health Research Ethics
Committee (NWU-HREC)

Tel: 018 299-1206
Email: Ethics-HRECApply@nwu.ac.za (for human
studies)

21 August 2020

RESEARCH ETHICS COMMITTEE LETTER OF DECISION: NO RISK

Based on the review by the North-West University Health Research Ethics Committee (NWU-HREC) on 21/08/2020, the NWU-HREC hereby clears your study as a no risk study. This implies that the NWU-HREC grants its permission that, provided the general conditions specified below are met, the study may be initiated, using the ethics number below.

Study title: Eksterne faktore wat die seksueel misbruikte kind verhoed om effektief te getuig in die Suid-Afrikaanse howe: Vlughtige oorsig																													
Principal Investigator/Study Supervisor/Researcher: Prof CC Wessels																													
Student: L Buys - 26139103																													
Ethics number:	<table border="1"><tr><td>N</td><td>W</td><td>U</td><td>-</td><td>0</td><td>0</td><td>4</td><td>2</td><td>4</td><td>-</td><td>2</td><td>0</td><td>-</td><td>A</td><td>1</td></tr><tr><td colspan="3">Institution</td><td colspan="4">Study Number</td><td colspan="2">Year</td><td colspan="4">Status</td></tr></table>	N	W	U	-	0	0	4	2	4	-	2	0	-	A	1	Institution			Study Number				Year		Status			
N	W	U	-	0	0	4	2	4	-	2	0	-	A	1															
Institution			Study Number				Year		Status																				
<u>Status:</u> S = Submission; R = Re-Submission; P = Provisional Authorisation; A = Authorisation																													
Application Type: Single study	Risk: <table border="1"><tr><td>No Risk</td></tr></table>	No Risk																											
No Risk																													
Commencement date: 21/08/2020																													

General conditions:
<i>The following general terms and conditions will apply:</i>
<ul style="list-style-type: none">• The commencement date indicates the first date that the study may be started.• In the interest of ethical responsibility, the NWU-HREC reserves the right to:<ul style="list-style-type: none">- request access to any information or data at any time during the course or after completion of the study;- to ask further questions, seek additional information, require further modification or monitor the conduct of your research;- withdraw or postpone clearance if:<ul style="list-style-type: none">· any unethical principles or practices of the study are revealed or suspected;· it becomes apparent that any relevant information was withheld from the NWU-HREC or that information has been false or misrepresented;· submission of the required amendments, or reporting of adverse events or incidents was not done in a timely manner and accurately; and/or· new institutional rules, national legislation or international conventions deem it necessary.• NWU-HREC can be contacted for further information via Ethics-HRECApply@nwu.ac.za or 018 299 1206

Bylaag 2: CASP Kwaliteitsversekering

CASP Checklist: 10 questions to help you make sense of a Systematic Review

How to use this appraisal tool: Three broad issues need to be considered when appraising a systematic review study:

- ▶ Are the results of the study valid? (Section A)
- ▶ What are the results? (Section B)
- ▶ Will the results help locally? (Section C)

The 10 questions on the following pages are designed to help you think about these issues systematically. The first two questions are screening questions and can be answered quickly. If the answer to both is “yes”, it is worth proceeding with the remaining questions. There is some degree of overlap between the questions, you are asked to record a “yes”, “no” or “can’t tell” to most of the questions. A number of italicised prompts are given after each question. These are designed to remind you why the question is important. Record your reasons for your answers in the spaces provided.

About: These checklists were designed to be used as educational pedagogic tools, as part of a workshop setting, therefore we do not suggest a scoring system. The core CASP checklists (randomised controlled trial & systematic review) were based on JAMA ‘Users’ guides to the medical literature 1994 (adapted from Guyatt GH, Sackett DL, and Cook DJ), and piloted with health care practitioners.

For each new checklist, a group of experts were assembled to develop and pilot the checklist and the workshop format with which it would be used. Over the years overall adjustments have been made to the format, but a recent survey of checklist users reiterated that the basic format continues to be useful and appropriate.

Referencing: we recommend using the Harvard style citation, i.e.: *Critical Appraisal Skills Programme (2018). CASP (insert name of checklist i.e. Systematic Review) Checklist. [online] Available at: URL. Accessed: Date Accessed.*

©CASP this work is licensed under the Creative Commons Attribution – Non-Commercial-Share A like. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/> www.casp-uk.net

Bylaag 3: PRISMA Lysie

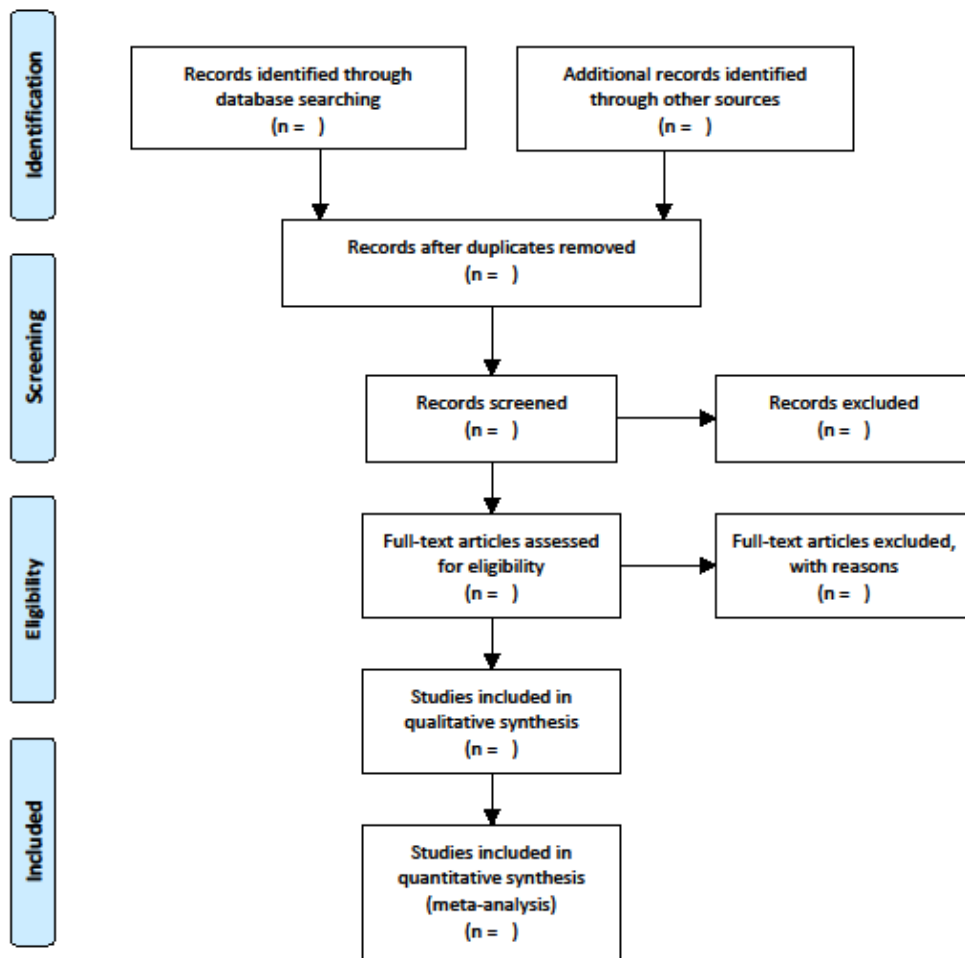
PRISMA 2009 Checklist

Section/topic	#	Checklist item	Reported on page #
TITLE			
Title	1	Identify the report as a systematic review, meta-analysis, or both.	
ABSTRACT			
Structured summary	2	Provide a structured summary including, as applicable: background; objectives; data sources; study eligibility criteria, participants, and interventions; study appraisal and synthesis methods; results; limitations; conclusions and implications of key findings; systematic review registration number.	
INTRODUCTION			
Rationale	3	Describe the rationale for the review in the context of what is already known.	
Objectives	4	Provide an explicit statement of questions being addressed with reference to participants, interventions, comparisons, outcomes, and study design (PICOS).	
METHODS			
Protocol and registration	5	Indicate if a review protocol exists, if and where it can be accessed (e.g., Web address), and, if available, provide registration information including registration number.	
Eligibility criteria	6	Specify study characteristics (e.g., PICOS, length of follow-up) and report characteristics (e.g., years considered, language, publication status) used as criteria for eligibility, giving rationale.	
Information sources	7	Describe all information sources (e.g., databases with dates of coverage, contact with study authors to identify additional studies) in the search and date last searched.	
Search	8	Present full electronic search strategy for at least one database, including any limits used, such that it could be repeated.	
Study selection	9	State the process for selecting studies (i.e., screening, eligibility, included in systematic review, and, if applicable, included in the meta-analysis).	
Data collection process	10	Describe method of data extraction from reports (e.g., piloted forms, independently, in duplicate) and any processes for obtaining and confirming data from investigators.	
Data items	11	List and define all variables for which data were sought (e.g., PICOS, funding sources) and any assumptions and simplifications made.	
Risk of bias in individual studies	12	Describe methods used for assessing risk of bias of individual studies (including specification of whether this was done at the study or outcome level), and how this information is to be used in any data synthesis.	
Summary measures	13	State the principal summary measures (e.g., risk ratio, difference in means).	
Synthesis of results	14	Describe the methods of handling data and combining results of studies, if done, including measures of consistency (e.g., I^2) for each meta-analysis.	

Bylaag 4: PRISMA Vloeidiagram

PRISMA 2009 Flow Diagram

From: Moher D, Liberati A, Tetzlaff J, Altman DG, The PRISMA Group (2009). Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: The PRISMA Statement. PLoS Med 6(7): e1000097. doi:10.1371/journal.pmed1000097

For more information, visit www.prisma-statement.org.

Bylaag 5: Taalversorgingsbrief

WEERGAWE: FEBRUARIE 2021